

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Diplomová práce

2015

Bc. Zuzana Mjartanová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bc. Zuzana Mjartanová

**Zahraničně-politická rovina vztahů v oblasti
energetiky mezi Českou republikou a
Spolkovou republikou Německo v letech
2004 – 2014.**

Diplomová práce

Praha 2015

Autor práce: **Bc. Zuzana Mjartanová**

Vedoucí práce: **JUDr. Vladimír Handl, CSc.**

Rok obhajoby: **2015**

Bibliografický záznam

MJARTANOVÁ, Zuzana. *Zahraničně-politická rovina vztahů v oblasti energetiky mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo v letech 2004-2014*. Praha, 2015. 137 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra německých a rakouských studií. Vedoucí diplomové práce JUDr. Vladimír Handl, CSc.

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce je disciplinovanou interpretativní případovou studií, která zkoumá bilaterální vztahy České republiky a Spolkové republiky Německo v energetice v letech 2004 – 2014. Za použití teorie liberálního mezivládního přístupu Andrew Moravcsika analyzuje vztah mezi těmito dvěma aktéry na mezivládní úrovni. Hlavním cílem práce je určit charakter této spolupráce a postihnout vývojové trendy ve sledovaném období. K tomuto byly vymezeny tři základní hypotézy, které se zaměřují na asymetrii vzájemných vztahů, vliv ekonomických zájmů na jejich formování a na případné přenášení nedořešených otázek na úroveň EU. Národní zájem je v průběhu celé práce vymezen na základě analýzy strategických dokumentů. První kapitola určuje aktéry vzájemných vztahů, kteří národní zájmy komunikují navenek. Druhá kapitola pak zkoumá četnost bilaterálních kontaktů, výskyt energetických témat a změny ve vzájemných vztazích ve vymezeném období. Třetí kapitola se věnuje otázce neplánovaných toků elektrické energie z Německa do ČR jako nejviditelnějšímu problému vzájemných vztahů v energetice. Na konci druhé a třetí kapitoly je zhodnocena spolupráce v daném období. Diplomová práce v závěru potvrzuje všechny stanovené hypotézy.

Abstract

Presented diploma thesis is disciplined interpretative case study, which examines bilateral relations in energy field between the Czech Republic and the Federal Republic of Germany in between 2004 – 2014. The thesis analyses intergovernmental relationship

between the two actors using Andrew Moravcsik's Liberal Intergovernmentalist Approach theory. The aim of the diploma thesis is to define the character of such a relationship and its development throughout the defined period. To this goal, three hypotheses have been set. They focus on the asymmetry of mutual relations, impact of economic interests on their formation and on possible transfer of unsolved issues to the EU level. National interest is being defined throughout the strategic documents analysis. First chapter defines actors, who represent the state in mutual relations and advocate national preferences. Second chapter analyses bilateral contacts, the frequency of energy connected issues at the bilateral meetings and the shifts in the relationship. Third chapter examines the area of unplanned power flows from Germany to the Czech Republic as they represent the most pressing issue in bilateral energy relations. Mutual cooperation is assessed in the last part of the second and third chapter. In its conclusions, the diploma thesis verifies all presented hypotheses.

Klíčová slova

Česká republika, Spolková republika Německo, energetika, energetická politika, spolupráce, mezivládní vztahy, Andrew Moravcsik, liberální mezivládní přístup

Keywords

Czech Republic, Federal Republic of Germany, energy, energy policy, cooperation, intergovernmental relations, Andrew Moravcsik, liberal intergovernmentalist approach

Rozsah práce: 201 218

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 15. května 2015

Zuzana Mjartanová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem osobám, které byly různými způsoby zapojené do psaní této diplomové práce. V první řadě bych chtěla poděkovat své rodině za veškerou podporu v průběhu celého studia. Pak bych chtěla poděkovat vedoucímu této diplomové práce, JUDr. Vladimíru Handlovi, za všechny cenné rady a připomínky, bez kterých by tato práce úspěšně nikdy nevznikla. Velké díky patří všem mým přátelům, kteří mě v průběhu psaní této práce podporovali.

Samostatně bych za pomoc chtěla poděkovat mým kolegům z Ministerstva průmyslu a obchodu, zejména pak Honzovi Sádlovi, který celou práci přečetl a poskytl k ní řadu připomínek a podnětů. Díky patří všem, kteří mě v práci nějakým způsobem nasměrovali. Výslovně bych chtěla poděkovat Doře Svobodové z českého velvyslanectví v Berlíně, Pavlu Šolcovi, Zdeňkovi Danielovskému a Kristýně Křižanové z Ministerstva průmyslu a obchodu, Danielovi Měsíčkovi z Úřadu vlády, Václavovi Bartuškově z Ministerstva zahraničí a v neposlední řadě Tomáši Veselému ze společnosti ČEPS.

TEZE DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno:

Zuzana Mjartanová

E-mail:

mjartanova.zuzana@gmail.com

Semestr:

1.

Akademický rok:

2014/2015

Název práce:

Zahraničně-politická rovina vztahů v oblasti energetiky mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo v letech 2004-2014.

Předpokládaný termín ukončení (semestr, školní rok):

2., 2014/2015

Vedoucí diplomového semináře:

PhDr. Miroslav Kunštát, Ph.D

Vedoucí práce:

JUDr. Vladimír Handl, CSc.

V čem se oproti původnímu zadání změnil cíl práce?

Původní téma - tj. přezkoumat jak fungoval rámec energetické spolupráce mezi ČR a SRN na příkladu konzultace strategických dokumentů, případně prostřednictvím zkoumání setkání na bilaterálních či multilaterálních platformách zůstalo zachováno pouze částečně. Práce změnila teoretický koncept, na kterém je postavena - místo teorie transakcionalismu bude použita teorie liberalismu, konkrétně teorie liberálního mezivládního přístupu Andrewa Moravcsika. Práce nebude zkoumat samotnou koordinaci a konzultaci dokumentů v oblasti energetiky, ale charakter vztahu mezi oběma státy a to, jak se v daném období vyvíjel.

Původně bylo uvažováno o uplatnění teorie transakcionalismu Karla Deutscheho - tím, jak státy spolupracují, vytvářejí institucionalizovaný vztah, který má určitou kvalitu. V práci by byl zkoumán proces vytváření tohoto vztahu a následně zhodnocena jeho kvalita. V průběhu zkoumání ale autorka došla k závěru, že berouc v potaz dostupnost relevantních zdrojů a samotné téma, bude pro zkoumání vhodnější teorie liberalismu.

Teorie liberálního mezivládního přístupu určuje jako základní aktéry mezinárodních vztahů jednotlivce a skupiny jednotlivců, které jsou na mezinárodní úrovni zastupovány státy. Zahraniční politika tedy vyplývá ze zájmů určitých sociálních skupin nebo jednotlivců - z domácí politiky. Politické motivy a národní zájmy ale mohou v mezinárodních vztazích ustupovat spolupráci výhodné pro všechny aktéry. Nepochybně

by se tak mělo dít v rámci Evropské unie, která ke spolupráci vybízí. Česká republika a Německo jsou členy EU a na základě ekonomických dat je můžeme označit jako partnerské státy. Hlavní hypotézou práce, založené na mezivládním liberalismu bude, že vnější, zahraničně-politická rovina energetické politiky je určena domácí politikou a zejména pak ekonomickými zájmy. Jedním z cílů práce bude potvrdit, že se změnou politiky na vnitropolitické úrovni nastává i změna v zahraničně-politické rovině. Druhou otázkou bude potvrdit nebo vyvrátit, jestli se ve vzájemných vztazích projevuje i druhá rovina, tedy že státy si navzájem ustupují, aby ve spolupráci s partnerem navýšily svůj osobní profit.

Jaké změny nastaly v časovém, teritoriálním a věcném vymezení tématu?

Změny v teritoriálním a věcném vymezení tématu nenastaly - práce zůstává omezena na území České republiky a Spolkové republiky Německo a na rovinu vztahů v oblasti energetiky. Změna částečně nastala v časovém vymezení tématu - hlavní část práce zkoumá spolupráci Německa a ČR v letech 2004-2014, tedy od vstupu ČR do EU, pro kontext je ale uveden i vývoj energetických politik obou států již od jejich vzniku. Vrchním mezníkem je rok 2014, kdy byly přijaty závěry Evropské rady k rámci klimatické a energetické politiky EU do roku 2030. V průběhu vyjednávání tohoto rámce se projevily rozdílné názory členských států na poli strategického uvažování v oblasti energetiky a jejich vystupování, včetně podobností a rozdílů mezi ČR a SRN. Původně autorka uvažovala ukončit výzkum rokem 2013, s koncem křesťansko-liberální koalice, přišla by tak ale o možnost zařadit do práce nejnovější vývoj a vystupování obou států.

Jak se proměnila struktura práce (vyjádřete stručným obsahem)?

Struktura práce se proměnila navazujíc na proměnu teoretického rámce. Práce je řazena chronologicky, dle jednotlivých koalic na německé straně - protože ty většinou určují základní linie směřování zahraniční politiky země. Tomu jsou pak v práci časově přizpůsobeny koalice na české straně. Důvodem pro výběr tohoto řazení byl pragmatický fakt, že koalice na německé straně zpravidla vydrží mnohem déle, než na straně české.

1. Úvod
2. Metodologický a teoretický základ: teorie liberalismu a liberálního mezivládního přístupu
3. Instituce a aktéři, kteří utvářejí domácí a zahraniční rovinu energetických vztahů
4. Základní vývoj německé a české energetické politiky a jejich zahraničně-politická rovina v letech 1990/1993 - 2004 (ne vzájemný vztah, jenom vývoj politik)
5. Období 2004-2005 (závěr vlády rudo-zelené koalice)
 - 5.1. Německá energetická politika v tomto období
 - 5.2. Česká energetická politika po vstupu do EU, Státní energetická koncepce 2004
 - 5.3. Spolupráce a vztah obou států, obhajování názorů na evropské úrovni
6. Období 2005-2009 (vláda Velké koalice)
7. Období 2009-2014 (období křesťansko-liberální koalice - přijetí závěrů Evropské rady k rámci 2030)
8. Zhodnocení vývoje vzájemného vztahu, naplňuje se liberalistický předpoklad, že je zahraničně-politická rovina podmíněná vývojem v rovině domácí politiky?
9. Závěr

Jakým vývojem prošla metodologická koncepce práce?

Práce je postavena na empiricko-analytickém přístupu k sociálním vědám. Je instrumentální multipřípadovou studií zkoumající česko-německý zahraničně-politický vztah v oblasti energetiky mezi lety 2004-2014.

K tomuto účelu bude provedena kvalitativní obsahová analýza dokumentů - projevů politiků, strategických dokumentů obou vlád, popřípadě zákonů a jiných právních aktů, dohod, novinových článků a jiných zdrojů z médií - které jsou důležité pro ilustraci vztahu v praxi a toho, jak je vnímán veřejností. Práce využívá i sekundární zdroje, zejména k starším obdobím. Další částí práce budou rozhovory s lidmi z institucí a ministerstev, které ale budou použity pouze jako doplňkový zdroj, ne pro dokázování hypotézy.

Které nové prameny a sekundární literatura byly zpracovány a jak tato skutečnost ovlivnila celek práce?

Autorka se do práce rozhodla zpracovat i jednání České republiky a Německa na půdě Evropské unie. Tyto jednání mohou ukázat, jestli oba státy na půdě mezinárodní organizace (nejenom ve vzájemných vztazích) zastupují své vlastní zájmy a zároveň ukázat, jestli jsou schopné dosáhnout kompromisu. Práce tak bude moci dokázat nebo naopak vyvrátit platnost liberalistické teorie Moravcsika. V práci budou rovněž použity monografie a odborné články existující k danému tématu, záznamy z jednání a tiskové zprávy dostupné na stránkách ministerstev obou zemí, rozhovory s lidmi z institucí a ministerstev, informace z denního tisku.

Charakterizujte základní proměny práce v době od zadání projektu do odevzdání tezí a pokuste se vyhodnotit, jaký pokrok na práci jste během semestru zaznamenali (v bodech):

V průběhu semestru se autorka zaměřila na rešerši dostupných zdrojů a literatury a na metodologické zpracování práce. Nakonec se rozhodla celou práci posunout a zasadit do jiného teoretického rámce - teorie liberalismu. Ustoupila od konceptu transakcionalismu, jelikož se vzhledem k dostupné literatuře / pramenům a tématu samotnému neukázal jako nejvhodnější. Práce tak má vymezen teoretický rámec, do kterého budou zasazena jednotlivá empirická data. Rovněž byla stanovena struktura práce, která se bude dělit dle jednotlivých německých vlád v daném zkoumaném období.

Podpis studenta a datum:**Schváleno:****Datum****Podpis****Vedoucí práce****Vedoucí diplomového semináře**

Obsah

Úvod.....	3
Cíl a vymezení práce	5
Základní hypotézy práce	6
Teoretický rámec práce a vymezení základních pojmů	8
Metodologické vymezení práce a analytický koncept	14
Dostupná literatura	15
Struktura práce	17
1. Aktéři a spolupráce před rokem 2004.....	18
1.1 Aktéři ve vzájemných vztazích	19
1.1.1 Spolková republika Německo	19
1.1.2 Česká republika	23
1.2 Základní charakter zahraničně-politických vztahů od roku 1993	27
1.2.1 Vstup ČR do EU.....	27
1.2.2 Základní dokumenty zahraničně-politických vztahů.....	29
2. Vzájemné vztahy v letech 2004 – 2014	32
2.1 Rok 2004 – vstup ČR do EU.....	33
2.1.1 Spolupráce v energetice v roce 2004.....	36
2.2 Vztahy v období Velké koalice	39
2.2.1 Spolupráce v energetice v letech 2005 – 2009	43
2.3 Vztahy v období let 2010 – 2014	55
2.3.1 Spolupráce v energetice v letech 2010 – 2014	62
2.4 Zhodnocení vzájemného vztahu v letech 2004 – 2014	78
3. Přetoky elektrické energie jako samostatné téma bilaterálních vztahů	82
3.1 Fyzikální a obchodní podstata kruhových toků.....	83

3.2	Možné řešení problému před rokem 2012.....	88
3.3	Mezivládní spolupráce	90
3.4	Zhodnocení vztahů v oblasti přetoků elektrické energie.....	99
	Závěr	103
	Summary	107
	Seznam zkratk a použité jednotky.....	110
	Seznam obrázků	112
	Seznam pramenů a literatury.....	113
1.	Prameny.....	113
1.1.	Legislativa (zákony, strategické a koncepční dokumenty, dohody, dokumenty EU).....	113
1.2.	Jiné dokumenty (vládní prohlášení, projevy, koaliční smlouvy, záznamy ze zasedání).....	115
2.	Sekundární literatura	117
2.1.	Knižní publikace.....	117
2.2.	Studie a příspěvky v knižních publikacích a odborných periodikách	119
2.3.	Novinové články, informace z rozhlasu, televize.....	120
3.	Internetové zdroje.....	121
3.1.	Internetové zdroje a články vládních institucí a jiných organizací .	121
3.2.	Články na internetových stránkách novin, rozhlasu a televize.....	131
3.3.	Ostatní internetové zdroje.....	135

Úvod

Energetika tvoří páteř každé ekonomiky světa. S pomocí technické revoluce jsme se přesunuli od světa, který byl ovládán přírodními živly, ke světu, ve kterém si pustíme televizi nebo rozsvítíme, kdy se nám zamane. Zároveň si však lidstvo uvědomilo, že bez ochrany životního prostředí nebude schopné přežít v současných podmínkách a od bezohledného využívání přírodních zdrojů se minimálně vyspělé státy posunuly k větší udržitelnosti. Viditelné je to zejména v sektoru energetiky, ve kterém lze pozorovat kvantitativní i kvalitativní nárůst politik usilujících o zvyšování účinnosti výroby, efektivnější využívání nízkouhlíkových technologií a snižování vypouštění emisí skleníkových plynů.

Spolková republika Německo i Česká republika se řadí do kategorie států, jejichž jasně definovaným strategickým zájmem¹ je přechod k nízkoemisní energetice a ochrana životního prostředí. V obou státech vládne jasný společenský konsenzus, že chránit životní prostředí je pro budoucí generace nezbytné. Oba státy, jakkoliv jsou si geograficky blízké a historicky provázané, si ale vybraly k nízkoemisní energetice jinou cestu. Německo odmítá využívání jaderné energie a považuje ji za zastaralou a životu nebezpečnou technologii.² V Česku panuje jasný politický konsenzus ohledně jejího mírového využívání, mající navíc velkou podporou veřejnosti³. SRN rapidně zvyšuje podíl obnovitelných zdrojů energie, jako je větrná nebo solární energie, ve

¹ V České republice jsou ochrana životního prostředí a s tím související přechod k nízkoemisní energetice jasně dány platnou Státní energetickou koncepcí, schválenou usnesením vlády České republiky č. 211 ze dne 10. března 2004, dostupná na stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. „Státní energetická koncepce ČR“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument5903.html>.

V Německu je pak tento záměr upraven Energetickým konceptem schváleným Spolkovou vládou v roce 2010. Energiekonzept für eine umweltschonende, zuverlässige und bezahlbare Energieversorgung von 28. September 2010. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.bundesregierung.de/ContentArchiv/DE/Archiv17/_Anlagen/2012/02/energiekonzept-final.pdf?__blob=publicationFile&v=5.

² Barbara Lewis, „Germany says using tax money for nuclear power 'out of the question', *Reuters*, 5. 5. 2015, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.reuters.com/article/2015/03/05/us-eu-energy-nuclear-idUSKBN0M115Q20150305>

³ Podpora veřejnosti je dobře viditelná například v průzkumech veřejného mínění prováděných společností STEM.

„Další rozvoj jaderné energetiky u nás podporuje stabilně 60 % občanů“, STEM – Středisko empirických výzkumů, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.stem.cz/clanek/90>

„Tisková informace z výzkumu stem trendy 1/2015, vydáno dne 4. 2. 2015: veřejné mínění o naší energetice“, STEM – Středisko empirických výzkumů, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.stem.cz/clanek/3033>.

výzkumů, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.stem.cz/clanek/90>

„Tisková informace z výzkumu stem trendy 1/2015, vydáno dne 4. 2. 2015: veřejné mínění o naší energetice“, STEM – Středisko empirických výzkumů, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.stem.cz/clanek/3033>

svém energetickém mixu. V ČR je naopak veřejnost k dalšímu rozmístování těchto zdrojů velmi skeptická, především v souvislosti s nárůstem poplatků za OZE, což bylo způsobeno nepříliš vhodným nastavením dotačních schémat v letech 2009 – 2010.

I když si Česko i Německo si vybraly velmi odlišné energetické strategie k dosažení svých cílů, existuje řada faktorů, které vybízí k jejich vzájemné spolupráci. Obě země mají vysoký podíl průmyslu v národní ekonomice (kolem 30 %⁴), což je jedno z nejvyšších čísel mezi členskými státy EU. Aby byly schopny podpořit jeho další rozvoj a udržet si kvalifikovaná pracovní místa, potřebují stabilní dodávky energie za přijatelné ceny. Obě země mají úzce provázané soustavy pro přenos a přepravu dodávek energie – elektřiny, zemního plynu a ropy. A nakonec jsou oba státy členy EU, jejíž orgány tradičně vyjadřují regionální spolupráci silnou podporu.

Spolupráce a vzájemné vztahy v oblasti energetiky mezi Spolkovou republikou Německo a Českou republikou jsou ústředním tématem této práce. Černoch a Ocelík konstatují, že „dostupnost energie je nezbytnou podmínkou fungování ekonomického i vojenského sektoru, tedy sektorů tvořících dvě hlavní složky tzv. tvrdé moci“ a proto „jsou energetické zdroje, přinejmenším od počátku průmyslové revoluce, nedílnou součástí mocenských kapacit národních států.“⁵

Německo je nejsilnější ekonomikou EU. Na její vývoj je vzhledem ke své exportní povaze⁶ přímo navázána ekonomika České republiky. Energetika, jak popsáno výše, tvoří nezanedbatelnou část národního hospodářství obou států a výrazně tak ovlivňuje i vzájemné vztahy. Země jsou v sektoru energetiky vzájemně provázány obchodně (řada německých investorů v ČR i českých investorů v Německu), politicky (bilaterální vztahy i nutnost kompromisu na úrovni EU) a především technicky (provázanost přenosových a přepravných soustav, v posledních letech nechvalně proslulá kvůli neplánovaným přetokům elektrické energie z Německa do ČR).

⁴ „Anteil der Wirtschaftsbereiche am Bruttoinlandsprodukt (BIP)* in Deutschland im Jahr 2014“, Statista, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/36846/umfrage/anteil-der-wirtschaftsbereiche-am-bruttoinlandsprodukt/>.

„Gross value added at basic prices, 2003 and 2013“, Eurostat, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Gross_value_added_at_basic_prices,_2003_and_2013_\(%25_share_of_total_gross_value_added\)_YB14.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Gross_value_added_at_basic_prices,_2003_and_2013_(%25_share_of_total_gross_value_added)_YB14.png).

⁵ Filip Černoch a Petr Ocelík, *Konstruktivismus a energetická bezpečnost v mezinárodních vztazích* (Brno: Masarykova Univerzita, 2012), 20.

⁶ ČR je charakterizována jako malá, otevřená ekonomika, která je výrazně závislá na zahraničním obchodě. Zahraniční obchod dosáhl v roce 2013 přebytku obchodní bilance ve výši přes 350 mld. CZK, přes 31 % směřovalo do Německa. Prezentace „Česká ekonomika v roce 2014“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/kalendar/download/72366/priloha002.pdf>.

Vzhledem k dané provázanosti by logicky měl mezi oběma státy existovat institucionalizovaný vztah a státy by měly spolupracovat pro dosažení svých cílů. Energetické strategie obou států však míří diametrálně odlišnými směry. Existuje tedy vůbec mezi oběma státy v energetice kontinuální vzájemný vztah? Pokud ano, je podmíněný ekonomickou rovinou, tedy nutností spolupráce k dosažení oboustranného ekonomického zisku? Nebo je spolupráce spíše *ad hoc* záležitostí k řešení aktuálně vzniklých problémů?

Téma práce bylo vybráno z několika důvodů. Prvním důvodem je význam sektoru energetiky v ekonomice ČR i SRN a fakt, že česká ekonomika je vysoce navázána na ekonomiku německou. Mimo to jsou technicky propojeny jejich soustavy – jak v oblasti elektrické energie, tak i v zemním plynu a ropě. Pro další vývoj evropské energetické politiky, která v posledních letech nabírá na důležitosti, je spolupráce států nutná. Evropská politika akcentuje regionální spolupráci⁷, která se pak z důvodu vzájemné provázanosti v případě ČR a SRN přímo nabízí.

Téma je společensky relevantní i vzhledem k posledním událostem v oblasti energetiky mezi oběma státy. Přibližně od roku 2012 se množí případy přetížení české přenosové soustavy z důvodu neplánovaných přetoků elektrické energie, které jsou vyvolány dvěma faktory: vysokou výrobou z kolísavých obnovitelných zdrojů energie na severu Německa a současně absencí dostatečné vnitroněmecké přenosové soustavy, která by byla schopna tyto velké objemy energie přenést. Nakonec, téma spolupráce v oblasti energetiky není v české ani německé literatuře vůbec zpracováno. Zahraničně-politickou spolupráci je možné dohledat ve sbornících o zahraniční politice obou států, energetika tam ale vždy tvoří jenom malou část a komplexní popis problematiky chybí. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem tak dle názoru autorky existuje potřeba toto téma přezkoumat.

Cíl a vymezení práce

Cílem práce je na základě kvalitativní analýzy vzájemného vztahu České republiky a Spolkové republiky Německo v energetice v letech 2004 – 2014 určit charakter této spolupráce na mezivládní úrovni a potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy. Energetikou se přitom rozumí odvětví ekonomiky, které se zabývá výrobou,

⁷ Regionální spolupráce se objevuje například v Závěrech Evropské rady ke klimaticko-energetickému balíčku 2030. Dokument Evropské rady SN 79/14: „European Council (23 and 24 October 2014), Conclusions on 2030 Climate and Energy Policy Framework.“ Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/145356.pdf.

transformací a distribucí energie. Pro účel této práce se jedná zejména o spolupráci v oblasti zásobování elektrickou energií, plynem nebo ropnými produkty a o související oblasti regulace a energetické bezpečnosti. Práce nebude pojednávat o spolupráci na poli životního prostředí a jeho ochrany, i když některá opatření přijata v oblasti energetické politiky budou nezbytně mít i klimatický přesah.

Rok 2004 byl vybrán jako rok vstupu Česka do Evropské unie, po kterém bylo nutné některé aspekty vzájemných vztahů obou států zintenzivnit.⁸ V říjnu roku 2014 byly přijaty závěry Evropské rady ke klimaticko-energetickému rámci do roku 2030, které určily strategické směřování EU v oblasti energetické politiky pro nejbližších patnáct let. Jak Česká republika, tak Německo se intenzivně zapojovaly do vyjednávání tohoto rámce. Práce bude z rozsahového důvodu omezena na zahraničně-politickou dimenzi vzájemných vztahů – spolupráci mezi jednotlivými ministerstvy, setkávání premiérů a ministrů a jiných představitelů centrální vlády. V rámci tohoto bude zkoumána i spolupráce příslušných ministerstev na pracovní úrovni, pokud tato spolupráce nastala.

Zejména z rozsahových důvodů si práce neklade za cíl extenzivně popsat spolupráci mezi nižšími úrovněmi – zemskou v SRN a krajskou v ČR, nebo mezi jinými úřady státní správy. Tato spolupráce bude v práci uvedena pouze v rozsahu potřebném pro dokreslení celkové situace ve vztazích mezi oběma státy. Naopak bude v práci vzhledem k vybranému teoretickému konceptu potřebné stanovit trendy v energetické politice v jednotlivých obdobích v obou státech, jelikož jedním ze základních teoretických předpokladů práce je, že zahraniční politika a vystupování státu ve vzájemných vztazích je vždy určeno tématy domácími.

Základní hypotézy práce

Základní hypotézy této práce, které budou potvrzeny nebo vyvráceny v závěrečné kapitole, vycházejí z teoretických předpokladů (liberální mezivládní přístup Andrew Moravcsika, popsán v následující části). Pro účel této práce budou tyto teoretické předpoklady považovat za dané a nebudou je dál dokazovat zkoumáním empirických dat. Mezi tyto předpoklady patří:

⁸ Myšleno nutností začít spolupracovat intenzivněji při projednávání evropských témat, ne pouze bilaterálních, jak tomu bylo do roku 2004.

- Preference států v zahraniční politice vycházejí z domácího prostředí a mají podobu ekonomických zájmů. Tyto jsou pak uplatňovány směrem k ostatním mezinárodním aktérům.
- Pokud stát není schopný dosáhnout svého národního zájmu domácími prostředky, pravděpodobně přistoupí k mezistátní spolupráci.
- Dosažení konsenzu ve vzájemných vztazích dvou států je podmíněno blízkostí národních zájmů a zájmů domácích skupin, které ovlivňují zahraniční politiku státu. Pro spolupráci je taktéž nutné přiblížení politických názorů společnosti. Občané svými hlasy rozhodují o politické reprezentaci, ta je jim naopak odpovědná a snaží se o naplňování přání svých voličů, aby byla znovuzvolená. Pokud se zájmy států nepřibližují, je spolupráce složitá a nákladná.
- Německá a česká cesta k dosažení nízkoemisní ekonomiky se značně liší, stejně jako zájmy veřejnosti obou států. Vzhledem k technické a ekonomické provázanosti ale státy nejsou schopny dosáhnout svých cílů bez vzájemné spolupráce.
- O koordinaci zpravidla usilují menší státy, silně ekonomicky navázané na partnera. Česká ekonomika je jednoznačně navázána na ekonomiku německou, ceny na energetickém trhu kopírují ceny v Německu.⁹
- Pokud je pravděpodobnější dosažení dohody na úrovni EU než na úrovni bilaterální, státy se uchylují k tomuto řešení. V energetické politice se toto týká například dohody o podílu obnovitelných zdrojů energie. Iniciativy, která je na úrovni EU dlouhodobě podporována mimo jiné Německem.

Na základě těchto základních teoretických východisek můžeme určit následující hypotézy:

1. Spolupráce mezi ČR a SRN ve zkoumaném období existovala. Vzhledem k nekonvergenci zájmů domácích skupin ale nebyla vedena ve strategické rovině a pro dosahování společných dohod (typu deklarace, memoranda, atd.). Ve

⁹ Konvergenci cen na velkoobchodním trhu jako důsledku liberalizace a většího přepojení trhů předvídá již zpráva „Trh s elektrickou energií v Evropě“ z července 2007, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.pxe.cz/pxe_downloads/Info/pxe_analyza.pdf. Na statistických informacích vidíme, že cena elektřiny klesla v průběhu let 2012 – 2015 z úrovně téměř 50 € / MWh na úroveň kolem 30 € / MWh. „Elektřina - aktuální a historické ceny elektřiny, graf vývoje ceny elektřiny - od 12.5.2012 - měna EUR“, kurzy.cz, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.kurzy.cz/komodity/cena-elektriny-graf-vyvoje-ceny/nr_index.asp?A=5&idk=142&od=12.5.2012&curr=EUR&default_curr=EUR&unit=&lg=1. Podobný vývoj vidíme i v Německu. „Börsenstrompreis am EPEX-Spotmarkt in Deutschland in den Jahren 2010 bis 2013 (in Euro-Cent pro Kilowattstunde)“, Statista, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/154012/umfrage/grosshandelspreise-fuer-strom-in-deutschland-seit-2008/>.

vzájemných vztazích v oblasti energetiky Česká republika i Německo spíše prosazovaly své ekonomické zájmy.

2. Více impulzů pro spolupráci vycházelo z důvodu asymetrické povahy vzájemných vztahů z české, než z německé strany.
3. Pokud oba státy nebyly schopny v konkrétních oblastech energetické politiky dosáhnout dohody, přenesly debatu na evropskou úroveň.

Teoretický rámec práce a vymezení základních pojmů

Pro účel popsání zahraničně-politického vztahu SRN a ČR v energetické oblasti byl vybrán liberální mezivládní přístup Andrew Moravcsika.¹⁰ Tato teorie vznikla na počátku 90. let minulého století jako odezva na to, že tehdejší teoretické základy studia evropské integrace byly více než čtvrtstoletí staré a dle autora nedostačující. Liberální mezivládní přístup patří do širokého proudu liberálního paradigmatu, jehož jednotícím znakem je přesvědčení o možnosti trvalého míru a spolupráce v mezinárodních vztazích a o rozhodujícím významu institucí pro rozvoj této spolupráce. Základem vzájemné kooperace je přitom spolupráce hospodářská.¹¹

Přístup Moravcsika je sice znám především jako velká teorie evropské integrace, prvky mezivládního přístupu se ale dají dobře aplikovat na bilaterální rovinu vztahů mezi Českou republikou a Německem, a to z několika důvodů.

Liberální mezivládní přístup neklade důraz na boj o přežití, ale na spolupráci přinášející vzájemné výhody, zejména v ekonomické oblasti. Energetika je sektorem ekonomiky, který obstarává výrobu, transformaci a distribuci energie.¹² Vztahy mezi ČR a SRN v energetice by tak logicky do tohoto kontextu měly zapadat: státy v oblasti energetiky spolupracují, aby maximalizovaly svůj zisk. Oba státy jsou pevně zakotveny v EU, která by dle Moravcsika měla vytvářet ještě lepší rámec pro vzájemnou mezivládní spolupráci. Jedním z cílů evropské integrace je dle něj řídit vzájemnou ekonomickou závislost prostřednictvím vyjednané politické koordinace.¹³ Ta má v energetice na evropské úrovni v posledních letech vzestupný charakter. Česká republika a Německo by se tak měly ve vzájemných vztazích alespoň minimálně koordinovat, aby dospěly ke kompromisu na celoevropské úrovni a tím k vlastnímu

¹⁰ Andrew Moravcsik. „Preferences and Power in the European Community: A Liberal Intergovernmentalist Approach.“ *Journal of Common Market Studies* 31 (4 / 1993), 473 – 524.

¹¹ Petr Drulák, *Teorie mezinárodních vztahů* (Praha: Portál, 2003), 72.

¹² Černoch a Ocelík, *Konstruktivismus a energetická bezpečnost v mezinárodních vztazích*, 17.

¹³ Moravcsik, „Preferences and Power in the European Community“, 474.

ekonomickému profitu. V neposlední řadě Moravcsik sice uvádí, že je jeho model primárně zaměřen na vysvětlení evropské integrace, poznamenává ale, že může být využíván i jinde, jelikož na jeho základě je možné vysvětlit jakoukoliv integraci (nebo mezivládní vyjednávání a dosahování dohod, které jsou logickým cílem většiny mezistátních vztahů).¹⁴

Teorii liberálního mezivládního přístupu A. Morawcsika tvoří tři základní elementy: předpoklad racionálního chování státu (tento předpoklad je součástí liberalistického paradigmatu), liberalistická teorie formování národních preferencí a mezivládní přístup k analýze mezistátních vyjednávání.¹⁵

Prosperita států je dle liberalismu založena především na hospodářské spolupráci. Klíčovými procesy nejsou na rozdíl od realistů boj o přežití či získání většího podílu na moci, ale integrace a propojování aktérů mezinárodních vztahů.¹⁶ Liberalisté operují s argumentem vzájemné závislosti států.¹⁷ Intenzivní propojování ekonomik států pak znemožňuje jakýkoliv ozbrojený konflikt mezi mocnostmi. Tento přes století starý předpoklad definitivně platí i dnes, v časech evropské integrace a existence nadnárodních struktur.

Jedním z hlavních představitelů liberalismu je pak Robert Keohane¹⁸, který kritizoval realismus z důvodu, že nedokáže vysvětlit vztahy mezi státy západního bloku. Mezinárodní politika má dle liberálního diskursu kooperativní povahu. Do zahraničně-politického jednání sice vstupují národní zájmy, politické motivy a konflikty ale mohou ustupovat spolupráci výhodné pro všechny aktéry a jejich depolitizované snaze o správu věcí.¹⁹

Liberalisté pak dále zpochybňují jednoznačné oddělování vnitřní a zahraniční politiky. Dle Keohanea a Nyeho²⁰ stát není jediným aktérem v mezinárodních vztazích, ale zejména složitým konglomerátem domácích aktérů, z nichž je každý schopen individuálně hledat zahraniční spojence. Kromě mezivládních vztahů tak můžeme

¹⁴ Moravcsik, „Preferences and Power in the European Community“, 519.

¹⁵ Ibid, 480.

¹⁶ Josef Smolík, *Úvod do studia mezinárodních vztahů* (Praha: Grada Publishing, 2014), 87.

¹⁷ Tímto argumentem operuje již jeden z myšlenkových otců liberalismu, Norman Angell ve své knize *The Great Illusion*, vydané v roce 1910.

¹⁸ Samotný Moravcsik je často označován jako Keohanův žák. Uvedeno v Drulák, *Teorie mezinárodních vztahů*, 78.

Mezi hlavní dílo Roberta Keohanea patří *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy* (Princeton University Press. 1984).

¹⁹ Petr Drulák a Petr Kratochvíl, *Encyklopedie mezinárodních vztahů* (Praha: Portál, 2009), 136.

²⁰ Mezi důležitá díla patří Robert Keohane, Joseph S. Nye, *Power and Interdependence: World Politics in Transition*. (Little. Brown: 1977).

mluvit například i o transvládních vztazích, které charakterizují neoficiální koordinaci určitých částí vládních aparátů různých států, jedná se například o spolupráci mezi ministerstvy, probíhající mimo kontrolu vlád obou zemí. Transvládní vztahy zároveň svědčí o rostoucí vzájemné závislosti států. Rozvoj transnacionálních vztahů, tedy vztahů mimo vládní úroveň vede dle Keohanea ke stírání tradičního rozdílu mezi zahraniční a vnitřní politikou.

Pokud liberalisté hledají racionalitu, nejedná se o racionalitu pojímanou jako chování směřující k akumulaci moci a zajišťování vlastní bezpečnosti, nýbrž jako chování směřující k ekonomické či technické efektivnosti a akumulaci bohatství. Jednou z dimenzí mezinárodních vztahů je dimenze hospodářská.²¹ Předpoklad racionálního chování státu tvoří základ analýzy A. Moravcsika, v rámci které jsou základními determinanty národních preferencí náklady a výnosy vzájemné ekonomické spolupráce.²²

Druhým elementem přístupu Moravcsika je liberalistická teorie formování národních preferencí, které se projevují v zahraniční politice. Zahraniční politika je politickým nástrojem, který umožňuje státu prosazovat vlastní práva a plnit povinnosti v mezinárodním prostředí. Dle Josefa Smolíka můžeme zahraniční politiku definovat jako „souhrn oficiálních externích vztahů, které vykonává nezávislý aktér (obvykle stát) v mezinárodních vztazích“.²³ Obecně může být zahraniční politika vnímána jako činnost státu zaměřená na zajištění co nejpříznivějších vnějších podmínek pro jeho existenci, jako implicitně či explicitně užívaná strategie jednotlivých států pro prosazení vlastních zájmů v prostředí mezinárodního systému.²⁴

Jak již bylo uvedeno výše, liberalismus určuje jako aktéry mezinárodních vztahů nejenom státy, ale i nestátní aktéry. Stát není v mezinárodním systému autonomním hráčem, zahraničně-politické jednání států se neodvíjí čistě od podmínek mezinárodních vztahů, ale zejména od požadavků společnosti v tom daném státě.²⁵ Demokratické fungování politického systému se z vnitrostátní úrovně promítá do oblasti tvorby zahraniční politiky státu a dále pak do sféry mezistátní nebo mezinárodní politiky. Preference států v zahraniční politice jsou jednoznačně dány zájmy sociálních skupin na

²¹ Drulák, *Teorie mezinárodních vztahů*, 73.

²² Moravcsik, „Preferences and Power in the European Community“, 480.

²³ Smolík, *Úvod do studia mezinárodních vztahů*, 105.

²⁴ *Ibid*, 106.

²⁵ *Ibid*, 84 – 86.

národní úrovni.²⁶ Zahraniční politika je neoddelitelná od zájmů vnitřní politiky, jednotlivci a sociální skupiny jsou v zahraničně-politické rovině jako aktéři mezinárodních vztahů zastupovány státy.

Důležitým prvkem liberálního mezivládního přístupu je proto definice národního zájmu, jelikož ten určuje zahraničně-politické vystupování hráčů v mezinárodních vztazích. Smolík definuje národní zájmy jako „zájmy specifické pro národní státy včetně jejich přežití a udržení moci“.²⁷ Národní zájem je soubor strategických požadavků státu vyplývajících z jeho geografické pozice, historických zkušeností a ze vztahů k jiným mocenským centrům. Je to sada preferencí, jejichž cílem je formulovat a chránit blaho celé společnosti ve třech oblastech: kulturní, státoprávní a ekonomické. Národní zájem slouží jako prostředek obhajoby a ospravedlnění zahraniční politiky státu.²⁸ Moravcsik v podstatě souhlasí s výše uvedenou definicí a popisuje vznik národního zájmu prostřednictvím domácího politického konfliktu. Tím, jak jednotlivé společenské skupiny soupeří o politický vliv, formují národní nebo mezinárodní koalice.²⁹

Domácí politika se váže k vnitřnímu prostoru daného státu s pevnými hranicemi, v tomto prostoru je politický život organizován vertikálně v čele se suverénem, respektive v čele se suverénními orgány.³⁰ Je silně ovlivněna zájmovými skupinami, pro které by mezinárodní spolupráce mohla představovat překážku (i když by například spolupráce v dané oblasti mohla představovat přínos pro společnost jako celek) – pro určení pravděpodobnosti mezinárodní spolupráce proto musíme poznat domácí politické a sociální předpoklady. Preference jsou přitom na domácí úrovni vždy zformulovány dříve, než konkrétní strategie, se kterými se vystupuje navenek.³¹ Dohoda na mezinárodní úrovni si vyžaduje kompatibilitu zájmů domácích skupin ve všech státech, které tuto dohodu vyjednávají. Pokud mají státy odlišné makroekonomické, environmentální, sociální a jiné cíle, bude spolupráce a vzájemná koordinace složitá a nákladná.³²

Porozumění domácí politice je tedy předpokladem pro analýzu strategické interakce mezi státy. Proto jsou v práci popsány strategické dokumenty a směřování

²⁶ Druhá a Kratochvíl, *Encyklopedie mezinárodních vztahů*, 22.

²⁷ Smolík, *Úvod do studia mezinárodních vztahů*, 108.

²⁸ *Ibid.*, 109-110.

²⁹ Moravcsik, „Preferences and Power in the European Community“, 481.

³⁰ Druhá a Kratochvíl, *Encyklopedie mezinárodních vztahů*, 34.

³¹ Moravcsik, „Preferences and Power in the European Community“, 518.

³² *Ibid.*, 487, 492.

domácí politiky jak v Česku, tak ve Spolkové republice. V nich jsou nadefinovány základní premisy směřování energetické politiky státu. Jelikož byly tyto dokumenty přijímány vládami³³ obou zemí, můžeme premisy v nich uvedené považovat za národní zájem v oblasti energetiky.

Národní zájem je dle liberalistů definován interakcí různých skupin společnosti – neziskových organizací, zájmových celků, lobbistických organizací, businessu, občanské společnosti. Pro účely této práce nebude zkoumáno formování národního zájmu na vnitropolitické úrovni interakcí těchto skupin. Národní zájem bude pouze odvozen z oficiálních národních strategických dokumentů a z vyjádření vrcholných představitelů státní administrativy.

Třetím prvkem Moravcsikova přístupu je princip mezistátní strategické interakce. Mezinárodní konflikt a spolupráce mohou představovat proces, který má dvě fáze: vlády si nejprve nadefinují sadu zájmů (národní zájmy) a pak mezi sebou vyjednávají dosažení těchto zájmů. V rámci vyjednávání jsou přítom ovlivňovány intenzitou národních preferencí a formováním alternativních koalic.³⁴

Tam, kde jsou politiky určeny pouze vágně, je menší pravděpodobnost vzniku domácí opozice. Jedná se o případy, kdy se státy domluví na budoucí spolupráci v dané oblasti, ale jasně nestanoví konkrétní opatření a cíle této spolupráce. Státy typicky spolupracují tam, kde již nemohou domácími prostředky dosáhnout na interně nastavené cíle. Podmínkou pro dosažení domluvy je, že každý považuje přínos spolupráce za vyšší, než přínos z nejlepší možné alternativy. O politickou koordinaci zpravidla usilují menší státy, které nemají úplnou kontrolu nad svým domácím trhem a jsou vysoce ekonomicky závislé na sousedním státě.³⁵

Dle Moravcsika³⁶ pomáhá Evropská unie státům při vyjednávání zejména tím, že odstraňuje nejistotu a riziko a poskytuje informace. Tam, kde jsou vysoké transakční náklady na identifikaci problémů, vyjednávání dohod, ustanovení dohod a pak jejich následné vynucování, mohou mezinárodní instituce výrazně pomoci. Evropská unie je v tomto ohledu pasivní strukturou, která poskytuje prostředí nápomocné mezivládním vyjednáváním. Oproti *ad hoc* mezistátním jednáním by měla přispět k docílení efektivnějšího vyjednávání a zprostředkovat dohody, kterých by se jinak nedalo

³³ V demokratických systémech, jakými jsou Česko, i Německo můžeme předpokládat, že volení zástupci vykonávají vůli svých voličů a pokud přijmou strategické dokumenty, můžeme je považovat za vyjádření národního zájmu v dané oblasti.

³⁴ Moravcsik, „Preferences and Power in the European Community“, 482 – 483.

³⁵ Ibid, 492, 499.

³⁶ Ibid, 508.

dosáhnout. EU je důležitá zejména pro šíření informací a zprostředkování dohody. To na druhé straně může znamenat, že pokud státy vyjednávají bilaterální dohody v oblasti, která je jinak řešena v úrovni EU, vyjednávání je zdlouhavé a mnohokrát nevede k požadovaným výsledkům. Státy raději nechají rozhodnutí na úrovni EU, aby se vyhnuly výše zmiňovaným transakčním nákladům. O politické integraci a jejím přispění k snižování nákladů mluví již Robert Keohane.³⁷ Specificky říká, že politická integrace může přispět ke snižování nákladů zejména v asymetrických podmínkách.

Liberální mezivládní přístup vysvětluje vztahy mezi státy a hlavní rozhodnutí přijaté v EU ve dvou fázích (tzv. dvoustupňový model evropské integrace): v první jsou národní preference primárně ovlivněny ekonomickými příležitostmi a vzájemnou ekonomickou provázaností. Ve druhé jsou výsledky mezivládního vyjednávání ovlivněny jak relativní vyjednávací silou jednotlivých států, tak stimuly vyplývající z transakčních nákladů a možností ovlivnit nadnárodními rozhodnutími domácí politiku.³⁸

Petr Drulák³⁹ shrnuje Moravcsikův dvoustupňový model následovně: v zájmu každé vlády je udržet se u moci, z tohoto důvodu se vlády snaží uspokojit požadavky nejvýznamnějších sil na domácí politické scéně. Tyto požadavky se na národní úrovni agregují a vytvářejí národní zájem, který je následně odzrcadlen v zahraniční politice státu. S těmito požadavky vlády vystupují ve vyjednáváních s ostatními státy EU. Posuny v evropské integraci jsou dány konvergencí jednotlivých národních zájmů. Evropská integrace zároveň posiluje postavení státu ve vnitřní politice tím, že řada důležitých otázek se řeší na evropské úrovni bez účasti parlamentů či jiných aktérů a v podmínkách, v nichž má vláda jedinečný přístup k informacím.

Moravcsikova teorie bude základním rámcem, do kterého budou zasazena konkrétní data získána prostřednictvím zkoumání kontaktů mezi Českem a Německem. Metodologie a použitá literatura jsou specifikovány níže. Na tomto místě je vhodné zopakovat základní premisy, které budou dál v práci použity. Práce vychází z předpokladu, že oba státy jsou racionálními aktéry, v ekonomickém smyslu, snaží se o akumulaci a maximalizaci bohatství. Toto bude v průběhu práce potvrzeno v koncepčních a strategických dokumentech, kde se vždy zmiňuje konkurenceschopnost průmyslu (která vede k národnímu bohatství) jako základní prvek energetické politiky.

³⁷ Dilo Roberta Keohanea *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy* (Princeton University Press. 1984).

³⁸ Moravcsik, „Preferences and Power in the European Community“, 517.

³⁹ Drulák, *Teorie mezinárodních vztahů*, 193-194.

Tento předpoklad nebude práce dále zkoumat. Stejně tak nebude zkoumán proces vytváření národního zájmu, bude pouze určen na začátku každého časového období na základě zkoumání koaličních smluv, programových vyhlášení vlády a případně dalších dokumentů. Práce se soustředí zejména na třetí prvek Moravcsikova konceptu – mezistátní strategickou interakci – tedy vzájemnou spolupráci obou zemí v oblasti dosažení svých národních zájmů. Platí přitom, že o politickou koordinaci bude usilovat zejména Česko, jako menší země, které trh (i energetický) výrazně konverguje s trhem německým. Spolupráce bude zkoumána jak na bilaterální, tak na evropské úrovni.

Metodologické vymezení práce a analytický koncept

Předkládaná práce je postavena na empiricko-analytickém přístupu k sociálním vědám. Pro zkoumání česko-německé relace v energetice byla vybrána metodologie disciplinované interpretativní případové studie, která bude na základě předpokladů vycházejících z teorie Andrew Moravcsika zkoumat tento vztah v oblasti energetiky na mezivládní úrovni v letech 2004 – 2014.

Disciplinovaná interpretativní studie nevyužívá konkrétní případ za nástroj pro práci s teorií, ale naopak používá teorii jako vodítko pro práci s případem.⁴⁰ Pro zkoumání našeho případu je využito existující teorie A. Moravcsika, která dosud na daný fenomén nebyla aplikována (jak bylo ukázáno výše – práce zkoumající vzájemný vztah v oblasti energetiky doposud neexistovala).

Případem, tedy ohraničeným aspektem historické epizody nebo ohraničená historická epizoda sama o sobě⁴¹, je v této práci česko-německý vztah v oblasti energetické politiky v letech 2004 – 2014. Kontrolním případem je pak oblast spolupráce při odstranění rizikových aspektů přetoků elektrické energie. Práce není multipřípadovou studií, jelikož je kontrolní případ pouze podrobněji popsanou součástí hlavního případu, tedy česko-německého vztahu v energetice mezi lety 2004 – 2014. Kontrolní případ byl zvolen z jednoduchého důvodu, že v případě nalezení opakujících se vzorců chování zkoumaných aktérů bude stoupat validita celého výzkumu.

Na základě teorie Andrew Moravcsika byly stanoveny základní hypotézy práce, které budou potvrzovány holistickou⁴² obsahovou analýzou jednotlivých relevantních dokumentů. Holistická analýza neusiluje o rozbití dat na jednotlivé části, ale hledá

⁴⁰ Michal Kořan. „Jednopřípadová studie“ v *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*, ed. Petr Drulák (Praha: Portál, 2008) 34.

⁴¹ Ibid, 32, 35.

⁴² Jan Hendl, *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. (Praha:Portál, 2008), 226.

závěry pomocí posouzení dat jako celku. Pro určení národního zájmu tak budou zkoumány strategické a koncepční dokumenty, programové vyhlášení vlády a koaliční smlouvy. Charakter vztahu bude zkoumán na základě rozboru záznamů z bilaterálních jednání, projevů státních funkcionářů a informací z tisku. K starším obdobím je pak možné informace nalézt v již existujících odborných statích a knihách. Pro možnost lepšího zhodnocení vztahu bylo provedeno i několik rozhovorů se zástupci českých orgánů, Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva zahraničí, Úřadu vlády ČR a společnosti ČEPS. Jednalo se o polostrukturované rozhovory a z důvodu citlivosti některých poskytnutých informací nejsou v práci rozhovory uvedeny celé. Rozhovory poskytly důležité vodítko a z části potvrzení závěrů vyplývajících ze zkoumání dostupných dat.

K tomuto budou konkrétně zkoumány záznamy z bilaterálních jednání, projevy státních funkcionářů, novinové články nebo strategické dokumenty věnující se energetice. K vytvoření rámce pro tuto obsahovou analýzu je pak nezbytné využít stávající literaturu, jak knižní zdroje, tak odborné statí.

Dostupná literatura

Na základě rešerše je nutné konstatovat, že v době vzniku této práce (duben 2015) neexistovala v českém, německém ani anglickém jazykovém prostředí práce zkoumající bilaterální relaci česko-německých vztahů v oblasti energetiky. V německém a českém prostředí přitom dlouho neexistovaly publikace věnující se energetické politice země jako takové. Tyto začaly vznikat až po roce 2009 (po rusko-ukrajinské plynové krizi) a pak po roce 2011 (výrazná změna energetické politiky zemí v důsledku havárie ve Fukušimě). Tyto publikace jsou přitom vedle analýzy strategických a koncepčních dokumentů a vládních prohlášení nutné pro kritický rozbor národního zájmu obou zemí v oblasti energetické politiky. Absenci existující literatury na české straně konstatují i Tomáš Vlček a Filip Černochoch v knize *Energetický sektor České republiky*.⁴³ Ta si klade za cíl komplexně popsat český energetický sektor, energetickou politiku a částečně spolupráci s EU. V práci byla kniha využita zejména pro informace o vývoji energetických politik v ČR v zkoumaném období 2004 – 2014.

⁴³ Filip Černochoch a Tomáš Vlček, *Energetický sektor České republiky* (Brno: Masarykova univerzita, 2012), 34.

Na německé straně došel k podobnému závěru v knize *Energiepolitik in Deutschland* Falk Illing⁴⁴. Konstatuje, že energetická politika se ve velkých publikacích nachází pouze jako přívěšek analýzy privátního energetického sektoru a větší zájem nastal až s „druhou“ Energiewende v roce 2011. Toto potvrzuje i rešerše autorky – kniha Falka Illinga je jednou z mála dostupných publikací shrnujících konkrétní opatření německé energetické politiky. V práci byly využity informace o vývoji německé energetické politiky v zkoumaných obdobích.

Pro určení charakteru bilaterální relace v oblasti energetiky pak byla nutná analýza publikací věnujících se vzájemným vztahům. Ty ale v energetické oblasti schází úplně. Zmínku o vzájemných vztazích (ale spíš v obecné rovině) je možné nalézt ve sbornících o zahraniční politice. V ČR existují hned tři takové publikace: ročenky Ministerstva zahraničních věcí (Zpráva o zahraniční politice za rok 2013), analýzy Ústavu mezinárodních vztahů (Česká zahraniční politika v roce 2013: Analýza ÚMV) a pak ročenky vydávané Asociací pro mezinárodní otázky (Agenda pro zahraniční politiku 2013). Tyto poskytly důležitý zdroj o směřování české zahraniční politiky a o vztahu k Německu v obecné (a přibližně od roku 2012 pak i v energetické) rovině. V publikacích ÚMV byla vždy zmíněna i politika německá jako protistrana politiky české. Na německé straně bohužel dostupné publikace zkoumající zahraniční politiku SRN v tom daném roce chybí. *Jahresbericht der Bundesregierung* začal být vydáván až v roce 2009, před tím se zabýval sbližováním bývalého východního a západního Německa (*Jahresbericht der Bundesregierung zum Stand der Deutschen Einheit*). *Jahresbericht* poskytuje spíše obecný přehled o směřování německé zahraniční politiky a pro zkoumané období neobsahuje zmínky o konkrétních zahraničně-politických aktivitách vůči České republice. Publikace *Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik* se problematikou vztahů k ČR rovněž pravidelně nezabývá.

Z důvodu výše popsané absence konkrétních publikací je práce postavena zejména na zkoumání primárních zdrojů, jakými jsou pro oblast energetické politiky zákony, prohlášení vlády, koaliční smlouvy a strategické dokumenty. Pro zkoumání vzájemného vztahu pak tiskové zprávy, novinové články a projevy politiků. Jako užitečný zdroj se ukázal bulletin „Zahraněční politika České republiky“, který je vydáván čtvrtletně Ministerstvem zahraničních věcí ČR v dvou řadách „Data“ a „Dokumenty“. Dalšími často používanými zdroji jsou stránky Ministerstva průmyslu a

⁴⁴ Falk Illing, *Energiepolitik in Deutschland. Die energiepolitischen Maßnahmen der Bundesregierung 1949 – 2013*. (Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2012), 18.

obchodu, Ministerstva zahraniční ČR, Úřadu vlády ČR a Velvyslanectví České republiky v Berlíně. Pro kapitolu o přetocích energie pak byly užitečným zdrojem stránky společnosti ČEPS. Z německé strany byly informace o vzájemných kontaktech k nalezení zejména na stránkách Velvyslanectví SRN v Praze, Spolkového ministerstva hospodářství a energetiky, Spolkového ministerstva zahraničí, Úřadu spolkové kancléřky a Spolkové agentury pro síť.

U všech použitých zdrojů musí autorka zkonstatovat asymetrii v prospěch zdrojů českých. Tato asymetrie se přitom nedotýká pouze odborné literatury k tématu, ale i výskytům zkoumaných jevů v novinových článcích a tiskových zprávách příslušných orgánů. Toto je nesporně dáno faktem, že pro ČR je Německo mnohem důležitější partner, než naopak. Částečně to může potvrzovat hypotézu, že víc podnětů pro spolupráci vychází z české, než z německé strany.

Struktura práce

Práce je členěna do tří kapitol, úvodu a závěru. V úvodu je představen teoretický rámec, použitá metodologie a literatura, jejíž zkoumání povede k objasnění charakteru vzájemného vztahu ČR a SRN v energetice. Po úvodní kapitole následuje kapitola „Aktéři a spolupráce před rokem 2004“, která kromě určení aktérů, jejichž spolupráce bude dále v průběhu práce zkoumána pro dostatečné zasazení práce do celkového kontextu, stručně shrnuje zahraničně-politické vztahy mezi SRN a ČR v období let 1993 – 2004, vstup České republiky do EU a související postoj Německa.

Samotnou spolupráci v energetické politice v letech 2004 – 2014 se pak zabývá druhá kapitola. Člení se dále do tří podkapitol: roku 2004, jako roku vstupu ČR do EU, let 2005 – 2009 a pak let 2009 – 2014. Na začátku každé podkapitoly je na základě analýzy koncepčních a strategických dokumentů a vládních prohlášení určen národní zájem, který pak dle použité teorie bude prosazován ve vzájemných vztazích. Následně jsou zkoumány kontakty v daných obdobích, na jejichž základě byl určen charakter vzájemného vztahu. Třetí kapitola obsahuje specificky zaměřenou kontrolní studii, věnující se tématu přetoků elektrické energie mezi SRN a ČR v letech 2012 – 2014. Cílem této kontrolní studie je potvrdit charakter bilaterální spolupráce a východiska určené teorií A. Moravcsika na nejviditelnějším problému ve vzájemných vztazích (minimálně dle frekvence jeho výskytu v médiích v České republice a v Německu). Závěr práce pak hodnotí platnost hypotéz jak v obecné rovině vzájemných vztahů v energetice, tak v oblasti přetoků elektrické energie.

1. Aktéři a spolupráce před rokem 2004

Jak již bylo řečeno, stěžejním cílem této práce je analyzovat vzájemnou spolupráci na mezivládní a transvládní úrovni v letech 2004 – 2014 a určit její charakter. Pro zasazení vzájemných vztahů v energetice do kontextu je nutné vymezit aktéry, kteří jsou pro mezivládní spolupráci relevantní a alespoň stručně charakterizovat vztah obou států před rokem 2004. Aktéři totiž budou v bilaterálních vztazích prosazovat národní zájem, který představuje centrální element teorie A. Moravcsika.

Kromě mezivládních vztahů, tj. vztahů mezi předsedy vlád nebo ministry obou států, budou zkoumány i transvládní vztahy, jelikož ty tvoří dle liberalistů důležitou součást mezinárodních vztahů. Transvládními vztahy se rozumí neoficiální koordinace určitých částí vládních aparátů obou států, pro účely této práce se konkrétně jedná o spolupráci mezi ministerstvy. Neoficiální koordinace pak znamená, že spolupráce probíhá mimo kontrolu vlád obou zemí, tedy není schválena žádným vládním usnesením. Proto jsou v následujících podkapitolách uvedeny i kompetence menších jednotek jednotlivých ministerstev, které mezi sebou mohou spolupracovat na mezistátní úrovni.

Pro účely poslední kapitoly, věnující se spolupráci obou zemí v oblasti přeshraničních přetoků elektrické energie v letech 2012 – 2014, jsou v této kapitole vymezení i aktéři důležití pro tuto oblast (provozovatelé přenosových soustav a regulační úřady). Instituce a jejich pravomoci jsou zde uvedeny ve stavu, v jakém byly na konci roku 2014. V průběhu let 2004 – 2014 se v některých případech změnilo nejenom názvy ministerstev, ale i konkrétní funkce. Tyto změny nejsou uvedeny v této kapitole, jsou zmíněny přímo v samotném textu 2. a 3. kapitoly, pokud je to pro daný účel relevantní. Tato kapitola uvádí názvy odborů a oddělení ve stavu, v jakém byly na konci roku 2014.

Z rozsahového důvodu a z důvodu absence literatury k tématu není možné podrobně se věnovat vývoji vztahů v oblasti energetické politiky před rokem 2004, pro kontext je ale zařazena část velmi stručně popisující charakter zahraničně-politického vztahu mezi oběma zeměmi po roce 1993. Následovat bude otázka vstupu Česka do EU a postoj Německa při předvstupním vyjednávání.

1.1 Aktéři ve vzájemných vztazích

1.1.1 Spolková republika Německo

Základní rozdělení pravomocí ve Spolkové republice Německo je upraveno Základním zákonem (Grundgesetz, dále GG). Podle článku 73⁴⁵ má Spolek výlučné pravomoci v oblasti zahraničních vztahů a v oblasti mírového využívání jaderné energie, provozu jaderných zařízení, ochraně obyvatelstva a životního prostředí před radioaktivním zářením a ve skladování radioaktivního odpadu. Oblast energetiky (vyjma jaderné energie) pak dle čl. 74, odstavce 1 spadá do sdílené pravomoci spolku a zemí, zákony přijímané v této oblasti vyžadují na základě konkurenčního zákonodárství souhlas Spolkové rady.⁴⁶

Opatření v oblasti energetiky jsou na základě legislativní pravomoci rozvedené v GG téměř výlučně navrhovány spolkem, respektive spolkovými ministerstvy, a Spolkovou radou (tedy zeměmi) pouze schvalovány. Zahraniční dimenze a udržování mezinárodních vztahů pak dle článku 32⁴⁷ zůstává výhradně v rukou Spolku. Důležitou pravomocí spolkových zemí je pravomoc určovat územní uspořádání (dle čl. 72, odst. 3). Toto znamená, že spolkové země reálně rozhodují o výstavbě energetických sítí a například o rozmístění obnovitelných zdrojů.⁴⁸ Spolkové země mají možnost podpory energetických společností dané země a vykonávají příhraniční aktivity v případě výstavby energetické infrastruktury mezi SRN a sousedními státy.⁴⁹ Do zahraniční dimenze tak téměř vůbec nezasahují.

Za strategické směřování v oblasti energetické a zahraniční politiky je se svou *Richtlinienkompetenz*⁵⁰ odpovědný spolkový kancléř (nebo kancléřka). Spolkový kancléř jmenuje ministry a je odpovědný za jejich konání. Ministři, na druhé straně, musí respektovat linie kancléřovy politiky. Křehká rovnováha mezi kabinetním a kancléřským principem pak v značné míře závisí na osobnosti daného kancléře.⁵¹

⁴⁵Základní zákon Spolkové republiky Německo, čl. 73. „Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 100-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 23. Dezember 2014 (BGBl. I S. 2438) geändert worden ist“. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html>.

⁴⁶ Základní zákon Spolkové republiky Německo, čl. 74.

⁴⁷ Ibid, čl. 32, odstav. 1.

⁴⁸ Illing, *Energiepolitik in Deutschland*, 32.

⁴⁹ Tomáš Ehler. „Energetická bezpečnost v rámci zahraniční politiky SRN – mezi bilateralismem a europeizací.“ v *Německo v čele Evropy? SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*. ed. Vladimír Handl (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011), 293.

⁵⁰ Základní zákon Spolkové republiky Německo, čl. 65.

⁵¹ Manfred D. Schmidt. *Das politische System Deutschlands*. (Mnichov: Verlag C.H.Beck, 2007), 171.

V rámci úřadu spolkového kancléře se zahraniční dimenzi vztahů věnuje Odbor 2: Zahraniční, bezpečnostní a rozvojová politika. Oblastí energetiky se pak konkrétně zabývá Odbor 4: Hospodářská, finanční a energetická politika, osobní zmocněnec spolkové kancléřky pro summity G7 / G20 Dr. Röller. Za spolupráci na poli EU je odpovědný Odbor 5: Europapolitik. Jednotlivé referáty tohoto odboru pak koordinují jak činnost SRN v EU, tak spolupráci s ostatními členskými státy Evropské unie.⁵²

V rámci spolkové vlády patří energetická politika primárně do gescie Ministerstva hospodářství a energetiky (Bundesministerium für Wirtschafts und Energie, dále BMWi). To koordinuje i evropské politiky v sektorálních agendách Coreperu I, kam spadá i energetika. BMWi má největší administrativní kapacity, je mezi třemi hlavními institucemi (Úřad spolkové kancléřky, Ministerstvo zahraničí) neaktivnější a disponuje největší expertizou.⁵³

V BMWi má nezastupitelné místo pro zahraničně-politickou agendu státní tajemník pro evropskou a energetickou politiku Rainer Baake. Pod něj spadají 3 odbory: Odbor E – Evropská politika, Odbor II – Energetická politika v oblasti tepla a energetické účinnosti a Odbor III – Energetická politika – elektřina a síť. V rámci tohoto odboru je regulována i výstavba a podpora obnovitelných zdrojů energie a strategicky řešena Energiewende. Odbor V (pod státním sekretářem pro průmyslovou, vnější hospodářskou, inovativní, IT a komunikační politiku a politiku střední vrstvy Matthiasem Machnigem) má v gesci zahraniční hospodářskou politiku.⁵⁴

Posledním důležitým hráčem v zahraničně-politické dimenzi energetiky je pak Auswärtiges Amt (AA), Spolkové ministerstvo zahraničí. Se svou sítí zastupitelských úřadů a zahraničně-obchodných komor poskytuje politickou podporu, konzultace a poradenství a zprostředkovává kontakty. Je odpovědné za přistupování k mezinárodním smlouvám a jejich dodržování ve všech oblastech, tedy i v oblasti energetiky.⁵⁵ Vnější dimenzi energetické politiky, včetně politiky EU a zahraničně-politické aspekty německého energetického konceptu má v gesci Odbor 410, jadernou bezpečnost částečně Odbor 412. Na vyšší úrovni je za energetickou politiku odpovědný zmocněnec

⁵² „Organisationsplan des Bundeskanzleramtes, Stand: 1. August 2014“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.bundesregierung.de/ContentArchiv/DE/Archiv17/_Anlagen/2010/2010-12-15-organigramm-bkamt.pdf?__blob=publicationFile&v=11.

⁵³ Ehler. „Energetická bezpečnost v rámci zahraniční politiky SRN“, 291.

⁵⁴ „Organisationsplan“, Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/M-O/organisationsplan-bmwi.property=pdf.bereich=bmwi2012.sprache=de.rwb=true.pdf>.

⁵⁵ Ehler. „Energetická bezpečnost v rámci zahraniční politiky SRN“, 291.

pro globalizaci, energetickou a klimatickou politiku spadající pod sekci hospodářství a udržitelného rozvoje Peter Fischer.⁵⁶

Do oblasti energetiky místy zasahuje i Spolkové ministerstvo životního prostředí, ochrany přírody, výstavby a reaktorové bezpečnosti (*Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Bau und Reaktorsicherheit, BMUB*). Odbor RS má v gesci jaderné zařízení a ochranu před radioaktivním zářením, Odbor KI pak klimatickou politiku a agendu EU.⁵⁷ Nutno podotknout, že v minulosti mělo BMUB mnohem větší slovo v oblasti formulace energetických politik, zejména v oblasti obnovitelných zdrojů energie. Proto se i v této práci bude zejména v starších obdobích spolupráce s BMUB vyskytovat. Až do voleb do Spolkového sněmu v roce 2013, po kterých byla celá oblast energetiky přesunuta pod BMWi,⁵⁸ vládla mezi oběma ministerstvy značná rivalita. Tu lze nejlépe ilustrovat na sporu z období velké koalice: ministr životního prostředí Sigmar Gabriel se tehdy snažil odebrat kompetence Michaelovi Glossovi, který měl na BMWi v gesci jadernou energetiku. V rámci BMU bylo vytvořeno nové oddělení Všeobecná energetická politika, které doplňovalo oddělení OZE. Před volbami do Spolkového sněmu v roce 2009 se vynořila otázka, jestli v tomto ovzduší nevznikne samostatné ministerstvo energetiky.⁵⁹ Nestalo se tak, agenda energetické politiky dostala větší slovo až v roce 2013, kdy se ministrem hospodářství stal Sigmar Gabriel a přesunul všechny kompetence, i v oblasti OZE pod BMWi. Ještě v roce 2011 přitom bylo BMUB na základě strategie spolkové vlády⁶⁰ pověřeno monitorovat stav naplňování cílů v oblasti OZE.

Německý spolkový sněm zastává v zahraničně-politické dimenzi vedlejší, spíš kontrolní funkci, spolková vláda v oblasti energetiky zpravidla neuzavírá mezinárodní smlouvy, které by musely být ratifikovány Spolkovým sněmem.⁶¹ Výjimku tvoří agenda

⁵⁶ „Organisationsplan des Auswärtigen Amtes“, Auswärtiges Amt, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.auswaertiges-amt.de/cae/servlet/contentblob/373560/publicationFile/203361/Organisationsplan.pdf>.

⁵⁷ „Organigramm“ Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Bau und Reaktorsicherheit, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmub.bund.de/bmub/aufgaben-und-struktur/organigramm/>.

⁵⁸ „Die Geschichte des Bundesministeriums für Wirtschaft und Energie“, Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/DE/Ministerium/geschichte.did=161618.html>.

⁵⁹ Jan Prášil, *Zahraniční politika Německa na začátku 21. století* (Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2011), 104.

⁶⁰ Energetická strategie spolkové vlády z 6. 6. 2011, „Der Weg zur Energie der Zukunft - sicher, bezahlbar und umweltfreundlich“. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/E/energiekonzept-2010-beschluesse-juni-2011.property=pdf,bereich=bmwi2012.sprache=de,rwb=true.pdf>.

⁶¹ Ehler. „Energetická bezpečnost v rámci zahraniční politiky SRN“, 291.

EU, v rámci které byly po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost posíleny kontrolní funkce Spolkového sněmu.⁶²

Co se týče zahraničně-politických pravomocí Spolkového prezidenta, spočívají zejména ve formálním zastupování státu navenek, v uzavírání dohod a smluv s ostatními státy a ve jmenování vyslanců a velvyslanců. Mezinárodní dohody a smlouvy ale stejně ve většině případů musí být potvrzeny formou spolkového zákona.⁶³ Reálná působnost se tak omezuje na setkávání se s jinými státními představiteli a na různá veřejná prohlášení. Jelikož se práce zaměřuje na mezivládní vztahy, bude zahraniční činnost Spolkového prezidenta v této práci zmíněna pouze v případě setkávání se s vládními představiteli (tj. nebudou zkoumány jeho projevy nebo rozhovory v novinách k tématu).

Hráčem důležitým pro poslední kapitolu práce je provozovatel přenosové soustavy. Na základě certifikace⁶⁴ působí v současnosti v Německu 6 provozovatelů přenosové soustavy elektrické energie: TenneT TSO GmbH, TenneT Offshore 1. Beteiligungsgesellschaft GmbH, Amprion GmbH, 50Hertz Transmission GmbH, Baltic Cable AB a TransnetBW GmbH. Dle obrázku níže je SRN prakticky rozdělena mezi 4 provozovatele. TenneT Offshore 1. Beteiligungsgesellschaft GmbH provozuje napojení off shore větrných parků na kontinentální přenosovou síť (v Severním moři).⁶⁵ Baltic Cable AB pak provozuje podmořské přepojení mezi Švédskem a Německem.⁶⁶ Z mapy je zřejmé, že pro spolupráci přes hranici jsou relevantní dva aktéři: TenneT a 50 Hertz. V průběhu práce bude zkoumána pouze spolupráce 50Hertz a českého provozovatele přenosové soustavy ČEPS, jelikož neplánované přetoky elektrické energie nastávají v Severo-j jižním směru – a případné problémy tudíž vždy řeší 50 Hertz.

⁶² Národní parlamenty mají dle čl. 3b ve všech oblastech, které nespádají do výlučné pravomoci právo přehodnotit, jestli se dané cíle nedají líp dosáhnout na úrovni ústřední, regionální či místní než na úrovni unijní. Energetika pak dle čl. 2c spadá do sdílené pravomoci EU a členských států.

Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2007.306.01.0001.01.CES.

⁶³ Základní zákon Spolkové republiky Německo, čl. 59.

⁶⁴ „Zertifizierungsverfahren der Beschlusskammer 6“, Bundesnetzagentur, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.bundesnetzagentur.de/cln_1431/DE/Service-Funktionen/Beschlusskammern/Beschlusskammer6/BK6_95_Zertifizierungsverfahren/zertifizierungsverfahren-node.html.

⁶⁵ „TenneT - größter Investor in die Energiewende“, TenneT, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.tennet.eu/de/en/grid-projects/offshore-projects.html>.

⁶⁶ „Baltic Cable AB“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.balticcable.com/>.

Obrázek 1: Operátoři přenosových sítí v SRN⁶⁷

Nezanedbatelným hráčem na domácí úrovni je průmysl, zejména proto, že dle článku 2 Energetického zákona⁶⁸ jsou za zabezpečení dodávek energie pro obyvatele odpovědné energetické firmy (ne stát). Tomáš Ehler⁶⁹ konstatuje, že mezi Spolkovou vládou a energetickými firmami a jinými zájmovými organizacemi existují úzké osobní a strukturální vazby. Vazby mezi společnostmi a politickou sférou pak vždy závisí od osoby daného kancléře nebo ministra hospodářství. Pro účely této práce ale nebude vliv těchto skupin na zahraniční politiku a jejich zapojování se do ní hlouběji zkoumán.

1.1.2 Česká republika

V Česku panuje mnohem menší vertikální roztržitost, co se rozdělení kompetencí týče. Ústava České republiky definuje ČR jako jednotný stát, v němž je zdrojem moci lid, který ji vykonává prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní.⁷⁰ Česko není spolkový stát, takže v následujícím výčtu kompetencí se

⁶⁷

Zdroj

obrázku:

http://www.netzentwicklungsplan.de/sites/default/files/media/images/130514_Regelzonen_NEP.jpg, naposledy navštíveno 14. 5. 2015.

⁶⁸ Energetický zákon SRN, čl. 2, „Energiewirtschaftsgesetz vom 7. Juli 2005 (BGBl. I S. 1970, 3621), das zuletzt durch Artikel 6 des Gesetzes vom 21. Juli 2014 (BGBl. I S. 1066) geändert worden ist“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/enwg_2005/gesamt.pdf.

⁶⁹ Ehler, „Energetická bezpečnost v rámci zahraniční politiky SRN“, 296.

⁷⁰ čl. 1 a 2 Ústavy ČR. Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992 v aktuálním znění, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=40450&nr=1~2F1993~20Sb.&ft=pdf>.

vůbec nebudou objevovat pravomoci krajů či nižších územních samosprávních celků. Tyto spolupracují na mezivládní úrovni pouze velmi omezeně, většinou zasahují v příhraničních oblastech nebo přímo spolupracují se společnostmi, které by mohly do regionu přinést zaměstnanost. Proto nejsou pro účely této práce relevantní.

Výkonná moc, odpovědná za provádění koncepčních a strategických dokumentů a zákonů má v českém politickém systému dvě složky. První, méně výraznou, je funkce prezidenta. Prezident republiky má slovo při jmenování a odvolávání předsedy a dalších členů vlády, přijímá jejich demisi, odvolává vládu a přijímá její demisi. Dle ústavy dále zastupuje stát navenek, sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy; sjednávání mezinárodních smluv může přenést na vládu ČR nebo s jejím souhlasem na jednotlivé členy vlády.⁷¹ V praxi prezident reprezentuje zemi při oficiálních událostech a na zahraniční politiku nemá výrazný koncepční vliv. Podobně jako v německém případě se může potkávat s představiteli vlády druhé strany, proto bude i činnostem prezidenta věnován v této souvislosti prostor.

Druhou složkou, definovanou ústavou ČR jako vrcholný orgán výkonné moci, je vláda České republiky. Ta se skládá z předsedy vlády, místopředsedů vlády a ministrů.⁷² Na základě kompetenčního zákona⁷³ je ústředním orgánem státní správy České republiky pro oblast zahraniční politiky Ministerstvo zahraničí ČR. To vytváří její koncepci, koordinuje vnější ekonomické vztahy, zabezpečuje vztahy České republiky k ostatním státům, mezinárodním organizacím a integračním seskupením a koordinuje aktivity vyplývající z dvoustranné a mnohostranné spolupráce. Za tímto účelem dále koordinuje činnost ministerstev a ostatních orgánů státní správy v oblasti zahraničních vztahů a stará se o to, aby tyto orgány dodržovaly závazky vyplývající pro ČR z mezinárodních smluv nebo z členství v mezinárodních organizacích. Řídí zastupitelské úřady v zahraničí a plní úkoly při zabezpečení styků s orgány cizích států v ČR a v zahraničí. Dále koordinuje a zabezpečuje přípravu a sjednávání mezinárodních smluv, dohod, zabezpečuje jejich vyhlášení a sleduje jejich dodržování a provádění.⁷⁴

Ministerstvo zahraničí je dle kompetenčního zákona hlavním orgánem odpovědným za vykonávání zahraniční politiky státu. Za spolupráci se Spolkovou republikou je odpovědný Odbor států střední Evropy, za spolupráci v rámci EU, tedy i

⁷¹ čl. 62 a čl. 63 Ústavy ČR.

⁷² čl. 67 Ústavy ČR.

⁷³ Zákon České národní rady ze dne 8. ledna 1969 o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky v aktuálním znění (Kompetenční zákon). Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=31338&nr=2~2F1969~20Sb.&ft=pdf>.

⁷⁴ §6 Kompetenčního zákona.

v oblasti energetické politiky pak Odbor politik EU a Strukturálních fondů EU, oba ze sekce evropské.⁷⁵ Kromě toho jmenuje ministr do funkce zvláštní zmocněnce, úkolem kterých je systematické sledování témat vysoké politické důležitosti, která si vyžadují koordinaci většího počtu útvarů Ministerstva zahraničních věcí, případně i mezirezortní koordinaci. Jedním ze zvláštních zmocněnců je i funkce zvláštního zmocněnce pro otázky energetické bezpečnosti, zastávaná Václavem Bartuškou.⁷⁶

Hlavním orgánem státní správy pro oblast tvorby jednotné surovinové politiky, zahraničně-ekonomickou politiku, využívání nerostného bohatství, energetiku, těžbu, úpravu a zušlechťování ropy a zemního plynu, tuhých paliv, radioaktivních surovin rud a nerud je Ministerstvo průmyslu a obchodu. To koordinuje zahraničně obchodní politiku ve vztahu k jednotlivým státům, zabezpečuje sjednávání dvoustranných a mnohostranných ekonomických dohod a v jemu příslouchajících otázkách realizuje obchodní spolupráci s EU, WTO a jinými integračními seskupeními. Zároveň je mu podřízená Česká energetická inspekce.⁷⁷ MPO určuje směřování české energetiky tím, že mu připadá vytváření Státní energetické koncepce⁷⁸, čímž ovlivňuje i rovinu vztahů s ostatními zeměmi. Konkrétně pak dle §16 Energetického zákona⁷⁹ spolupracuje s příslušnými orgány ostatních členských států za účelem zajištění podpory regionální a dvoustranné solidarity pro zajištění bezpečných a spolehlivých dodávek elektřiny a plynu.

Vlček a Černoch konstatují, že výrazné je působení MPO na sektor energetiky zejména v domácí politice. Na mezinárodních fórech a na půdě Evropské unie se musí o pravomoci dělit zejména s Ministerstvem zahraničí.⁸⁰ Za vnější dimenzi vztahů v energetice je odpovědný Odbor strategie a mezinárodní spolupráce v energetice pod Sekcí energetiky, za spolupráci se Spolkovou republikou Německo obecně pak Odbor zahraničně-politických politik I v Sekci Evropské unie a zahraničního obchodu.⁸¹

⁷⁵ „Organizační struktura k 1. dubnu 2015“, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/file/73008/OrganogramMZV_2015_04_01.pdf.

⁷⁶ „Zvláštní zmocněnci“, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/organizacni_struktura/zvlastni_zmocnenci.html.

⁷⁷ §13 Kompetenčního zákona.

⁷⁸ § 16 Energetického zákona. Zákon 458/2000 Sb. ze dne 28. listopadu 2000 o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon) v aktuálním znění. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=49962&nr=458~2F2000~20Sb.&ft=pdf>.

⁷⁹ § 16 Energetického zákona.

⁸⁰ Černoch a Vlček, *Energetický sektor České republiky*, 42.

⁸¹ Organizační struktura MPO platná ke dni 1. 4. 2015, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://download.mpo.cz/get/52566/59831/631455/priloha001.pdf>.

Ministerstvo životního prostředí je odpovědné především za klimatickou politiku, která je však minimálně v prostoru EU úzce provázána s politikou energetickou. Kromě ochrany životního prostředí je MŽP odpovědné za výkon státní geologické služby, za ekologický dohled nad těžbou a má na starosti posuzování vlivu činností a jejich důsledků na životní prostředí, včetně těch, které přesahují státní hranice. Tím má výraznou možnost ovlivnit státní energetické politiky jak ČR, tak SRN. Případá mu tvorba státní ekologické politiky, ve věcech životního prostředí koordinuje postupy všech ostatních orgánů ústřední státní správy.⁸² Za mezinárodní vztahy je přímo odpovědný Odbor mezinárodních vztahů spadající pod Sekci ministra, v rámci něj oddělení Evropské unie a oddělení dvoustranné spolupráce.⁸³

Činnost všech ministerstev pak řídí, kontroluje a sjednocuje vláda České republiky. Konkrétní úkoly z toho vyplývající plní Úřad vlády ČR.⁸⁴ Do oblasti energetiky v mezivládních vztazích se zapojuje prostřednictvím státního tajemníka pro evropské záležitosti Tomáše Prouzy (koordinace postojů ČR v EU, s čímž souvisí i vztahy s největším sousedem) a jemu podřízeného Odboru koordinace evropských politik.⁸⁵

Provozovatelem přenosové soustavy je v České republice na základě licence ERÚ udělené podle Energetického zákona výhradně společnost ČEPS, a.s. Vlastníkem společnosti je ze 100 % Česká republika prostřednictvím Ministerstva průmyslu a obchodu.⁸⁶ V rámci elektrizační soustavy České republiky poskytuje přenosové a systémové služby (spojené se zajištěním rovnováhy mezi výrobou a spotřebou elektrické energie v reálném čase), dále zajišťuje přeshraniční přenosy pro export, import a tranzit elektrické energie.⁸⁷ Spolupracuje s provozovateli propojených přenosových soustav a na integraci vnitřního evropského trhu s elektřinou. Důležitou povinností zejména pro účely této práce je řízení toků elektřiny v přenosové soustavě při respektování přenosů elektřiny mezi propojenými soustavami ostatních států.⁸⁸

⁸² §19 Kompetenčního zákona.

⁸³ „Organizační struktura“, Ministerstvo životního prostředí, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzp.cz/cz/organizacni_struktura.

⁸⁴ §28 Kompetenčního zákona.

⁸⁵ „Organizační schéma Úřadu vlády ČR“, Vláda České republiky, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/organizacni-struktura/organizacni-schema-uradu-vlady-cr-65949/>.

⁸⁶ „Aktionáři“, Čeps, a.s., naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.ceps.cz/CZE/O-spolecnosti/Stranky/Akcionari.aspx>.

⁸⁷ „O společnosti“, Čeps, a.s., naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.ceps.cz/CZE/O-spolecnosti/Stranky/Default.aspx>.

⁸⁸ § 24 Energetického zákona.

1.2 Základní charakter zahraničně-politických vztahů od roku 1993

Česká zahraniční politika vůči Německu se dle Picka a Handla⁸⁹ v letech 1993 – 2004 vyznačovala realismem a účelností bilaterálních a multilaterálních vazeb. Byla vnímána prismatickým národních zájmů, definovaných zejména ekonomicky. České hospodářství se po roce 1993 přirozeně včlenilo do spádové německo-jazyčné hospodářské oblasti, v roce 2004 bylo Německo pro ČR nejdůležitějším hospodářským partnerem⁹⁰. Naopak, ČR zajímala v německém zahraničním obchodě přibližně 12. místo.⁹¹ Už zde je viditelná ekonomická asymetrie vzájemných vztahů, která se pak bude prolínat i do roviny politické.

Česká vstřícnost při sjednocování Německa, kdy se tehdejší Československo nijak nesnažilo využít jednání 2 + 4 k vyřešení vlastních otevřených otázek z minulosti, přispěla k tomu, že nově sjednocené Německo vnímalo ČR jako partnera schopného racionálního a evropského myšlení.⁹² Spolková republika pak na oplátku byla nejdůležitějším podporovatelem při vstupu Česka do EU. Německo podporovalo vstup všech východoevropských států jak do EU, tak do NATO. V roce 1994 to byla právě Evropská rada v Essenu (pod německým předsednictvím), která rozhodla o otevření přístupových jednání východoevropským státům, mezi nimi i České republice.⁹³

1.2.1 Vstup ČR do EU

Dne 1. května 2004 Česká republika společně s 9 dalšími státy přistoupila k Evropské unii a završila tím 8letý přístupový proces.⁹⁴ ČR byla dlouhodobě vnímána jako hospodářsky nejvyspělejší země střední Evropy a jako jeden z nejvhodnějších kandidátů pro brzký vstup. K tomuto přispěl i vzájemný obchod s Německem, němečtí podnikatelé profitovali z levných dodávek z ČR, v 90. letech dodávaly české podniky až

⁸⁹ Vladimír Handl a Otto Pick, *Zahraníční politika České republiky 1993 – 2004*. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004), 58.

⁹⁰ V roce 2004 měla SRN v českém zahraničním obchodě podíl přes 30 %. „Zahraníční obchod České republiky se sousedními státy“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.czso.cz/documents/10180/20542677/241005-1410.pdf/b1a9cee0-1526-43cb-a273-12714bf87290?version=1.0>.

⁹¹ „Statistisches Bundesamt: Deutschlands wichtigste Handelspartner 2004“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.presseportal.de/pm/32102/664532/statistisches-bundesamt-deutschlands-wichtigste-handelspartner-2004>.

⁹² Handl a Pick, *Zahraníční politika České republiky 1993 – 2004*, 73.

⁹³ Stephan Bierling, *Die Außenpolitik der Bundesrepublik Deutschland. Normen, Akteuren, Entscheidungen*. (München: Oldenbourg Wissenschaftsverlag, 2005), 295.

⁹⁴ „The 2004 enlargement: the challenge of a 25-member EU“, Europa, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://europa.eu/legislation_summaries/enlargement/2004_and_2007_enlargement/e50017_en.htm.

48 % tzv. nekvalifikovaných součástí do strojů.⁹⁵ I přes asymetrii vztahů (podíl přes 30 % zahraničního obchodu na české vs. relativně nízký podíl na německé straně) si SRN uvědomovala důležitost vstupu zemí střední a východní Evropy do EU a Německo bylo jedno z jeho nejhlásitějších podporovatelů. Joschka Fischer v průběhu svého působení ministra zahraničních věcí SRN (v letech 1998 - 2005⁹⁶) označoval východní rozšíření jako „Kern der Wiedervereinigung Europas“, jako znovusjednocení Evropy po rozdělení v letech 1945 – 1989.⁹⁷ Německo navíc mělo možnost účinně ovlivňovat přístupové rozhovory přes Güntera Verheugena, který byl od roku 1999 evropským komisařem pro rozšiřování.⁹⁸

Přístupová kapitola energetika, podmíněna dokončením bilaterálních jednání s Rakouskem ohledně dostavby jaderné elektrárny Temelín (proces z Melku), byla uzavřena již v roce 2001. Česká republika splnila všechny požadavky v energetické oblasti, měla pouze dvě výjimky – vytvoření nouzových zásob ropy do konce roku 2005 a liberalizaci sektoru zemního plynu do konce roku 2004.⁹⁹

Pokud hrála energetika a pak zejména otázka Temelína výraznou roli ve vztazích k jižnímu sousedovi, SRN do vnitřních záležitostí ČR v nastavení energetického mixu neintervenovala. Při oficiální návštěvě Česka v srpnu 2001 spolkový kancléř Gerhard Schröder potvrdil, že otázka Temelína je vnitřní záležitostí České republiky a při jejím vstupu do EU žádnou roli hrát nebude.¹⁰⁰ Problematickou otázkou naopak zejména pro Bavorsko zůstaly Benešovy dekrety. Z tohoto důvodu při hlasování v Evropském parlamentu 9. dubna 2003 nepodpořilo vstup ČR do EU 39 europoslanců, z toho značná část z Německa. Kromě malého francouzského euroskeptického hnutí EED proti vstupu ČR hlasovala celá desetičlenná skupina CSU a několik poslanců za CDU.¹⁰¹

⁹⁵ Martin Jeřábek, *Deutschland und die Osterweiterung der Europäischen Union* (Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2011), 89.

⁹⁶ „Galerie: Die Außenminister der Bundesrepublik Deutschland“, Auswärtiges Amt, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.auswaertiges-amt.de/DE/AAmt/Geschichte/Aussenminister_node.html.

⁹⁷ „Bundesminister Fischer zum Europäischen Rat in Nizza - Rede im Bundestag, 28. November 2000“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.cvce.eu/content/publication/2004/11/4/d92892d7-b72a-40bc-93c7-b334814356c2/publishable_de.pdf.

⁹⁸ Jeřábek, *Deutschland und die Osterweiterung der Europäischen Union*, 124.

⁹⁹ Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic, *Report on the Foreign Policy of the Czech Republic between January 2001 and December 2001* (Prague: Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic, 2002), 34.

¹⁰⁰ Alexander Ort, *Česká zahraniční politika* (Plzeň: vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004), 347.

¹⁰¹ Jaromír Marek, „Evropský parlament schválil vstup Česka do Evropské unie“, *Český rozhlas*, 10. 4. 2003, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.radio.cz/cz/rubrika/udalosti/evropsky-parlament-schvalil-vstup-ceska-do-evropske-unie>.

Pro ČR a její vztahy v energetice znamenal již samotný proces přístupu k EU nutnost implementace evropských pravidel a evropské legislativy, tzv. *acquis communautaire*. V rámci předvstupní přípravy spolupracovalo Česko v oblasti energetiky a klimatu například se Saskem, hlavním těžištěm spolupráce byla ochrana životního prostředí a související aspekty.¹⁰²

1.2.2 Základní dokumenty zahraničně-politických vztahů

Základem česko-německých zahraničně-politických vztahů po pádu železné opony jsou dva dokumenty: Smlouva o dobrém sousedství a přátelské spolupráci mezi Spolkovou republikou Německo a Českou a Slovenskou Federativní Republikou z 27. února 1992¹⁰³ a Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji z 21. ledna 1997.¹⁰⁴ Smlouva o dobrém sousedství uznala nepřerušenosť existence Československa od roku 1918 a neporušitelnost hranic. Téma energetiky se v ní konkrétně nezmiňuje, smlouva ale uvádí, že je Spolková republika Německo připravena působit jak bilaterálně, tak i multilaterálně ve prospěch podpory hospodářského rozvoje v obou částech federace. SRN měla také podle smlouvy podporovat plné začlenění ČSR do Evropských společenství (což bylo později úspěšně naplňováno). Státy měly rozvíjet bilaterální spolupráci a pravidelně se scházet, na úrovni předsedů vlád alespoň jednou ročně. Součástí smlouvy byla ale na rozdíl od energetiky spolupráce při ochraně životního prostředí – toto jasně ukazuje trend, který bude pokračovat i v následujících 20 letech.

Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji navazovala na Smlouvu o sousedství a přátelských vztazích. SRN v ní deklarovala plnou podporu vstupu ČR do EU. Deklarace měla taktéž uzavřít otázky minulosti a zřídila česko-německý fond budoucnosti. Ten má za úkol podporovat konkrétní projekty. Opět je zde zmíněna oblast ochrany životního prostředí (ekologické projekty), energetika v deklaraci není explicitně zmíněna.

Fakt, že oblast energetiky není ani v jednom ze dvou klíčových dokumentů pro vzájemné vztahy zmíněna ale neznamená, že by spolupráce neexistovala. Energetika

¹⁰² Jeřábek, *Deutschland und die Osterweiterung der Europäischen Union*, 263.

¹⁰³ „20 let od podepsání Smluv o dobrém sousedství“, Velvyslanectví České republiky v Berlíně, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/berlin/cz/aktuality/informace_a_sdeleni/x20 лет od podepsani smluv o dobrem.htm

¹⁰⁴ „Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji“, Velvyslanectví České republiky v Berlíně, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html.

byla vždy řazena pod oblast hospodářské spolupráce, která je uvedena jak ve Smlouvě, tak i v Deklaraci. Zahraniční politika pro jednotlivá období je vždy určena v programových prohlášeních vlády a v koaličních smlouvách a pak v koncepcích zahraniční politiky.

Programové vyhlášení vlády Vladimíra Špidly ze srpna 2002 kladlo velký důraz na vztahy se Spolkovou republikou Německo. Ty by měly být rozvíjeny na základě smlouvy o dobrém sousedství a přátelské spolupráci z roku 1992 a společné česko-německé deklarace z roku 1997. Partnerství v Evropské unii by přitom mělo pro další rozvíjení těchto vztahů poskytnout širší prostor.¹⁰⁵ Koaliční smlouva se pak podrobněji věnovala domácí rovině energetické a zahraniční politiky.¹⁰⁶ Měla být vypracována státní energetická koncepce (popsána v další kapitole) a také koncepce zahraniční politiky.

Ta byla přijata 3. března 2003 a představovala rámcový dokument charakterizující východiska zahraniční politiky ČR pro léta 2003 – 2006. Jako základní premisu vztahu k Německu určuje orientaci na „společnou budoucnost ve sjednocené Evropě na základě partnerství v Evropské unii.“ Energetika není v souvislosti se SRN zmíněna, zvláštní význam je ale přisouzen zlepšování životního prostředí.¹⁰⁷

Vládní prohlášení Gerharda Schrödera před Spolkovým sněmem z 29. října 2002¹⁰⁸ předjímalo budoucí cestu Spolkové republiky v oblasti obnovitelných technologií: SRN se mělo stát světovou špičkou v ochraně životního prostředí a klimatu a ve vývoji a výzkumu nových technologií. Toto mělo být založeno i na sousedské spolupráci. Při rozšíření EU se Německo dle Schrödera mělo zasazovat o vstup všech deseti zemí v roce 2004 a o brzké ukončení přístupových jednání. V samotném vládním prohlášení nebyly zmíněny bilaterální vztahy k žádnému státu, kromě spolupráce s Francií v rámci EU.

¹⁰⁵ Programové prohlášení vlády, Praha, srpen 2002. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/vladimir-spidla/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf.

¹⁰⁶ Koaliční smlouva vlády Vladimíra Špidly ze dne 9. 7. 2002. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/vladimir-spidla/Koalicni-smlouva.pdf>.

¹⁰⁷ Koncepce zahraniční politiky České republiky na léta 2003 – 2006, schválena vládou ČR 3. 3. 2003. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/file/1413384/KONCEPCE_2003_2006.pdf, 11.

¹⁰⁸ Regierungserklärung des Bundeskanzlers am 29. Oktober 2002 vor dem Deutschen Bundestag in Berlin, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, https://www.lmz-bw.de/fileadmin/user_upload/Medienbildung_MCO/fileadmin/bibliothek/schroeder_RE_2002/schroeder_RE_2002.pdf.

Vládní prohlášení navazuje na Koaliční smlouvu SPD a Zelených pro roky 2002 – 2006 z 16. října 2002.¹⁰⁹ Jejím heslem bylo „Pro hospodářsky silné, sociální a ekologické Německo.“ (Für ein wirtschaftlich starkes, soziales und ökologisches Deutschland.). Již toto naznačuje směr, jakým se budoucí (i energetická) politika ubývala. Nově mělo být zásobování energií založeno na zvyšování energetické účinnosti, využití obnovitelných zdrojů energie a celkově restrukturalizaci zdrojové struktury pro využití potenciálu úspor a pro dosažení nízkoemisní ekonomiky. Ochrana životního prostředí měla být budoucím motorem německé ekonomiky. V zahraniční politice chtěla Spolková vláda poskytnout prostředky pro výstavbu OZE a zvyšování energetické účinnosti rozvojovým zemím. SRN navíc plánovala podporu dalšího rozšíření EU na východ, explicitně se ale v koaliční smlouvě zmiňovaly pouze vztahy k Rusku a Ukrajině.

Vztahy v obecné rovině mezi ČR a SRN byly v roce 2004 korektní. Energetika se jako výrazné téma zahraniční politiky před rokem 2004 neobjevovala, otázka Temelína byla před vstupem do EU řešena zejména v souvislosti s Rakouskem. V koncepčních a strategických dokumentech se energetika rovněž často nezmiňovala, obrat v německé politice v roce 2002 pak předjímá zvyšující se důležitost tématu. Vstupem do EU byla ve vzájemných vztazích i v energetické oblasti započata nová kapitola, která je zkoumána v následující části práce.

¹⁰⁹ Koalitionsvertrag 2002 – 2006: Erneuerung – Gerechtigkeit – Nachhaltigkeit. Für ein wirtschaftlich starkes, soziales und ökologisches Deutschland. Für eine lebendige Demokratie. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.nachhaltigkeit.info/media/1248173898php7wc9Pc.pdf>.

2. Vzájemné vztahy v letech 2004 – 2014

Jak bylo několikrát zmíněno, rok 2004 představuje pomyslný milník ve vzájemných vztazích se všemi státy EU, Německo nevynímaje. Hlavní část této práce na základě premis odvozených z teorie A. Moravcsika charakterizuje vzájemný česko-německý vztah v energetice v letech 2004 – 2014. Rok 2014 byl vybrán pak jako pomyslné desetileté výročí vstupu do EU a kvůli přijetí dalšího milníku evropské energetické politiky – závěrů Evropské rady k rámci klimaticko-energetické politiky EU do roku 2030.

Pro lepší přehlednost je tato kapitola členěna do několika částí na základě koalic na německé straně. Pro tento výběr se autorka rozhodla z pragmatického důvodu. Koalice na německé straně ve zkoumaném období vydržely celé 4 roky, na české straně se vlády měnily mnohem častěji. První podkapitola zahrnuje rok 2004 jako vstup Česka do EU, druhá se věnuje vztahům v období německé velké koalice od roku 2005 – 2009. Třetí podkapitola hodnotí roky 2009 – 2013, poslední období černo – žluté koalice a rok 2014.

Na začátku jednotlivých podkapitol jsou uvedeny základní koncepční dokumenty důležité pro oblast bilaterálních vztahů (programové vyhlášení vlády, koaliční smlouvy) a dále pak energetické koncepce (nebo nejdůležitější kroky na národní úrovni, které ovlivnily i souseda). Práce popisuje pojetí energetické politiky a její vnější dimenze a zahraniční politiky v těchto dokumentech. Na konci každé takové části je shrnut národní zájem, který je dle teorie Moravcsika následně přenášen na mezinárodní úroveň. Právě z tohoto důvodu jsou zde tyto dokumenty uváděny. Na začátku první podkapitoly je obšírněji popsána česká a německá energetická politika. Důvodem je nutnost určení výchozí pozice, od které se pak vzájemné vztahy budou odvíjet.

Druhou část každé podkapitoly tvoří souhrn bilaterálních kontaktů (na úrovni vládní, ministerské a kde je to relevantní, nižší), na základě kterých bude identifikován charakter vztahu v daném období a v závěru práce potvrzovány hypotézy Moravcsika. Kromě kontaktů na bilaterální úrovni jsou v této části práce zahrnuty i kontakty v rámci EU. Ty jsou uvedeny z prostého důvodu čím dál tím větší evropeizace oblasti energetiky, kdy se aktivity přesouvají z bilaterální na evropskou úroveň. Národní pozice se potvrzují právě při projednávání jednotlivých legislativních a nelegislativních návrhů

EU. Vzhledem k jejich procesu projednávání a přijímání Evropskou radou (kdy je typické formování like-minded koalic), jsou témata projednávána i na bilaterální úrovni.

Aktivita v oblasti evropské energetické politiky se více rozvíjely od roku 2006, který bývá na základě březnových (2006) Závěrů Evropské Rady k energetice¹¹⁰ označován jako začátek reálné společné evropské energetické politiky.¹¹¹ Druhým milníkem je pak Lisabonská smlouva, podepsaná v roce 2007 a vstupující v platnost v roce 2009. Ta poprvé určuje energetickou politiku jako sdílenou politiku členských států a EU a zavádí v Radě hlasování kvalifikovanou většinou – členské státy tudíž nadále nemohou tak jednoduše zablokovat návrhy Komise a pro dosažení kompromisu musejí navzájem aktivněji vyjednávat. Lisabonská smlouva také pevně zakotvuje svobodu volby energetického mixu, na což se později odvolávala jak Česká republika, tak Německo.¹¹²

2.1 Rok 2004 – vstup ČR do EU

Vláda SPD a Zelených nastoupivší v roce 1998 přinesla obrat v energetické politice, který se bude projevovat po celé období následujících 17 let. Jestli se energetický sektor Česka a Německa do té doby relativně podobal, po nástupu rudozelené koalice se cesty obou zemí začínají odklánět. Tento fakt konstatuje i Falk Illing,¹¹³ když mluví o obratu od uhlí a jádra, tedy technologií, které byly od 80. až do konce 90. let vládou podporovány. Pro ilustraci, v Německu vypadal v roce 2000 energetický mix následovně: 38,7 % podíl měla ropa a ropní produkty, 21,1 % zemní plyn. Černé uhlí se na primárním energetickém mixu podílelo z 13,6 %, hnědé z 10,9 %, jaderná energie pak z 13,1 %. Podíl obnovitelných zdrojů energie byl v té době velmi nízký – pouze 0,8 %.¹¹⁴

Po roce 1998 se Spolková republika rozhodla, že výroba energie z jádra nebo fosilních paliv bude nahrazena zelenějšími zdroji, k jejichž prudkému rozvoji tou dobou

¹¹⁰ Problematice energetické politiky se věnuje druhá část závěrů. Dokument Evropské rady 7775/1/06, REV 1: Presidency Conclusions of the Brussels European Council (23/24 March 2006), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/89013.pdf.

¹¹¹ Minimálně tak bývá označován českými autory, například Filipem Ficnerem a Martinem Kusákem z Parlamentního institutu. Filip Ficner a Martin Kusák, „Energetický balíček Evropské komise jako počátek nové energetické politiky EU“, informační podklad č. 5.278, srpen 2007, Parlamentní institut, naposledy navštíveno 41. 5. 2015, www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=20962.

¹¹² Česko i Německo to několikrát zmínily například při jednáních v roce 2011, po německém odstoupení od jádra. Svoboda volby energetického mixu je zakotvena v Lisabonské smlouvě.

¹¹³ Illing, *Energiepolitik in Deutschland*, 189.

¹¹⁴ *Ibid*, 190.

začalo docházet. Důležité je zmínit, že od počátku byla myšlenka rozmístování OZE vedena nejenom snahou o ochranu životního prostředí, ale taktéž ekonomickými důvody, trh s novými technologiemi měl obrovský růstový potenciál. Gerhard Schröder ve svém vládním prohlášení z 10. listopadu 1998¹¹⁵ konstatoval, že obnovitelné zdroje a jejich výroba jsou vlastně investičním programem, který přinese nová pracovní místa. Jaderná energie není společensky akceptována, proto bude počet jaderných elektráren redukován a následně budou úplně odstaveny.

14. června 2000 se vláda s energetickými společnostmi domluvila na postupném odstavování jaderných elektráren, na tzv. prvním Atomausstieg. Elektrárny měly být postupně vypínány a poslední měla být odstavena v roce 2022. Pro každou elektrárnu přitom bylo stanoveno množství výroby, které neměla překročit, bylo ale možné převádět tyto objemy z méně rentabilních na rentabilní a ze starších na novější elektrárny.¹¹⁶ Novela německého „Jaderného“ zákona z roku 2002 pak potvrdila dohodu z roku 2000.¹¹⁷ Atomausstieg reálně mnoho na provozu jaderných elektráren nezměnil a pro firmy tato dohoda de facto znamenala garance dalšího provozu elektráren s přesně určeným časem jejich odstavování. Společnosti tak měly mít možnost připravit se na další vývoj. Atomausstieg v roce 2000 rozhodně nemůžeme označit za okamžitý ústup od jádra a za čistě politické rozhodnutí. Rozhodnutí bralo v potaz životnost elektráren a jejich bezpečnost a na těchto základech určilo dobu provozu. O ústupu od jádra můžeme mluvit v souvislosti se zákazem výstavby nových jaderných elektráren, stávající měly ukončit svůj provoz dle domluvy.

V roce 2000 současně s postupným odklonem od jádra nastalo něco, pro co se dnes vžilo označení Energiewende – příklon k většímu využívání obnovitelných zdrojů energie. 29. března 2000 byl přijat Zákon o podpoře obnovitelných zdrojů energie¹¹⁸, kterého cílem bylo do roku 2010 zdvojnásobit podíl OZE v primárním energetickém mixu. Dosáhnout se tak mělo výkupními cenami pro konkrétní zdroje. Současně byl přijat tzv. program 100 000 střech, který v letech 1999 – 2003 poskytl 1 mld. € na rozvoj fotovoltaiky na střechách budov a navýšil instalovaný výkon této technologie o

¹¹⁵ Deutscher Bundestag, Stenographischer Bericht: 3. Sitzung, Bonn, Dienstag, den 10. November 1998. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://dip21.bundestag.de/dip21/btp/14/14003.pdf>.

¹¹⁶ Illing, *Energiepolitik in Deutschland*, 193.

¹¹⁷ „Neues Atomgesetz tritt in Kraft. Atomausstieg ist die konsequente Antwort auf Tschernobyl“, Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit, 25. 04. 2002, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmub.bund.de/presse/pressemitteilungen/pm/artikel/neues-atomgesetz-tritt-in-kraft/>.

¹¹⁸ Gesetz für den Vorrang Erneuerbarer Energien, Zuletzt geändert durch G v. 22.12.2003 I 3074, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/ee/gesamt.pdf>.

350 MW. Dalším bodem byla podpora biomasy, která měla v dlouhodobém výhledu nahradit fosilní paliva.¹¹⁹ V roce 2000 byla založena DENA, Německá energetická agentura (Deutsche Energie-Agentur), které hlavním cílem byla exportní iniciativa OZE – agentura měla za úkol podporovat export německých technologií.¹²⁰

V ČR byla před přijetím Státní energetické koncepce z roku 2004 základním strategickým dokumentem Energetická politika České republiky, schválena na počátku roku 1992. Jejími hlavními cíli byla privatizace a restrukturalizace odvětví a vytvoření regulatorního orgánu. Na jejím základě pak probíhaly novely jednotlivých zákonů, zejména pak Energetického zákona.¹²¹ V roce 2000 byla přijata Státní energetická politika České republiky.¹²² Ta výrazně dopomohla k uzavření přístupové kapitoly Energetika v rámci přístupových jednání do EU, věnovala se dokončení privatizace a cenové liberalizaci odvětví. SEP již mluvil o podpoře OZE a energetických úsporách, velmi optimisticky politika vnímala budoucnost jaderné energetiky.

V koaliční smlouvě vlády Vladimíra Špidly z 9. 7. 2002 a v navazujícím programovém vyhlášení ze srpna 2002 byl stanoven závazek novelizovat dlouhodobou energetickou koncepci. Při volbě energetických zdrojů se Česká republika měla zaměřit na zdroje tuzemské a při jejich výběru respektovat požadavky životního prostředí a rozšiřovat využití alternativních a obnovitelných zdrojů. Vláda měla připravit zákon na podporu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie.¹²³

Dne 10. března 2004 byl pak vládou ČR schválen nový strategický dokument, Státní energetická koncepce.¹²⁴ Koncepce opouští předešlý důraz na restrukturalizaci a privatizaci, místo toho se soustředí na opatření důležitá pro rozvoj celého sektoru a související se vstupem Česka do EU. SEK konkretizuje státní priority a stanovuje cíle na základě predikcí do roku 2030. Třemi základními vizemi jsou nezávislost, bezpečnost a udržitelný rozvoj. Na ně navazují čtyři cíle: maximalizace energetické efektivity, zajištění efektivní výše a struktury spotřeby prvotních energetických zdrojů, zajištění maximální šetrnosti k životnímu prostředí a dokončení transformace a liberalizace energetického hospodářství. SEK zmiňuje využívání OZE, stejně jako o

¹¹⁹ Illing, *Energiepolitik in Deutschland*, 201-202.

¹²⁰ *Ibid*, 211.

¹²¹ Černoch a Vlček, *Energetický sektor České republiky*, 56.

¹²² Energetická politika, schválená usnesením vlády České republiky ze dne 12. ledna 2000 č. 50, dostupná online na http://biom.cz/leg/Energeticka_politika.doc.

¹²³ Koaliční smlouva vlády Vladimíra Špidly ze dne 9. 7. 2002. Programové prohlášení vlády ze srpna 2002.

¹²⁴ Státní energetická koncepce České republiky, schválená usnesením vlády České republiky č. 211 ze dne 10. března 2004. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument5903.html>.

maximálním využívání domácích zdrojů energie, tedy vytěžitelného hnědého i černého uhlí a jaderné energie. Ta je vnímána jako spolehlivá a nezvyšující dovozní závislost, jelikož zásoby jaderného paliva si lze pořídit na několik let dopředu a zabezpečit se tak proti případným náhlým výkyvům.

V České republice nenastal do roku 2004 prakticky žádný zlom typu odklonu od jaderné energetiky nebo většího podporování obnovitelných zdrojů. To bylo dáno zejména nutností transformovat sektor tak, aby mohla ČR vstoupit do EU. Na pořadu dne byly před vstupem v roce 2004 otázky liberalizace a privatizace, popřípadě vlastnického oddělení, méně se řešila budoucí podoba energetického mixu. Tu pak stanovila SEK 2004, mix měl být emisně méně náročný, výrazná proměna se ale dít neměla.

2.1.1 Spolupráce v energetice v roce 2004

Rok 2004 byl předposledním rokem vlády Gerharda Schrödera a posledním rokem vlády Vladimíra Špidly, který se posléze stal evropským komisařem pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti.¹²⁵ V roce 2004 se vzájemné vztahy mezi Českem a Německem v energetické oblasti již nemohly opřít o podobné nastavení energetického mixu, ani směřování energetické politiky, které měly před nástupem vlády Gerharda Schrödera. Na rozdíl od spolupráce v oblasti životního prostředí, kde v letech 1996 – 2006 podpořila SRN české projekty částkou přes 48 milionů Eur¹²⁶, se v energetice projevovaly odlišné názory obou států.

Vláda Stanislava Grosse, který 4. srpna 2004¹²⁷ převzal místo předsedy vlády po odchodem Vladimírovi Špidlovi, kontinuálně navazovala na svého předchůdce. Vzhledem k již přijaté Státní energetické koncepci se energetika v programovém prohlášení vlády nezmiňuje vůbec. Německo je zmíněno v souvislosti s dobrými sousedskými vztahy.¹²⁸

Německo je v českých dokumentech identifikováno jako strategický partner, ČR se naopak v německých dokumentech neobjevuje vůbec. Spolupráce v energetice (a ani

¹²⁵ „Členové Barrosovy komise (2004 – 2009)“, Evropská komise, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://ec.europa.eu/archives/commission_2004-2009/index_cs.htm.

¹²⁶ Vladimír Handl, „Entspannte Übungen. Tschechien und Deutschland in der EU“, *Osteuropa*, 56 (10/2006), 59.

¹²⁷ „Přehled členů vlády (4. 8. 2004 - 25. 4. 2005)“, Vláda České republiky, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/stanislav-gross/prehled-ministru-24637/>.

¹²⁸ Programové prohlášení vlády České republiky, vláda Stanislava Grosse z roku 2004, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/stanislav-gross/Programove-prohlaseni-vlady-Ceske-republiky_1.pdf.

jiná zahraničně-politická spolupráce) tak v roce 2004 neměla pomyslný strategický základ. Česko-německý dialog na vysoké úrovni se soustředil zejména na vstup Česka do EU, což konstatuje i Zpráva o zahraniční politice z roku 2004.¹²⁹ Na jednáních vrcholných státních představitelů se energetika vyskytovala jenom sporadicky. Po přijetí nové státní energetické koncepce a dořešení otázky Temelína nebyly ve vzájemných vztazích v energetice otázky, které by bylo potřeba akutně řešit (ilustrováno níže na výroku Stanislava Grosse z listopadu 2004, že jelikož v bilaterálních vztazích žádné problémy nejsou, budou se řešit pouze evropská témata).

Ve dnech 17. – 18. února 2004 navštívili Německo předseda vlády ČR Vladimír Špidla a ministr průmyslu a obchodu Milan Urban.¹³⁰ Účelem návštěvy bylo prohloubení již existující spolupráce mezi oběma zeměmi. Setkání se dotklo i energetiky – konkrétně se jednalo o rekonstrukci plynovodu na Ukrajině, kterým teče ruský plyn do Evropy, Česka i do Německa.¹³¹

4. října 2004 se na pracovní návštěvě Prahy Gerhard Schröder vyjadřoval zejména k otázce sociálního státu a jeho reformy a dotknul se otázky česko-německé minulosti. Energetika na programu jednání nebyla.¹³² Dne 19. listopadu pak navštívil Stanislav Gross vůbec poprvé během svého mandátu Německo. Bilaterální témata na program setkání nebyla zařazena. Gross během své návštěvy uvedl, že momentálně mezi Českem a SRN žádné bilaterální problémy nejsou (a tudíž se bilaterální otázky nemusí otevírat).¹³³ Toto je vzorec, který se ve vzájemných vztazích v energetice vyskytuje během celého zkoumaného období. V případě absence akutních bilaterálních témat se energetika na vládní úrovni neřeší. Objevují se spíše výměny názorů na aktuálně probíraná energetická témata na úrovni EU.

Událostí, která rezonovala i v SRN, byla porucha jaderné elektrárny Temelín z června 2004.¹³⁴ Porucha nebyla německými médii opomíjena, i když samotná jaderná energetika nehrála ve vztazích výrazně konfliktní roli. Handelsblatt konstatuje, že je to několikatá porucha od připojení elektrárny do sítě a zdůrazňuje blízkost elektrárny

¹²⁹ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2004 do prosince 2004* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2005), 231.

¹³⁰ *Ibid.*, 231.

¹³¹ Rozhovor s ministrem průmyslu a obchodu ČR Milanem Urbanem ze dne 3. března 2004 pro ČRo 6, naposled navštíveno přes databázi dostupný Newton Media 18. 4. 2015.

¹³² Luboš Palata, „Bez Německa to nepůjde“, *Lidové noviny*, 5. 10. 2004.

¹³³ Informace z pořadu „Události, komentáře“, ČT 1, 19. listopadu 2004.

¹³⁴ „Informace z JE Temelín k úniku vody ze 6. června 2004“, Česká nukleární společnost, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.csvts.cz/cns/news/040612e.htm>.

k německým hranicím.¹³⁵ Jiné zdroje pak kritizují možnost podpory východoevropských reaktorů, která není udržitelná.¹³⁶ K další havárii došlo v prosinci 2004, což rozhodně nejnovější české jaderné elektrárně na důvěryhodnosti nepřidalo.¹³⁷ Více protestů než z německé tradičně zaznívalo z rakouské strany.¹³⁸

Na mezivládní úrovni se tato otázka neotevírala. Bezpečnost jaderných elektráren se řešila na pracovní úrovni mezi Státním úřadem pro jadernou bezpečnost České republiky a Spolkovým ministerstvem pro životní prostředí, ochranu přírody a jadernou bezpečnost SRN na základě Dohody o výměně informací, která byla podepsána v roce 1999.¹³⁹ Na základě této Dohody se každoročně setkává česko-německá pracovní skupina složená z odborníků z obou institucí, v roce 2004 se setkala v listopadu.¹⁴⁰ Jelikož se jedná o skupinu na expertní úrovni, není pro účely této práce relevantní a nebude v průběhu práce dál zmiňována, i když se její setkání střídavě v ČR a v SRN uskutečnilo každý rok.¹⁴¹

¹³⁵ „Störfall im Atomkraftwerk Temelin“, Handelsblatt, 5. 9. 2004, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.handelsblatt.com/panorama/aus-aller-welt/seit-inbetriebnahme-mehr-als-60-mal-stoerungsbedingt-abgeschaltet-stoerfall-im-atomkraftwerk-temelin/2396400.html>.

¹³⁶ „Nach schwerem Störfall im Primärkreislauf: ödp verlangt sofortigen EU-Förderstopp für osteuropäische Reaktoren!“, eco-world.de, 8. 6. 2004, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.eco-world.de/scripts/basics/econews/basics.prg?a_no=10689.

¹³⁷ „Rakušané rozhořčení kvůli zpožděné informaci o nehodě v Temelínu“, TN CZ, 1. 3. 2007, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://tn.nova.cz/clanek/zpravy/domaci/rakusane-rozhorceni-kvuli-zpozdene-informaci-o-nehode-v-temelinu.html>.

¹³⁸ Například „Tschechien meldet Temelin-Stoerfall verspaetet“, Presseaussendung von atomstopp oberoesterreich am 13. Jänner 2009. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.cl-netz.de/foren/cl.politik.atom/Tschechien-meldet-Temelin-Stoerfall-verspaetet-19599.pdf>.

„Kontrollsystem schlugen an: Wieder Ströfall im umstrittenen AKW Temelin!“, news.at, 6. 12. 2004, <http://www.news.at/a/kontrollsystem-wieder-stroefall-akw-temelin-99728>.

„Temelin: Kühlwasser-Austritt in Block 2“, Vorarlberg online, 20. 12. 2004, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vol.at/temelin-kuehlwasser-austritt-in-block-2/vol-news-gachowetzd-20041220-050019>.

¹³⁹ Dohoda mezi Státním úřadem pro jadernou bezpečnost České republiky a Spolkových ministerstvem pro životní prostředí, ochranu přírody a jadernou bezpečnost Spolkové republiky Německo o výměně informací. Podepsána v Praze 17. března 1999. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.sujb.cz/fileadmin/sujb/docs/mezinarodni-spoluprace/smlouvy/II_8_CJ.pdf.

¹⁴⁰ „Spolupráce s Německem v roce 2004“, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.sujb.cz/mezinarodni-spoluprace/spoluprace-s-nemeckem-v-roce-2004/>.

¹⁴¹ Informace jsou k nalezení na stránkách SÚJB, například:

„V Drážďanech se konalo 18. německo-české bilaterální zasedání“, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.sujb.cz/aktualne/detail/clanek/v-drazdanech-se-konalo-18-nemecko-ceske-bilateralni-zasedani/>

„Spolupráce s Německem v roce 2006“, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.sujb.cz/mezinarodni-spoluprace/spoluprace-s-nemeckem-v-roce-2006/>.

„Spolupráce s Německem v roce 2009“, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.sujb.cz/mezinarodni-spoluprace/spoluprace-s-nemeckem-v-roce-2009/>.

2.2 Vztahy v období Velké koalice

Vztahy mezi Českem a Německem v energetice v období Velké koalice, která k moci nastoupila na podzim 2005 a vládla do roku 2009, pokračovaly v podobném módu jako v průběhu roku 2004. Ve vzájemných vztazích v oblasti energetiky nevyvstalo zásadní téma, které by státy donutilo ke zvýšené bilaterální aktivitě. Proto se na vládních jednáních energetika vyskytovala minimálně. Pokud ano, většinou se jednalo o otázky spojené s energetickou politikou EU.

Po volbách do Spolkového sněmu na podzim 2005 se kancléřkou se stala Angela Merkelová (CDU). Oproti Gerhardu Schröderovi nastolila nový politický styl a spolková ministerstva obsadila novými lidmi. Spolkovým ministrem zahraničí se stal Frank-Walter Steinmeier (SPD), spolkovým ministrem hospodářství a technologie Michael Glos (CSU, od 10. února 2009 ho vystřídal Karl-Theodor zu Guttenberg rovněž z CSU) a spolkovým ministrem životního prostředí, ochrany přírody a reaktorové bezpečnosti Sigmar Gabriel (SPD).¹⁴²

V koaliční smlouvě z 11. listopadu 2005¹⁴³ je energetika vnímána jako inovativní odbor, jehož výzkum bude podporován Spolkovou vládou. Jelikož SPD zůstalo ve vládě, CDU/CSU respektovalo rozhodnutí o odstoupení od jaderné energetiky. „Energetická politika je základem pro politiku klimatickou, koaliční smlouva respektuje dohodu o budoucím ukončení provozu jaderných elektráren z 14. června 2000.“¹⁴⁴ Koaliční smlouva potvrdila cíle v oblasti OZE: 12,5 % podíl ve výrobě elektřiny do roku 2010 a 20 % podíl do roku 2020, na celkové spotřebě pak ve výši 4,5 % a 10 % a výjimky pro energeticky intenzivní průmysl pro maximální platbu poplatků za OZE. „Zachování konkurenceschopnosti průmyslu je i u nové energetické politiky nutností.“¹⁴⁵ Koaliční smlouva mluví o nutnosti konsensu na evropské úrovni, což předjímá priority německého předsednictví Rady EU v roce 2007. Součástí zvýšení energetické bezpečnosti by mělo být větší využívání OZE. ČR samotná se v koaliční smlouvě nezmiňuje.

V Bílé knize bezpečnostní politiky Spolkové republiky z roku 2006 se zmiňuje i oblast energetické bezpečnosti. „Jelikož je německá politika závislá na importu surovin,

¹⁴² „Bundeskabinett Merkel I (2005 bis 2009)“, Zeit online, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://interactive.zeit.de/bundeskabinett/#/merkel-i>.

¹⁴³ „Gemeinsam für Deutschland – mit Mut und Menschlichkeit“, Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD, 11.11.2005, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.kas.de/upload/ACDP/CDU/Koalitionsvertraege/Koalitionsvertrag2005.pdf>.

¹⁴⁴ Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD, 11.11.2005, 4.

¹⁴⁵ Ibid, 41 – 44.

jejím zájmem je udržet světové obchodní trasy nerušené a věnovat se regionům, v nichž se těží kritické suroviny a energetické zdroje.“¹⁴⁶ Toto dává tušit směřování vnější energetické politiky Německa, která se orientovala na dobré vztahy s hlavním dodavatelem energetických zdrojů do Evropy – s Ruskem.

Vladimír Handl konstatuje, že německá zahraniční politika se v období kolem roku 2005 a 2006 víc zaměřila dovnitř a prosazovala své vlastní zájmy. Energetika je typickým příkladem takovéto politiky. Německo se v této oblasti na evropské úrovni snažilo o zachování mezivládní spolupráce, což umožnilo autonomní politiku sledující národní zájmy, místo snahy o komunitarizaci energetického sektoru. Strategickým německým zájmem dle Handla bylo udržet si relativní výhody plynoucí z dlouhodobých veřejných investic do energetické sítě, strategických rezerv a diverzifikovaných zdrojů surovin.¹⁴⁷

V Česku se v průběhu trvání Velké koalice po pádu vlády Stanislava Grosse vyměnily hned 4 vlády. V tomto období nebyla přijata žádná strategie zahraniční politiky (poslední byla z roku 2003), takže pro definici národního zájmu v energetice a pro definování vztahů k Německu je nutné analyzovat hned několik programových prohlášení a případně koaličních smluv.

Dne 25. dubna 2004 nastoupila k moci vláda Jiřího Paroubka (ČSSD, navazovala na vládu S. Grosse, tudíž nespisovala koaliční smlouvu). Ministrem zahraničních věcí se stal Cyril Svoboda (KDU-ČSL), ministrem průmyslu a obchodu Milan Urban (ČSSD) a ministrem životního prostředí Libor Ambrozek (ČSSD).¹⁴⁸ Programové vyhlášení vlády definuje jako nejdůležitější pro následující období snižování energetické náročnosti a podporu efektivních OZE. V oblasti zahraniční politiky je zdůrazněna nutnost rozvíjet dobré sousedské vztahy a v otázkách minulosti

¹⁴⁶ Weißbuch zur Sicherheitspolitik Deutschlands und zur Zukunft der Bundeswehr 2006, Bundesministerium der Verteidigung, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.bmvg.de/portal/a/bmvg!/ut/p/c4/Dca7DYAwDAXAWVgg7unYAaicYCVP-Qrnsz7omqObfoUnPHfUwolOuhx2u4zN0xuFC_IGQddWEzqi4eLF1i7mqXFkKf-WQNUOF6jFY_sAY_7e5g!!/.

¹⁴⁷ Vladimír Handl, Miroslav Kunštát a Tomáš Nigrin. *Modifikace německé zahraniční politiky po zářijových volbách 2005 se zvláštním zřetelem na česko-německé vztahy*. (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, 2006), 14 – 15.

¹⁴⁸ „Přehled členů vlády (25. 4. 2005 - 16. 8. 2006)“, Vláda České republiky, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/jiri-paroubek/prehled-ministru-24635/>.

se řídit česko-německou deklarací. Německo samotné ale není v textu prohlášení výslovně zmíněno.¹⁴⁹

Po parlamentních volbách v roce 2006 nastoupila 4. září k vládě první koalice Mirka Topolánka (ODS). Ministrem zahraničních věcí se stal Alexandr Vondra (ODS), MPO vedl Martin Říman (ODS) a MŽP Petr Kalaš (nestraní).¹⁵⁰ Vzhledem k nejasnému výsledku voleb se programové prohlášení vlády předkládalo na dobu 9 měsíců. V oblasti energetiky jsou zmíněny dva aspekty: bezpečnost a OZE. Jako důležitý prvek bezpečnosti byla uváděna přenosová soustava ČR, v oblasti OZE se jednalo o výzkum nových technologií. Vůbec poprvé v historii ČR bylo v prohlášení vlády zmíněno, že vláda nebude prosazovat výstavbu nových jaderných bloků. Německo nebylo v prohlášení zmíněno, celkově v něm chybí oblast zahraniční politiky.¹⁵¹

Parlamentní volby v roce 2007 se nekonaly a vláda Mirka Topolánka pokračovala i po 9. lednu 2007, i když v statusu vlády v demisi (neschopnost domluvy na novém datu parlamentních voleb) a s personálními obměnami na jednotlivých postech. Ministrem zahraničních věcí se stal Karel Schwarzenberg (nominován Stranou zelených), MPO nadále vedl Martin Říman, MŽP pak Martin Bursík (Strana Zelených). Vzhledem k nadcházejícímu českému předsednictví Rady EU byl zřízen post místopředsedy vlády pro evropské záležitosti, který obsadil Alexandr Vondra (ODS).¹⁵²

V druhém programovém vyhlášení vlády M. Topolánka je opět kladen důraz na rozvoj OZE, zvyšování energetické účinnosti a snižování emisí skleníkových plynů. Vláda deklarovala rozhodnutí zachovat územní limity hnědého uhlí. Odmítla podporu výstavby nových jaderných bloků a na základě domluvy tří koaličních stran zřídila nezávislou komisi pro posouzení budoucích energetických potřeb ČR. V zahraničně-

¹⁴⁹ Programové prohlášení vlády Jiřího Paroubka (2005), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/jiri-paroubek/Programove-prohlaseni-vlady-Jiriho-Paroubka_1.pdf.

¹⁵⁰ „Přehled členů vlády (4. 9. 2006 - 9. 1. 2007)“, Vláda České republiky, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/mirek-topolaneck-1/prehled-ministru-24638/>.

¹⁵¹ Programové prohlášení vlády Mirka Topolánka (2006), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/mirek-topolaneck-1/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf.

¹⁵² „Přehled členů vlády (9. 1. 2007 - 8. 5. 2009)“, Vláda České republiky, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/mirek-topolaneck-2/prehled-ministru-24440/>.

politické oblasti je zmíněno nadcházející předsednictví v Radě EU.¹⁵³ Koaliční smlouva vlády potvrzuje tyto cíle.¹⁵⁴

Od druhého čtvrtletí roku 2009 až do voleb v roce 2010 pak vládla další vláda v demisi, tentokrát úřednická vláda Jana Fischera, která se neopírala o koaliční většinu. Pád vlády byl ještě okořeněn faktem, že v prvním pololetí předsedalo Česko Radě EU a vyjádření nedůvěry tak nemělo pouze domácí následky. Ministrem zahraničních věcí v úřednické vládě se stal Jan Kohout, ministrem průmyslu a obchodu Vladimír Tošovský. Na čele rezortu životního prostředí se vystřídali Ladislav Miko, Jan Dusík a Rut Bízková.¹⁵⁵

Cílem vlády dle programového vyhlášení „není realizace politického programu, ale kvalitní, nestranná a maximálně politicky neutrální správa země do předčasných parlamentních voleb“. Proto neotevírala sporná témata a dle jejích slov nepředkládala poslanecké sněmovně ideově vyhraněné legislativní návrhy. V oblasti zahraniční politiky byly zmíněny dobré sousedské vztahy. Energetika nebyla v programovém prohlášení jako samostatná oblast zmíněna vůbec, byla zařazena pod kapitolu životní prostředí. Jako důležité body byly zmíněny pokračující podpora OZE a energetických úspor. V bezpečnostní oblasti pak nutnost nezvyšovat dovozní závislost.¹⁵⁶

Z výše uvedených dokumentů můžeme definovat národní zájem jak Německa, tak ČR pro léta 2005 – 2009, který pak byl následně prosazován ve vzájemných vztazích.

Ani jeden ze zkoumaných států v žádném relevantním dokumentu druhého souseda nezmiňuje. Z tohoto můžeme usoudit, že bilaterální spolupráce ve sledovaném období neprobíhala primárně ve strategické rovině, ale spíše k prodiskutování aktuálních témat. Pokračoval tak trend započatý v roce 2004. V oblasti energetiky se stále více témat diskutovalo na evropské úrovni. Důležitými událostmi bylo německé předsednictví Rady EU v roce 2007 a české v roce 2009, během kterých byla dohodnuta

¹⁵³ Programové prohlášení vlády Mirka Topolánka (2007), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/mirek-topolank-2/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf.

¹⁵⁴ Koaliční smlouva vlády Mirka Topolánka (2007), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/mirek-topolank-2/3Ksmlouva.pdf>.

¹⁵⁵ „Přehled členů vlády (9. 4. 2009 - 13. 7. 2010)“, Vláda České republiky, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/jan-fischer/prehled-clenu-vlady-9--4--2009---13--7--2010--74281/>.

¹⁵⁶ Programové prohlášení vlády ČR (Jana Fischera), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/jan-fischer/ppv-2009.pdf>.

strategie Evropa 2020, včetně závazků pro jednotlivé členské státy v oblasti energetiky.¹⁵⁷

V období 2005 – 2009 nebyly ani na jedné straně přijaty důležité strategické dokumenty typu energetická koncepce. Po nástupu druhé koalice Mirka Topolánka v roce 2007 se přiblížily národní zájmy obou zkoumaných států v energetice (vliv Strany zelených ve vládě), kdy se ČR, která do té doby vždy měla jako prioritu jadernou energii, od tohoto zdroje distancuje, proklamuje zbytečnost stavby nových bloků a orientaci na OZE. Toto určitě dopomohlo k dosažení konsensu ohledně cílů 2020 v průběhu německého předsednictví Rady EU. Dlouhodobě pak konsensus panoval v nutnosti nezvyšovat dovozní závislost, což se projevilo v úzké spolupráci při řešení plynové krize v roce 2009. Již v roce 2006 byla na české straně důležitost energetické soběstačnosti (v návaznosti na rusko-ukrajinskou plynovou krizi) potvrzena zřízením postu zmocněnce pro energetickou bezpečnost, který od té doby až do roku 2014 (respektive do doby vzniku této práce) zastával Václav Bartuška.¹⁵⁸

2.2.1 Spolupráce v energetice v letech 2005 – 2009

V roce 2005 se vzájemné vztahy stejně jako v roce 2004 orientovaly zejména na řešení otázek Evropské unie. Tato problematika byla hlavní náplní setkání politických představitelů obou zemí.¹⁵⁹ Dne 17. května se v Praze setkali kancléř G. Schröder a premiér J. Paroubek. Na programu byla zejména témata spojená s minulostí a otázka ratifikace evropské ústavy.¹⁶⁰ Druhé setkání v Praze se uskutečnilo v září 2005. Na programu byly volby a vzájemná podpora sociálních demokratů.¹⁶¹ Na začátku prosince pak jednal Jiří Paroubek s novou spolkovou kancléřkou Angelou Merkel a spolkovým

¹⁵⁷ Jednalo se o mezivládní diskuse o cíle EU v oblasti snižování emisí skleníkových plynů, energetické účinnosti a rozvoje OZE, ne snahu o komunitarizaci evropské energetiky. Cíle, dojednané v roce 2006 a následně potvrzené v roce 2007, byly přijaty jako závazné. Každý členský stát si následně měl určit svůj národní příspěvek k celoevropským cílům (na rozdíl od rámce klimaticko energetické politiky EU do roku 2030, u kterého byly v Závěrech Evropské rady z října 2014 dohodnuty pouze celoevropské cíle).

¹⁵⁸ Václav Nekvapil, Antonín Berdych a Luboš Veselý, *Agenda pro českou zahraniční politiku 2007* (Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2007), 26.

¹⁵⁹ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2005 do prosince 2005* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2006), 233.

¹⁶⁰ „Schröder v Praze pochválil vztahy s Českem“, idnes.cz, 17. 5. 2005, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://zpravy.idnes.cz/schroder-v-praze-pochvalil-vztahy-s-ceskem-f2z-domaci.aspx?c=A050517_084331_domaci_lja.

¹⁶¹ Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 09/2005, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/79/9a/c/23194_14945_Data9_2005.doc.

ministrem zahraničních věcí Frankem Walterem Steinmeierem. Mluvili zejména o novém evropském rozpočtu pro roky 2007 – 2013, o energetice řeč nebyla.¹⁶²

Bilaterální vztahy byly oběma zeměmi označovány jako nejlepší v historii,¹⁶³ energetickým otázkám se ale v roce 2005 nevěnovaly. Minimálně to vyplývá z analýz tiskových zpráv německých a českých ministerstev, jiných dokumentů a dat k zahraniční politice a mezivládní spolupráci. V roce 2005 byla pozornost věnována zejména otázkám minulosti a EU.¹⁶⁴ Důležitou událostí, která v následujících letech bude přitahovat víc pozornosti, bylo podepsání dohody o stavbě plynovodu Nord Stream přivádějícím plyn z Ruska do Německa po dně Baltského moře v září 2005 v Berlíně. Okamžitou kritiku vyvolal podpis smlouvy v sousedním Polsku.¹⁶⁵

Rok 2006 nebyl na rozdíl od roku předešlého v bilaterálních vztazích v oblasti energetiky o moc aktivnější. Byl zásadním rokem pro budoucnost evropské energetické politiky, na bilaterální úrovni nebyly kontakty natolik rozvíjeny (jelikož se odehrávaly na úrovni evropské). Dění bylo ovlivněno novoročním sporem mezi Ruskem, Ukrajinou a Moldávií o cenách za dodávky a tranzit zemního plynu.

Energetika byla jedním z hlavních témat zasedání Evropské rady v březnu, červnu a prosinci 2006 v Bruselu.¹⁶⁶ Evropská rada přijala v březnu 2006 rozsáhlé Závěry k energetice, které lze pokládat za základ evropské energetické politiky. Důležitým podkladovým dokumentem pro toto zasedání byla Zelená kniha evropské strategie pro udržitelnou, konkurenceschopnou a bezpečnou energetiku, kterou schválila Evropská komise 8. března 2006.¹⁶⁷ Březnový summit k energetické politice také ukázal limity německé politiky, co se obětování vlastních zájmů pro celoevropský kompromis týče.¹⁶⁸ Toto potvrzuje trend, kterým se vnější německá energetická politika řídila v celém zkoumaném období, když kladla větší důraz na své vlastní zájmy a ke

¹⁶² Gerald Schubert, „Paroubek besuchte Merkel: Prag und Berlin setzen auf Kontinuität in den Beziehungen“, Český rozhlas, 7. 12. 2005, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.radio.cz/de/rubrik/tagesecho/paroubek-besuchte-merkel-prag-und-berlin-setzen-auf-kontinuitaet-in-den-beziehungen>.

¹⁶³ „Svoboda a Steinmeier se sejdou v Berlíně“, BBCCzech.com, 26. 11. 2005, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.bbc.co.uk/czech/domesticnews/story/2005/11/051126_cz_germany_0945.shtml.

¹⁶⁴ Analýza zpráv uvedených v bulletinu „Zahraniční politika České republiky“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/organizacni_struktura/utvary_mzv/oazi_mesicnik_zahranicni_politika_ceske.html.

¹⁶⁵ „Přes Balt povede rusko-německý plynovod“, euractiv.cz, 9. 9. 2005, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.euractiv.cz/?a=show&cid=1882&pid=23&sid=23>.

¹⁶⁶ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2006 do prosince 2006* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2007), 14-15.

¹⁶⁷ Ibid, 15.

¹⁶⁸ Handl, Kunštát a Nigrin. *Modifikace německé zahraniční politiky po zářijových volbách 2005*, 15.

kompromisům se uchylovala pouze v případě ohrožení své image důvěryhodného partnera v Evropě.

Jako politiku sledování vlastních zájmů řada východoevropských zemí vnímala rozhodnutí o výstavbě nového plynovodu Nord Stream, vedoucího z ruského Vyborgu do německého Greifswaldu. Podstatou silně negativních reakcí byl fakt, že Nord Stream byl od počátku plánován tak, aby obešel všechny dosavadní tranzitní země.¹⁶⁹

Nezávislá projektová společnost byla založena jejími akcionáři OAO Gazprom, E.ON Ruhrgas AG a BASF SE/Wintershall Holding GmbH v létě 2006 a definitivně potvrdila budoucnost projektu, který vznikl o rok dřív.¹⁷⁰ Už jenom fakt, že v jednom konsorciu spolupracovaly německé a ruské firmy, nebudil ve střední a východní Evropě pozitivní ohlasy. Na konkrétních jednáních mezi Německem a Českem se sice Nord Stream nezmiňoval, ministr Martin Říman ale označil plynovod za „čistokrevné dítě politiky, snažící se obejít země středovýchodní Evropy“.¹⁷¹

V bilaterální rovině se v roce 2006 uskutečnilo ještě méně jednání, než v roce 2005. Důvodem byla politická nestabilita v ČR: v prvním půlroce eskalovaná volební kampaň a v druhém pak neschopnost ustanovit vládu s důvěrou Poslanecké sněmovny. Toto způsobilo, že debaty o zahraniční politice byly výrazně marginalizovány.¹⁷² Hlavy vlád se neseťkaly, potkávali se většinou ministři. První týden v dubnu se setkal ministr zahraničních věcí Cyril Svoboda v Praze s Frankem-Walterem Steineiemerem. Jednali o aktuálních evropských otázkách, o česko-německém fondu budoucnosti a jiných aspektech. Energetika na programu nebyla.¹⁷³ V návazném setkání s premiérem Paroubkem byla řeč zejména o aktuálních otázkách týkajících se pohřbívání německých vojáků nebo situace na Balkáně.¹⁷⁴ Krátce po jmenování ministrem zahraničí navštívil

¹⁶⁹ „The Pipeline“, Nord Stream, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.nord-stream.com/the-project/pipeline/>.

¹⁷⁰ „Our Story“, Nord Stream, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.nord-stream.com/the-project/history/>.

¹⁷¹ „Prezident má pravdu: náš úkol je energetika“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, 22. 11. 2006, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument24349.html>.

¹⁷² Nekvapil, Berdych a Veselý, *Agenda pro českou zahraniční politiku 2007*, 9.

¹⁷³ „Ministr Svoboda přijal spolkového ministra zahraničí Steinmeiera“, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 7. 4. 2006, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/tiskove_konference_zaznamy/ministr_svoboda_prijal_spolkoveho.html.

¹⁷⁴ Bulletin Zahraniční politika České republiky: dokumenty 04/2006. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/ca/bf/eb/73280_492006_Dokumenty_mesicniku_ZP2006_04.pdf.

Berlín Alexandr Vondra, s F-W Steinmeierem opět diskutovali evropské otázky (rozšiřování Schengenu), situaci na Blízkém východě či íránský jaderný program.¹⁷⁵

V říjnu 2006 se na neformálním summitu EU a Ruska o energetické politice Evropy ve finském Lahti vyjádřil k otázce energetického mixu prezident Václav Klaus, když zdůraznil potřebu rehabilitovat další zdroje energie, včetně jaderné. Podle Klause má vnější dimenze energetické politiky navazovat na politiku vnitřní. Reagoval na aktuální dialog o Kjótu, který dle něj nelze vyřešit pouze obnovitelnými zdroji. Zároveň řekl, že německá kancléřka přislíbila, že se nejbližší Evropská rada v březnu 2007 v průběhu německého předsednictví bude víc věnovat vnitřní energetické politice.¹⁷⁶ Prezident zastupoval ČR z důvodu povolební krize a toto vystoupení bývá vícerymi označováno za velmi špatně zkoordinované.¹⁷⁷ Jaderná energetika totiž ve vztazích již dávno nenesla konfliktní potenciál (na rozdíl od Rakouska, kde se spor po kolaudačním rozhodnutí v elektrárně Temelín 8. listopadu 2006 opět vyhrotil).¹⁷⁸

Největší zahraničně-politickou událostí v roce 2007 bylo německé předsednictví Rady EU v období od 1. ledna do 30. června 2007. Na rozdíl od českého předsednictví o dva roky později nebyla energetika jednou z hlavních priorit programu (české „tři E“), v programové části o ekonomice a ekologii se ale energetika vyskytovala. Důležitým tématem bylo otevření trhu s elektřinou a plynem. Podle priorit německého předsednictví bylo pro zmenšení dovozní závislosti nutné zvýšit energetickou účinnost a využití OZE. Energetický výzkum měl být motorem Evropy. V oblasti vnějších energetických vztahů měly být pro EU důležité Rusko a vztahy s USA.¹⁷⁹

Důležitost akcentu na energetickou bezpečnost, dobré vztahy s producenty a tranzitními zeměmi ale i diverzifikaci potvrdil hned na začátku roku 2007 další energetický spor, tentokrát týkající se dodávek ropy přes severní (běloruskou) větev ropovodu Družba. Rusko a Bělorusko se nedomluvily na výši tranzitních poplatků a cel, což vyústilo v čtyřdenní přerušení dodávek do Evropy. V té době přitom touto větví

¹⁷⁵ „Der neue tschechische Außenminister in Berlin“, Botschaft der Tschechischen Republik in Berlin, 11. 9. 2006, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/berlin/de/pressemitteilungen_reden_texte/pressemitteilungen/x2009/der_neue_tschechische_aussenminister_in.html.

¹⁷⁶ Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 10/2006. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/dc/d6/c/73466_491952_Data_mesicniku_ZP2006_10.pdf.

¹⁷⁷ viz např. Nekvapil, Berdych a Veselý, *Agenda pro českou zahraniční politiku 2007*, 19.

¹⁷⁸ Ibid, 21.

¹⁷⁹ „Europa gelingt gemeinsam“ Präsidenschaftsprogramm 1. Januar – 30. Juni 2007. naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.eu2007.de/includes/Downloads/Praesidentschaftsprogramm/EU-P-AProgr-d-2911.pdf>.

ropovodu procházela přibližně polovina ruské produkce, mířící do EU.¹⁸⁰ Dodávky do ČR omezeny nebyly. Ropa byla čerpána ze zásobníků na Slovensku, stejně se ale v té době ukázal význam ropovodu IKL a napojení ČR na jiné zdroje.¹⁸¹

Vláda ČR si uvědomovala, že vysoká závislost na jediném dodavateli je přílišným rizikem. Proto chtěla od tohoto momentu dávat větší akcent na problematiku energetické bezpečnosti a další diverzifikace.¹⁸² Z této logiky vychází i poměrně neutrální postoj k plynovodu Nord Stream (ČR se zdržovala silně negativních komentářů, na rozdíl od jiných východoevropských států, které tak činily až do jeho otevření), ale sama se prostřednictvím napojení na plynovod snažila z této diverzifikace vytěžit.

V roce 2007 se názory obou států výrazně přiblížily v otázkách diverzifikace zdrojů. Odlišně byly naopak vnímány jiné dílčí aspekty energetické politiky, například v oblasti liberalizace. Ty se projevíly na únorové Radě pro energetiku (15. února 2007). Německo požadovalo v rámci liberalizace výběr nových vlastníků ze širokých kruhů (ministr Říman je označil za neodhadnutelné), tím by dle ČR ale energetická závislost mohla ještě vzrůst. Například by mohl podíly získat ruský Gazprom jako jeden z energetických gigantů Evropy.¹⁸³

Na jarním zasedání Evropské rady ve dnech 8. – 9. března 2007 se německému předsednictví podařilo prosadit v závěrech Evropské rady tzv. Energetickou politiku pro Evropu, na základě které byly v lednu 2008 přijaty závazky snížit do roku 2020 obsah emisí skleníkových plynů vypouštěných do ovzduší o 20 % ve srovnání s rokem 1990, zvýšit o 20 % energetickou účinnost a dosáhnout podílu 20 % obnovitelných zdrojů energie na celkové energetické spotřebě EU.¹⁸⁴ Tyto cíle se následně rozpočítaly na jednotlivé národní závazky.

Německá kancléřka naplnila slib daný Václavovi Klausovi, že březnová ER bude jednat o vnitřní evropské energetice. Českem ale předběžné výsledky nebyly

¹⁸⁰ Michal Kořan a kol., *Česká zahraniční politika v roce 2007: analýza ÚMV*. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008), 106.

¹⁸¹ IKL, který na počátku své existence nebyl veřejností vnímán příliš pozitivně (hlavně kvůli dopadu na státní rozpočet a nejistoty ohledně rentability projektu), se ukázal jako jeden z nejúspěšnějších diverzifikačních projektů ČR a je vyzvedáván jako příklad dobré spolupráce v oblasti energetiky mezi Českem a Německem.

¹⁸² „Tiskový briefing po zasedání Bezpečnostní rady státu ve čtvrtek 18. 1. 2007“, Vláda České republiky, 18. 1. 2007, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=20802>.

¹⁸³ „Návrhy unie jsou nepřijatelné“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, 14. 2. 2007, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument27296.html>.

¹⁸⁴ „Speciál: Energetika v letech 2004–2009“, Euroskop, 10.07.2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.euroskop.cz/13/12820/clanek/special-energetika-v-letech-2004-2009/>.

vnímány úplně pozitivně.¹⁸⁵ ČR v té době nechtěla prosazovat jednotný cíl 20 % OZE pro všechny. Kvůli nejednotnosti názorů na národní úrovni (ministr Říman vs. ministr Bursík ze Strany zelených) ale nakonec ČR těmto cílům dala zelenou.¹⁸⁶ V roce 2007, i přes snahu Strany Zelených, v Česku existovala snaha udržet postavení jaderné energie a naopak panovaly obavy z možného omezení svobody energetického mixu. Česko se snažilo prosadit si v Evropě svou cestu a jako úspěch v tomto ohledu bylo vnímáno vytvoření diskusního fóra o přínosu a rizicích využívání jaderné energie.¹⁸⁷ Toto fórum – ENEF, European Nuclear Energy Forum – bylo oficiálně založeno v listopadu 2007 a ročně se střídavě koná v Bratislavě a v Praze.¹⁸⁸

V rámci německého předsednictví se pak v Praze konaly i menší akce na nižší úrovni. Začala se více projevovat německá strategie exportu OZE, zmíněná ve strategii z roku 2000. 21. února se na německém velvyslanectví konala diskuse a tisková konference k tématu klimatické změny jako k jednomu z prioritních témat německého předsednictví. Zúčastnil se jí i místopředseda vlády a ministr životního prostředí M. Bursík.¹⁸⁹ Později, na konci listopadu 2007, se pak uskutečnila v rámci českého Aquatherm i přednáška SRN o výrobě elektřiny z OZE. Tato se rovněž konala v rámci strategie Spolkové vlády „Exportinitiative Erneuerbare Energie“.¹⁹⁰

Místy odlišné názory na evropské úrovni a rozpory mezi českým ministerstvem průmyslu a obchodu a životního prostředí ale do bilaterální roviny nezasáhly, ani v ní nebyly nijak reflektovány. Faktorem bezpochyby byla právě účast Strany Zelených na vládě. Toto můžeme demonstrovat na rozhovoru s Ondřejem Liškou, předsedou Výboru pro evropské záležitosti poslanecké sněmovny za SZ a pozdějším předsedou SZ. Ten poznamenal, že SZ nechce okamžitě odstoupit od jádra, poukazuje ale na jeho

¹⁸⁵ „Klimatický balíček: ztráta konkurenceschopnosti nebo příležitost?“, Euractiv.cz, 27. 10. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.euractiv.cz/energetika/clanek/klimaticky-balicek-ztrata-konkurenceschopnosti-nebo-prilezitim-271008>.

¹⁸⁶ Informace získané v rozhovoru se zdrojem z MPO ze dne 30. 4. 2015, který si nepřál být jmenován.

¹⁸⁷ Press Release, 2782nd Council Meeting, Transport, Telecommunications and Energy, Brussels, 15 February 2007. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/trans/92802.pdf.

¹⁸⁸ „ENEf“, Foratom, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.foratom.org/eu-policy/eu-energy-strategy/60-enef.html>.

¹⁸⁹ „Debatte zum Klimawandel in der Deutschen Botschaft“, Deutsche Botschaft Prag, 21. 2. 2007, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/de/05-Wirtschaft/Archiv/seite_debatte_klimawandel.html.

¹⁹⁰ „Deutscher Tag zu Erneuerbaren Energien in Prag“, Deutsche Botschaft Prag, 21. 11. 2007, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/de/05-Wirtschaft/Archiv/seite_erneuerbare_energien.html.

nedostatky. Řešením je společně s dalšími zeměmi, které se již rozhodly – tedy s Německem – připravit ČR na cestu využití obnovitelných zdrojů energie.¹⁹¹

V bilaterální rovině hrála energetika v roce 2007 na rozdíl od úrovně evropské opět marginální roli. Na konci ledna byla přijata v Praze Angela Merkelová, jednání s premiérem Topolánkem se věnovalo zejména tématu ústavní smlouvy.¹⁹² Energetiky a konkrétně energetické bezpečnosti se jednání dotklo, ale v souvislosti s rovinou evropskou a tehdy aktuálním sporem mezi Ruskem a Běloruskem.¹⁹³ Druhé setkání kancléřky a premiéra se uskutečnilo v červnu na zámku v Mesebergu. Jednání se opět dotklo nové smlouvy EU (přijímaná Lisabonská smlouva).¹⁹⁴ 9. listopadu pak proběhlo setkání ministrů zahraničí Schwarzenberga a Franka-Waltera Steinmeiera v Praze. Tématem byla okrajově i energetická bezpečnost, v souvislosti se sporem s Ruskem.¹⁹⁵

Zatěžujícím prvkem pro vzájemné vztahy v oblasti energetiky byl i v roce 2007 prezident Václav Klaus. Ten v listopadu 2007 opět artikuloval svůj pozitivní vztah k jaderné energetice a velmi odsuzující vztah k OZE v rozhovoru pro DPA u příležitosti vydání své knihy *Modrá, nikoli zelená planeta*. „Rozhodnutí německé vlády vystoupit z jaderné energetiky bylo určitě chybou. Jaderná energie je mnohem lepší než skoro všechny ostatní energie. Víra v jiné energetické zdroje je iracionální.“¹⁹⁶ Klaus představoval svou knihu v prosinci v Berlíně, po autogramiádě se setkal s prezidentem Horstem Köhlerem. S ním ale o knize nediskutoval, vyjádřil se, že německý prezident by si nedovolil klima nijako komentovat.¹⁹⁷

V roce 2008 se aktivity české zahraniční politiky soustředily na blížící se předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009. Německo bylo v této oblasti dle Vladimíra Handla¹⁹⁸ hlavním partnerem pro přípravu českého předsednictví EU a jeho energetické priority. Předsednictví představovalo sjednocující agendu česko-německých vztahů.

¹⁹¹ Bulletin Zahraniční politika České republiky: dokumenty 04/2007. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/38/a/95/73322_492042_Dokumenty_mesicniku_ZP2007_04.pdf.

¹⁹² „Merkelová Topolánka nepřesvědčila“, Lidovky.cz, 26. 1. 2007, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.lidovky.cz/merkelova-topolanka-nepresvedcila-dt8-/zpravy-domov.aspx?c=A070126_211401_ln_domov_lvv.

¹⁹³ Bulletin Zahraniční politika České republiky: dokumenty 01/2007. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/3f/b8/cd/73310_492029_Dokumenty_mesicniku_ZP2007_01.pdf.

¹⁹⁴ Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 06/2007. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/93/12/38/73490_491969_Data_mesicniku_ZP2007_06.pdf.

¹⁹⁵ Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 11/2007. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/47/42/b7/279831_491973_Data_mesicniku_ZP2007_11.pdf.

¹⁹⁶ Ibid.

¹⁹⁷ Bulletin Zahraniční politika České republiky: dokumenty 01/2007.

¹⁹⁸ Vladimír Handl, „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“, v *Česká zahraniční politika v roce 2008: analýza ÚMV*. ed. Michal Kořan a kol. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009), 147.

Společným tématem v oblasti energetiky byla vlastní odpovědnost členských zemí EU za národní investice do zajištění energetické bezpečnosti, včetně strategických zásob. Vzájemná solidarita měla představovat až dodatečný prostředek a to nejlépe v podobě liberalizovaného trhu. Česká i německá politika musely řešit otázku technického zastarání ropovodu Družba a jeho klesající kapacity.¹⁹⁹

Kancléřka i premiér Miroslav Topolánek se v říjnu dokázali shodnout na podobě klimaticko-energetického balíčku (cíle 2020, určené na základě Závěru Evropské rady z března 2007, tedy v průběhu německého předsednictví),²⁰⁰ konsensu na úrovni předsedů vlád nadále značně škodily výroky prezidenta Klause.²⁰¹

Výrazným tématem v energetice v roce 2008 byl vztah k Rusku, ke kterému měla ČR a SRN rozličný přístup. SRN nesdílela přímou obavu české politiky z asymetrické závislosti na dodávkách z Ruska. Objevovala se například obava, že zainteresované německé firmy, jako například RWE, E.ON, Wintershall nebo Ruhrgas ovlivňují přinejmenším způsob, jakým se německá politika o Rusku vyjadřuje. Německé firmy, které v podstatě ovládají české plynárenství, tak mohly ovlivnit i situaci v ČR.²⁰²

Pro ČR bylo snížení závislosti na Rusku prioritou. Premiér Topolánek před summitem EU v prosinci 2008 otevřeně podporoval projekt Nabucco, který byl konkurenční vůči ruským projektům. Plynovod by se dle něj měl stát prioritou EU.²⁰³ Energetická bezpečnost Evropy a snížení závislosti na Rusku pak patřily k prioritám ČR v průběhu předsednictví v Radě EU.²⁰⁴

Roli samozřejmě hrála nejenom diverzifikace zdrojů, ale i přepravních tras. Kontroverzní projekt Nord Stream nebyl v Česku (jak již zmíněno) přijat tak negativně, jako v Polsku nebo Pobaltských zemích (mimo jiné proto, že v dozorčí radě konsorcia

¹⁹⁹ Handl, „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“, v *Česká zahraniční politika v roce 2008: analýza ÚMV*, 148.

²⁰⁰ „Tématem rozhovoru premiéra s německou kancléřkou A. Merkel byla aktuální i budoucí agenda EU, premiér předal dvě medaile Karla Kramáře“, Vláda České republiky, 20. 10. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/tematem-rozhovoru-premiera-s-nemeckou-kanclerkou-a--merkel-byla-aktualni-i-budouci-agenda-eu--premier-predal-dve-medaile-karla-kramare-43967/>.

²⁰¹ Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 01/2008. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/c5/8/76/280351_491978_Data_mesicniku_ZP2008_01.pdf.

²⁰² Handl, „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“, *Česká zahraniční politika v roce 2008: analýza ÚMV*, 147.

²⁰³ „Peníze by byly, plyn není“, *Euro*, 15. 12. 2008, 12.

²⁰⁴ „Česko chce v energetice EU méně Ruska“, *Mladá fronta DNES*, 15. 12. 2008, 3.

zasedal i bývalý kancléř Gerhard Schröder).²⁰⁵ Místopředseda vlády Alexandr Vondra zkonstatoval, že pro ČR byla citlivost vůči plynovodu až odvozená, jelikož již existovalo propojení umožňující odběr norského plynu. Projekt spíše než přímým ohrožením Česku vadil kvůli možné destabilizaci situace ve střední a východní Evropě. I přes to ale vláda jednala se společností RWE Transgas o napojení na Nord Stream.²⁰⁶ Český operátor RWE Transgas Net začal plánovat propojení – plynovod Gazela vedoucí z Hory Svaté Kateřiny do Waidhausu – právě v roce 2008. Kromě napojení na Nord Stream, respektive německý plynovod OPAL měl projekt částečně propojit německou a českou soustavu a přinést tak víc bezpečnosti celkově.²⁰⁷ Mnohem negativněji pak projekt vnímal předseda vlády Topolánek, když v rozhovoru pro agenturu Reuters prohlásil, že by země EU neměly uzavírat jednostranné dohody s Moskvou, která se snaží pouze zajistit si závislost EU na jejich dodávkách. Problémem byl podle Topolánka v tomto ohledu i postoj Německa.²⁰⁸

Bilaterální návštěvy představitelů ČR v SRN byly časté, naopak tomu tak již nebylo. V bilaterální relaci se opět nejednalo o energetice. V únoru navštívil Berlín K. Schwarzenberg, s F-W. Steinmeierem se bavili o bezpečnostních a evropských otázkách.²⁰⁹ Ministr životního prostředí Bursík navštívil Berlín hned dva krát, ve dnech 9. – 11. dubna a pak 10. listopadu.²¹⁰ V listopadu představil Německu aktivity nadcházejícího českého předsednictví. Ústředním tématem byl boj s emisemi, což úzce zasahovalo i do energetické politiky.²¹¹

V červnu se M. Topolánek v Berlíně zúčastnil výročí oslav Pražského jara. Při trilaterálních rozhovorech s kancléřkou a se slovenským premiérem se Topolánek a

²⁰⁵ Blahoslav Hruška, „Schröder chystá comeback. Pomůže dobýt Berlín?“, *aktuálně.cz*, 11. 9. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=616294>.

²⁰⁶ Jan Žižka, rozhovor s Alexandrem Vondrou: „Alexandr Vondra: Představuji si, jak se Putin usmívá“, *E15*, 8. 9. 2008, 16.

²⁰⁷ Cristina Muntean „Czech Republic Will Benefit From Gazelle“, *Czech Business Weekly*, 18. 11. 2008, 30.

²⁰⁸ „Topolánek podpořil plynovod Nabucco, který obchází Rusko“, *Euroskop*, 1. 9. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.euroskop.cz/38/2112/clanek/topolaneck-podporil-plynovod-nabucco-ktery-obchazi-rusko/>.

²⁰⁹ „Außenminister Schwarzenberg kommt nach Berlin“, *Botschaft der Tschechischen Republik in Berlin*, 21. 2. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/berlin/de/pressemitteilungen_reden_texte/pressemitteilungen/x2009/aussenminister_schwarzenberg_kommt_nach.html.

²¹⁰ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2008 do prosince 2008* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2009), 140.

²¹¹ „Tschechiens Umweltminister zu Arbeitsbesuch in Berlin“, *Botschaft der Tschechischen Republik in Berlin*, 10. 11. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/berlin/de/pressemitteilungen_reden_texte/pressemitteilungen/x2009/tschechiens_umweltminister_zu.html.

Merkelová shodli, že cíle pro emise musí být splnitelné, a že momentálně je mají některé země problém splnit.²¹² 20. října přislíbila Angela Merkelová Česku podporu v průběhu nadcházejícího předsednictví. Klimatický balíček měl být přijat tak, aby byl výhodný pro průmysl jak v ČR, tak v SRN.²¹³ V prosinci 2008 byl schválen dokument Pracovní program českého předsednictví 2009, v němž byly zachyceny hlavní priority českého předsednictví a objasněna agenda jednotlivých Rad. Mezi priority patřilo i zabezpečení unijního trhu s energetickými surovinami a hledání nových zdrojů a technologií v této oblasti.²¹⁴ O českém předsednictví pak v Berlíně mluvil v tom samém měsíci Alexandr Vondra, místopředseda vlády pro evropské záležitosti.²¹⁵

Následující půlrok se nesl ve znamení českého předsednictví v EU, pádu vlády a následného politického vakua, následovaného půlroční vládou bez podpory parlamentu. Hned na počátku roku 2009 společně se začátkem českého předsednictví Rady EU začala třetí plynová krize v průběhu tří let. Spor, označovaný ještě v prosinci 2008 místopředsedou vlády pro evropské záležitosti Alexandrem Vondrou jako v zásadě „pouhý obchodní spor kvůli nižším cenám placeným Ukrajinou,“²¹⁶ se vedl o dluh ve výši 600 milionů dolarů ze strany Neftogazu. 3. ledna 2009 vyústil v zastavení dodávek zemního plynu do Evropy. České předsednictví, v těsné spolupráci s Německem, výrazně pomohlo tento spor, označovaný jako operace Gas, dohodou z 12. ledna 2009 vyřešit.²¹⁷ 9. ledna jednal premiér Topolánek s V. Putinem a kancléřkou Merkelovou,²¹⁸ na pořadu dne byly v prvních dvou lednových týdnech rozhovory s ukrajinskou premiérkou Julií Tymošenkovou²¹⁹ a s hlavami vlád V4.²²⁰

²¹² „Treffen Topolánek – Merkel: Lissabon-Vertrag, Klima und Arbeitsmarkt“, Český rozhlas, 25. 6. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.radio.cz/de/rubrik/bulletin/nachrichten--2665>.

²¹³ „Gemeinsam für ein "Klimapaket der Vernunft““, Die Bundeskanzlerin, 20. 10. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bundeskanzlerin.de/ContentArchiv/DE/Archiv17/Reiseberichte/cz-prag-topolaneck.html;jsessionid=743396BC4222AA4BB317EBC367AAF419.s3t2>.

²¹⁴ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2008 do prosince 2008*, 13.

²¹⁵ „Tschechischer Vizepremier Vondra in Berlin“, Botschaft der Tschechischen Republik in Berlin, 3. 12. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/berlin/de/pressemitteilungen_reden_texte/pressemitteilungen/x2009/tschechischer_vizepremier_vondra_in.html.

²¹⁶ Rozhovor s Alexandrem Vondrou, ČRo 1 – Radiožurnál, Dvacet minut Radiožurnálu dne 29. 12. 2008, 17:30.

²¹⁷ Petr Kaniok. *České předsednictví Rady EU – most přes minulost* (Brno: Masarykova univerzita, 2010), 147.

²¹⁸ „Premiér jednal s A. Merkelovou a V. Putinem o plynu“, Vláda České republiky, 9. 1. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/premier-jednal-s-a--merkelovou-a-v--putinem-o-plynu-51553/>.

²¹⁹ „Premiér hovořil s ukrajinskou premiérkou o dodávkách plynu do Evropské unie“, Vláda České republiky, 13. 1. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media->

Aktivita české vlády ve vyřešení sporu byla výrazně oceněna ostatními členskými státy EU a zejména pak Německem.²²¹ Dle Frankfurter Rundschau: „zprostředkování dohody o kontrole ve sporu o plyn mezi Ruskem a Ukrajinou bere něco větru z plachet skeptikům, kteří předtím ve vůdčí schopnosti Prahy vůbec nevěřili.“²²² V ČR se zároveň v průběhu krize angažovaly hlavní německé energetické firmy E.ON a RWE, které zajistily, aby ČR v lednu během plynové krize urychleně získala náhradní zdroje (i ze skladů v Německu, kde mohou být skladovány na základě mezivládní dohody z roku 2004).²²³

Německo bylo v průběhu předsednictví i přes vnitropolitické problémy v ČR nejpřirozenějším a nejbližším spojencem ČR. Hned na jeho počátku se úspěšně zasadilo o konec francouzského zasahování do českého předsednictví (Francie byla předsednickou zemí v druhém půlroku 2008).²²⁴ Angela Merkel předsednictví opakovaně podpořila i v krizových chvílích, jakými byl například pád vlády Mirka Topolánka vyjádřením nedůvěry 24. března 2009, přesně v polovině českého předsednictví.

Energetika byla jedním ze tří ústředních témat programu českého předsednictví EU. Energetická bezpečnost byla v pracovním programu českého předsednictví²²⁵ vnímána jako základní předpoklad fungování unijních ekonomik. Cílem EU by proto mělo být dosáhnout diverzifikaci dodavatelů surovin, posílení obnovitelných zdrojů energie a dokončení vnitřního trhu, který by umožňoval solidaritu v krizových situacích. K větší energetické bezpečnosti mělo přispět i snižování energetické náročnosti ekonomik.

[centrum/aktualne/premier-hovoril-s-ukrajinskou-premierkou-o-dodavkach-plynu-do-evropske-unie-51963/](http://www.media-centrum/aktualne/premier-hovoril-s-ukrajinskou-premierkou-o-dodavkach-plynu-do-evropske-unie-51963/).

²²⁰ „Předseda Rady EU M. Topolánek pokračuje v rozhovorech o řešení rusko-ukrajinského sporu“, Vláda České republiky, 9. 1. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/predseda-rady-eu-m--topolank-pokracuje-v-rozhovorech-o-reseni-rusko-ukrajinskeho-sporu-51556/>.

²²¹ „Ministři EU ocenili kroky českého předsednictví pro obnovu dodávek plynu“, Vláda České republiky, 13. 1. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/ministri-eu-ocenili-kroky-ceskeho-predsednictvi-pro-obnovu-dodavek-plynu-51946/>.

²²² „Německý tisk chválí předsednictví ČR v souvislosti s operací Gas“, Vláda České republiky, 13. 1. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/nemecky-tisk-chvali-predsednictvi-cr-v-souvislosti-s-operaci-gas-51988/>.

²²³ „RWE Transgas: Dodávky plynu již pokrývají spotřebu ČR i tranzit“, finance.cz, 21. 1. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.finance.cz/zpravy/finance/206785-rwe-transgas-dodavky-plynu-jiz-pokryvaji-spotrebu-cr-i-tranzit/>.

²²⁴ Kaniok, *České předsednictví Rady EU*, 162.

²²⁵ Pracovní program českého předsednictví: Evropa bez bariér, 1. ledna – 30. června 2009. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.eu2009.cz/assets/news-and-documents/news/cz-pres_programme_cs.pdf, 6 – 8.

Opatření ale měla zohledňovat nákladovou efektivitu v dlouhodobém pohledu a zohlednit situaci každého členského státu EU.

Důležitou součástí českého předsednictví byl důraz na dokončení 3. liberalizačního balíčku a s tím související dokončení vnitřního trhu. Součástí vnitřního trhu měla podle českého předsednictví být i větší koordinace operátorů přenosových sítí pro předcházení výpadků dodávek, ale i pro spolupráci v době krize. Důležitým aspektem byla také dostavba chybějící infrastruktury. Jedním z témat předsednictví, ve kterém se značně shodlo s Německem, byla orientace na Rusko a vztahy s touto producentskou zemí. S Ruskem se mělo i nadále spolupracovat a řešit všechny záležitosti plynoucí z jeho úlohy dodavatele energie na trhy EU.²²⁶ Nutné je ale podotknout, že Německo k Rusku přistupovalo o mnoho pozitivněji, než Česko.

Největším úspěchem českého předsednictví v oblasti energetiky pak jednoznačně bylo přijetí třetího liberalizačního balíčku – tedy balíčku pěti nařízení a směrnic, které měly přispět k dokončení vnitřního trhu s energií. 9. ledna se podařilo dosáhnout společného postoje v Radě, 22. dubna byl balíček v druhém čtení schválen Evropským parlamentem a 25. června pak ve druhém čtení přijat Radou.²²⁷ V nelegislativní rovině pak byla úspěchem českého předsednictví v oblasti energetiky březnová Evropská rada, kde české předsednictví prosadilo své představy o investicích do energetické infrastruktury a o podpoře plynovodu Nabucco.²²⁸ Rozvoji tohoto projektu byla přisouzena částka 200 milionů Eur.²²⁹ Německo se po lednové plynové krizi začalo více orientovat na posílení energetické politiky EU, včetně projevů solidarity a technických opatření, jako je propojování energetických sítí v rámci EU. Na podpoře plynovodu se tedy obě země jednoznačně shodly.

Oblast diverzifikace zdrojů ale kromě shody na nutnosti výstavby nových cest stále budila kontroverze v souvislosti s Nord Streamem. Kritické hlasy se ozývaly hlavně z MPO. Náměstek ministra průmyslu a obchodu Tomáš Hüner na konci roku 2009 tvrdil, že Německo se nezachovalo správně, když si vyjednalo zřízení vlastního

²²⁶ Pracovní program českého předsednictví: Evropa bez bariér, 6 – 8.

²²⁷ Kaniok, *České předsednictví Rady EU*, 132 – 133.

²²⁸ Dokument Evropské rady 7880/1/09, REV 1: Brussels European Council, 19/20 March 2009, Presidency Conclusions. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/106809.pdf.

²²⁹ Václav Bacovský, Vít Dostál a Michal Thim, *Agenda pro českou zahraniční politiku 2010*. (Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2010), 24.

plynovodu s Ruskem. Hüner zopakoval, že je důležité, aby evropské státy vystupovaly jednotně.²³⁰

Obě země se pak snažily o zkvalitnění spolupráce v oblasti elektrické energie. Jednou z možností bojů s energetickou závislostí a dlouhodobou prioritou jak Česka, tak Německa, je totiž propojování trhů s elektřinou a dokončení vnitřního trhu EU. V tomto ohledu obě země (společně s dalšími státy EU, konkrétně Slovenskem, Slovinskem, Rakouskem, Polskem a Maďarskem) podepsaly před jednáním Evropské rady 6. prosince Memorandum o porozumění k založení Evropského fóra pro sjednocení trhů s elektřinou v regionu střední a východní Evropy.²³¹

I díky úzké spolupráci v průběhu předsednictví představoval v roce 2009 vztah vůči SRN vůbec nejdůležitější bilaterální relaci. Bez podpory SRN by ČR nemohla i kvůli k vnitropolitické situaci obstát v roli předsednického státu EU. Druhou zemí po Slovensku, kterou navštívil nově jmenovaný ministr zahraničních věcí Kohout v květnu 2009, bylo právě Německo.²³² V Berlíně následně na začátku června jednal i nově jmenovaný premiér Jan Fischer, kterému Německo přislíbilo politickou podporu po zbytek předsednictví.²³³ Jednání nového spolkového ministra zahraničí Guida Westerwelleho v prosinci v Praze se dotklo pouze okrajově tématu energetické bezpečnosti.²³⁴ Energetice se vzájemné vztahy téměř vůbec nevěnovaly, jelikož tato oblast byla v roce 2009 výraznou náplní jednání EU.

2.3 Vztahy v období let 2010 – 2014

Zatímco pro období let 2004 – 2009 platí, že čistě bilaterální vztahy v energetice mimo evropskou úroveň nebyly nijak intenzivní, pro roky 2010 až 2014 to neplatí. Minimálně po roce 2011 se vztahy mezi Českem a Německem znatelně zintenzivnily. Důvody byly dva: neočekávané přetoky elektřiny přes českou přenosovou soustavu,

²³⁰ Výbor pro evropské záležitosti: Zápis z jednání č. 58 (12. listopadu 2009). Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=60203>.

²³¹ „Zasedání Rady pro energetiku“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, 11. 12. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument67400.html>.

²³² „Německo a Česko mají i za nové vlády mezi sebou horkou linku“, ČT24, 11. 5. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/54400-nemecko-a-cesko-maji-i-za-nove-vlady-mezi-sebou-horkou-linku/>.

²³³ „Česko navrhuje za předsedu Evropské komise znovu Josého Barrosa“, Český rozhlas, 9. 6. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.rozhlas.cz/zpravy/zahranici/zprava/592943>.

²³⁴ „Nový německý ministr zahraničí Guido Westerwelle se představil v Praze“, Vláda České republiky, 3. 12. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2009, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/novy-nemecky-ministr-zahranici-guido-westerwelle-se-predstavil-v-praze-65304/>.

kteřé se opakovaly od roku 2011, a havárie v japonské Fukušimě, po které nastal v německé energetické politice další významný obrat.

Po roce 2009 se rovněž změnila politická konstelace na obou stranách (v Česku několikrát) a obrat můžeme pozorovat i v nastavení energetických politik.

V Česku nastala ve vnitropolitické rovině energetické politiky změna s odchodem Strany Zelených z vlády a do určité míry se proměnilo i vnímání vnější dimenze energetiky spojené s energetickou bezpečností, k čemuž nepochybně přispěla i plynová krize ze začátku roku 2009. Vidět to můžeme v návrhu Aktualizace státní energetické koncepce z roku 2010.²³⁵ Jestliže v SEK 2004 je problematika vnějších energetických vztahů obsažena pouze implicitně, v Aktualizaci státní energetické koncepce (ASEK 2010) z února 2010 se už zmiňují i konkrétní regiony, které jsou pro ČR důležité. Podle ASEK 2010 měla být posílena energetická diplomacie za cílem zlepšování prostředí pro české investice v zahraničí. Na evropské scéně měla ČR podporovat vytvoření jednotné vnější energetické politiky EU a její prosazování vůči třetím zemím. Důvodem bylo hlavně zajištění rovných podmínek a koordinovaného postupu členských států EU v případě krizové situace.²³⁶

Jasnou prioritou bylo dokončení vnitřního trhu s energií a vytvoření regionálního trhu se zemním plynem. Zmíněna byla také nutnost harmonizace pravidel přístupu k sítím a zavedení jednotného tarifu za mezinárodní přenos a jeho využití jako společné financování projektů evropské horizontální sítě, toto bude důležité později v kontextu přetoků elektřiny. Zvláštní důraz je kladen na elektroenergetiku. ASEK 2010 zdůrazňuje nutnost rozvoje sítí v regionu a vytvoření společných mechanismů pro koordinaci v případě havarijních situací a řízení energetických sítí.²³⁷ Koncepce předpokládá, že budou každý rok stanovovány priority energetické zahraniční politiky (což se ale nikdy nestalo).²³⁸ V dvoustranné rovině vztahů Německo zmíněno není, ASEK 2010 mluví o Rusku, USA, Ukrajině a dalších důležitých státech pro český energetický sektor.

Na základě analýzy ASEK 2010 lze určit národní zájem v energetice. Základem je cenová přijatelnost pro udržení konkurenceschopnosti českého průmyslu. Důležitá je proto suverenita v otázce národního mixu, využívání domácích zdrojů, surovin a

²³⁵ Aktualizace státní energetické koncepce z února 2010, naposledy navštíveno 14. 5 2015, <http://www.mpo.cz/dokument5903.html>.

²³⁶ Ibid, 51.

²³⁷ Ibid, 51.

²³⁸ Ibid, 70.

energie. ASEK 2010 i nadále počítá s využíváním hnědého a černého uhlí s postupným přechodem na novou generaci nízkoemisních elektráren s nižšími emisemi skleníkových plynů a jadernou energetikou, (za podmínky zajištění dostatečných zásob paliva). Rozvoj OZE měl růst za předpokladu dosažení ekonomické konkurenceschopnosti těchto zdrojů s ostatními druhy energie při zachování stability přenosové soustavy. I nadále je zdůrazňována nutnost udržení přebytkové výkonové a výrobní bilance elektřiny. V neposlední řadě z ASEK 2010 vyplývá nutnost posilování přenosové sítě a udržení pozici ČR jako tranzitní země (ropy a zemního plynu).²³⁹

Aktualizace státní energetické koncepce v roce 2010 ale nakonec nebyla vládou schválena, v platnosti tak zůstala verze z roku 2004.²⁴⁰ Na konci roku 2014 měla být po dvouletém projednávání schválena novější verze aktualizace, která prošla procesem zkoumání dopadů na životní prostředí v první polovině 2014.²⁴¹ Kvůli otázce územních ekologických limitů a další výstavby jaderných bloků v ČR ale ani tato prozatím nebyla schválena.²⁴² Pro informaci je nutné uvést, že i tato koncepce počítala s dalším rozvojem jaderné energetiky a s pokračujícím využíváním domácích zásob uhlí.

V červenci 2011 byla vládou ČR přijata aktualizace jiného strategického dokumentu: Koncepce zahraniční politiky ČR. Na rozdíl od předešlé koncepce z roku 2003, kde není energetika téměř zmíněna, je v koncepci z roku 2011 prosazování energetické bezpečnosti označeno jako jeden z hlavních principů bilaterální a multilaterální spolupráce ČR. Koncepce uvádí prioritní státy, na které by se vnější spolupráce měla zaměřit. Jedním z nich je i Německo, které je označeno jako strategický partner.²⁴³ I další vládní strategické dokumenty ze zkoumaného období na energetiku pokládaly zvětšený důraz: Bezpečnostní strategie ČR, přijata v září 2011, v sobě zahrnuje hrozby v oblasti energetiky (poškození kritické infrastruktury)²⁴⁴, Východiska pro koncepci surovinové a energetické bezpečnosti ČR řeší kromě

²³⁹ Aktualizace státní energetické koncepce z února 2010, 15 – 21.

²⁴⁰ „Aktualizovaná SEK odložena na neurčito“, Energostat, 26. 2. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://energostat.cz/aktualizovana-sek-neresi-dodavky-uhli-pro-vyrobu-tepla.html>.

²⁴¹ „Posuzování koncepcí: Aktualizace Státní energetické koncepce České republiky“, Informační systém SEA, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://portal.cenia.cz/eiasea/detail/SEA_MZP148K.

²⁴² „Vláda přerušila projednávání energetické koncepce“, Finanční noviny, 22. 12. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.financninoviny.cz/zpravy/vlada-prerusila-projednavani-energeticke-koncepce/1161810>.

²⁴³ Koncepce zahraniční politiky ČR 2011, schváleno vládou ČR dne 20. července 2011. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/file/675937/koncepce_zahranicni_politiky_2011_cz.pdf.

²⁴⁴ Bezpečnostní strategie ČR 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/file/699914/Bezpecnostni_strategie_CR_2011.pdf.

domácích i zahraniční energetické zdroje. U těchto strategií ale není Německo explicitně zmiňováno.²⁴⁵

V průběhu let 2010 – 2014 se v Česku vystřídaly 3 vládní koalice. Po parlamentních volbách v roce 2010 se stal předsedou vlády Petr Nečas (ODS), ministrem zahraničí Karel Schwarzenberg (TOP 09), na postech ministra průmyslu a obchodu se vystřídali Martin Kocourek (ODS, od 13. července 2010 do 14. listopadu 2011) a Martin Kuba (ODS, od 16. listopadu 2011 do konce vlády 10. července 2013). V čele ministerstva životního prostředí byl od 13. července 2010 do 21. prosince 2010 Pavel Drobil (ODS), od 17. ledna 2011 do 10. července 2013 Tomáš Chalupa (ODS).²⁴⁶

V koaliční smlouvě z roku 2010 je explicitně uvedena podpora plynovodu Nabucco i ostatním projektům propojování soustav v Evropě a nutnost vytvoření jednotné (vnější) evropské energetické politiky. Jaderná energetika je vnímána jako emisně čistý zdroj, příznivý k životnímu prostředí. Koalice se zavázala podporovat výstavbu nových bloků JE Temelín a modernizaci JE Dukovany. Spolková republika není v koaliční smlouvě zmíněna.²⁴⁷

Ani další řádně zvolená vláda bohužel neodolala politickým turbulencím. 10. července 2013 převzal vládu úřednický kabinet pod vedením Jiřího Rusnoka. Ministrem zahraničních věcí se opětovně stal Jan Kohout, ministrem průmyslu a obchodu Jiří Cieńciała a ministrem životního prostředí Tomáš Jan Podivínský.²⁴⁸ Ve svém programovém prohlášení si nová vláda za cíl stanovila dokončení procesu schvalování Státní energetické koncepce a zabránění další neefektivní podpory OZE. V programovém prohlášení vlády je v oblasti zahraniční politiky zmíněna pouze spolupráce v EU a dalších organizacích.²⁴⁹

Po parlamentních volbách na konci roku 2013 byla sestavena nová vláda, po delší době na čele stanula sociální demokracie s předsedou vlády Bohuslavem Sobotkou

²⁴⁵ Východiska pro koncepci surovinové a energetické bezpečnosti ČR, schváleny vládou ČR dne 17. 8. 2011, Usnesením vlády č. 619. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://download.mpo.cz/get/44988/50560/583032/priloha001.pdf>.

²⁴⁶ „Vláda Petra Nečase (13.07.2010 - 10.07.2013)“, Vláda České republiky, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/petr-necas/prehled-byvalych-clenu-vlady-petra-necase-96390/>.

²⁴⁷ Koaliční smlouva o vytvoření koalice rozpočtové odpovědnosti, vlády práva a boje proti korupci (vláda Petra Nečase), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalicni_smlouva_ods_top09_vv.pdf.

²⁴⁸ „Vláda Jiřího Rusnoka (10.07.2013 - 29.01.2014)“, Vláda České republiky, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2013-cr/jiri-rusnok/prehled-clenu-vlady-jiriho-rusnoka-13-07-2013---29-01-2014-115419/>.

²⁴⁹ Programové prohlášení vlády Petra Nečase (2010), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/tema/Programove-prohlaseni-vlady-20130802.pdf>

(ČSSD). Ministrem zahraničních věcí se stal Lubomír Zaorálek (ČSSD), ministrem průmyslu a obchodu Jan Mládek (ČSSD) a ministrem životního prostředí Richard Brabec (nominován Hnutím ANO 2011).²⁵⁰ Koaliční smlouva zdůrazňuje nutnost udržení přiměřených cen energetických surovin pro zachování konkurenceschopnosti průmyslu, diverzifikaci zdrojů a přepravních cest, snižování energetické náročnosti a revizi systému poplatků za OZE. JE Temelín by se měla dostavět, pokud to pro ČR bude ekonomicky výhodné. V oblasti zahraniční politiky je po dlouhé době Německo zmíněno jako strategický partner.²⁵¹

V Německu ke změně hlavní koaliční strany po volbách v roce 2009 nedošlo. CDU/CSU si udržela většinu. Kancléřkou zůstala Angela Merkelová, vládnoucí strana ale vyměnila koaličního partnera. Tím se stalo FDP, které obsadilo posty spolkového ministra zahraničních věcí (Guido Westerwelle) a spolkového ministra průmyslu a technologie (do května 2011 Rainer Brüderle a následně Philipp Rösler). Post spolkového ministra životního prostředí zastával Norbert Röttgen z CDU (do května 2012) a poté Peter Altmaier (CDU).²⁵²

V průběhu druhé vlády Angely Merkelové došlo hned několikrát ke změně směřování energetické politiky. Již v koaliční smlouvě je zmíněno, že se odloží odstavení jaderných elektráren a bude prodloužena jejich životnost (při zachování zákazu další výstavby). Argumentem byl jednak jejich dobrý technický stav a pak také, že výtěžek z jejich dalšího provozu bude směřován k dalšímu rozvoji OZE. I nadále ale Německo mělo prosazovat svou cestu k energii z obnovitelných zdrojů. V koaliční smlouvě je toto vnímáno jako příspěvek německému hospodářskému růstu a inovacím. Energetika by ale měla být prosta ideologie a technologicky neutrální. Z tohoto důvodu mělo být investorům i nadále umožněno využívání čisté uhelné energie. V koaliční smlouvě je zmíněna i nutnost výstavby přenosových sítí pro možnost dokončení vnitřního trhu a integraci OZE. Zmíněna je v ní i vnější dimenze energetické politiky: podpora Nord Streamu, Nabucca a dalších infrastrukturních projektů. Zvláštní důležitost

²⁵⁰ „Členové vlády“, Vláda České republiky, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/vlada/>.

²⁵¹ Koaliční smlouva mezi ČSSD, hnutím ANO 2011 a KDU-ČSL na volební období 2013 – 2017, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalicni_smlouva.pdf.

²⁵² „Bundeskabinett Merkel II (2009 bis 2013)“, Zeit online, 22.5.2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://interactive.zeit.de/bundeskabinett/#/merkel-ii/4>.

je v zahraniční politice z evropských států přisouzena Polsku s dodatkem důležitosti i ostatních sousedských vztahů.²⁵³

Změna politiky byla potvrzena na podzim 2010 novým energetickým konceptem Spolkové vlády. V něm byly stanoveny základní pravidla pro vývoj německé energetiky směrem k většímu podílu OZE do roku 2050. Při podpoře obnovitelných zdrojů musí být dle konceptu zachována konkurenceschopnost německého průmyslu.²⁵⁴ Do roku 2020 by ve finální energetické spotřebě měly mít OZE 18% podíl, do roku 2030 30% a v horizontu do roku 2050 pak až 60%. Ve výrobě elektrické energie má být tento podíl samozřejmě vyšší: 35 % do roku 2020, 50 % do roku 2030 a až 80 % do roku 2050. Zároveň by se do roku 2020 měly o 40 % snížit emise skleníkových plynů (oproti roku 1990) a o 20 % snížit spotřeba energie (oproti roku 2008).²⁵⁵ Současně s novým energetickým konceptem bylo rozhodnuto o roli jádra jako překlenovací technologie. V prosinci 2009 nabyla účinnosti novela Jaderného zákona, která zvýšila celkový objem energie produkovaný z jádra²⁵⁶, a tudíž prodloužila dobu životnosti elektráren v průměru o 12 let.²⁵⁷

V březnu 2011 postihlo Japonsko silné zemětřesení, v důsledku čehož byla poškozena jaderná elektrárna ve Fukušimě. Následoval únik záření a hektolitřů radioaktivní vody. Největší jaderná havárie od dob Černobylu celosvětově otřásla s důvěrou v jadernou energii. Německo reagovalo okamžitě – byla ustanovena komise s cílem přezkoumat bezpečnost všech 17 německých elektráren. Výsledkem šetření bylo trvalé uzavření 8 jaderných elektráren a opětovné rozhodnutí o ústupu od jaderné energie.²⁵⁸ V červnu 2011 Spolkový sněm schválil další novelu Jaderného zákona, ve které bylo potvrzeno ukončení provozu elektráren dle původního rozvrhu Schröderovy vlády, tzn. do roku 2022. Kromě toho byl pro urychlení procesu transformace německé

²⁵³ Wachstum. Bildung. Zusammenhalt. Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und FDP, 17. Legislaturperiode. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.fdp.de/files/363/koalitionsvertrag.pdf>.

²⁵⁴ Ten má navíc dle Zákona o obnovitelných zdrojích energie po splnění zákonných předpokladů výjimky z podpory OZE, kdy nemusí platit plnou sumu. Erneuerbare-Energien-Gesetz vom 21. Juli 2014 (BGBl. I S. 1066), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 22. Dezember 2014 (BGBl. I S. 2406) geändert worden ist. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/eeg_2014/gesamt.pdf.

²⁵⁵ International Energy Agency, *Energy policies of IEA Countries: Germany 2013 Review*. (Paris: International Energy Agency, 2013), 26 – 27.

²⁵⁶ Celkové kvóty pro výrobu jaderné energie a tudíž i doba, po kterou mohly elektrárny vyrábět, byly určeny novelou Jaderného zákona z roku 2002.

International Energy Agency, *Energy policies of IEA Countries: Germany 2013 Review*, 171.

²⁵⁷ Ibid, 171.

²⁵⁸ Ibid, 171.

energetiky – Energiewende – přijat v červenci 2011 energetický balíček, který měl za cíl dál rozšiřovat OZE, ulehčit výstavbu sítí a zvýšit financování reforem.²⁵⁹

Angela Merkelová vyhrála volby do Spolkového sněmu i v roce 2013. Byla sestavena velká koalice: v čele spolkového ministerstva zahraničních věcí stanul Frank-Walter Steinmeier (SPD), v čele spolkového ministerstva hospodářství a energetiky (přejmenovaného z energetiky a technologie a nejnověji odpovědného za implementaci Energiewende) Sigmar Gabriel (SPD) a spolkové ministerstvo životního prostředí vede Barbara Hendricks (SPD).²⁶⁰

Koaliční smlouva třetí vlády Angely Merkelové potvrdila Energiewende bez využívání jaderné energie a se zvyšujícím se podílem OZE. Smlouva již akcentuje i nutnost rezervní kapacity elektráren a nutnost výstavby sítí. Energiewende musí být, podle znění koaliční smlouvy, ekonomicky udržitelná. Vzhledem k nutnosti dostupnosti flexibilního výkonu smlouva zmiňuje možné přehodnocení současného (evropského) designu trhu s elektřinou. Spolková vláda má za Energiewende a s ní související odklon od jaderné energetiky lobovat i na evropské úrovni. Pouze propojené sítě a koordinace mezi členskými státy podle dokumentu zajistí konkurenceschopnost německé energetiky. Ve smlouvě je zmíněno Polsko a Francie, poprvé je zde zmíněna ČR v souvislosti s nutností udržení česko-německého fondu budoucnosti a česko-německého diskusního fóra.²⁶¹

V letech 2010 – 2014 se český národní zájem v energetice, oproti poslední zvolené koalici Mirka Topolánka, posunul směrem k většímu využívání domácích zdrojů (včetně jádra), menší zátěži konečných spotřebitelů poplatky za OZE prosazování větší diverzifikace a dokončení vnitřního trhu navenek. Německá politika se k tomuto přiblížila nástupem vlády středu v roce 2009, v roce 2011 se ale s havárií ve Fukušimě situace výrazně změnila. I když obě země deklarovaly nutnost přijatelných cen energie jako podmínku pro udržení konkurenceschopnosti průmyslu, jejich cesty k tomuto cíli se odlišují. ČR si vybrala cestu využívání jádra, SRN obnovitelných zdrojů energie s tím, že energeticky náročné podniky mají možnost uplatit si výjimku s placení plných podpor. Od tohoto roku se politiky obou zemí výrazně liší a kromě bilaterální

²⁵⁹ International Energy Agency, *Energy policies of IEA Countries: Germany 2013 Review*, 28.

²⁶⁰ „Bundeskabinett Merkel III (2013 bis 2017)“, *Zeit online*, 17. 12. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://interactive.zeit.de/bundeskabinett/#/merkel-iii/0>.

²⁶¹ Deutschlands Zukunft gestalten. Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.cdu.de/sites/default/files/media/dokumente/koalitionsvertrag.pdf>.

roviny se to projevilo i v rovině evropské (při schvalování energeticko-klimatických cílů 2030).

Koaliční smlouva CDU, CSU a SPD z roku 2013 potvrzuje německou cestu a avizuje tvrdší obranu německých národních zájmů v EU. Posun ale vidíme i v zahraniční politice – obě země mají v posledních koaličních smlouvách jasně uvedenou druhou zemi: ČR Německo jako strategického partnera a Německo uvádí nutnost pokračovat v načatém dialogu. Toto nepochybně přispělo ke zvýšení četnosti osobních setkání během roku 2014.

2.3.1 Spolupráce v energetice v letech 2010 – 2014

V roce 2010 se značná část vztahů v energetice ještě stále odehrávala na evropské úrovni. Dle Vladimíra Handla byly vztahy k SRN v roce 2010 udržovací, nebudily kontroverzi. Ještě stále se dalo mluvit o evropeizaci česko-německé agendy.²⁶² Jak bylo ukázáno v předchozí podkapitole, tento trend byl viditelný od vstupu ČR do EU, kdy se právě v oblasti energetiky přesunula téměř veškerá agenda bilaterální na úroveň unijní.

V březnu 2010 se v Berlíně setkal ministr zahraničí Jan Kohout s německým protějškem Guidem Westerwellem. Navázali na výsledky jednání z 2. prosince 2009 v Praze, kde byla navržena užší spolupráce v oblasti energetické politiky. Měl být ustanoven konzultační mechanismus pro pravidelnou komunikaci obou ministerstev a výměnu stanovisek a analýz.²⁶³ Tato platforma měla probíhat na úrovni setkávání vrchních ředitelů a ředitelů odborů obou ministerstev zahraničních věcí.²⁶⁴ Ministr Kohout na jednání Westerwelleho ubezpečil, že ČR má zájem o bezpečný provoz jaderných elektráren: „jádro je pro ČR jedinou energetickou variantou.“²⁶⁵ Westerwelle naopak zdůraznil nutnost diverzifikace pro větší bezpečnost evropské energetiky.

²⁶²Vladimír Handl, „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“. v *Česká zahraniční politika v roce 2010: analýza ÚMV*. ed. Michal Kořan a kol. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011), 109.

²⁶³ „Setkání ministrů zahraničních věcí Jana Kohouta a Guida Westerwelleho“, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 4. 3. 2010, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/prohlaseni_a_stanoviska/x2010_03_04_setkani_ministru_jan_a_kohouta_a_guida_westerwelleho.html.

²⁶⁴ Handl, „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“. v *Česká zahraniční politika v roce 2010: analýza ÚMV*, 113.

²⁶⁵ Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 03/2010. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/8f/63/f2/518858_491995_Data_mesicniku_ZP2010_03.pdf.

Důležité je dle něj i propojení sítí, na kterém by Německo mělo společně s Českem pracovat.²⁶⁶

Na nejvyšší úrovni kromě uvedeného setkání ministrů zahraničních věcí energetika tématem nebyla. Ve dnech 19. – 20. srpna 2010 uskutečnil premiér Nečas pracovní návštěvu Berlína, kde se potkal i s kancléřkou Merkelovou.²⁶⁷ Na pořadu setkání ale byly úsporné opatření související s finanční krizí a pak problematika Benešových dekretů, kterou česká strana nechtěla znovu otevírat.²⁶⁸

Energetická problematika se v roce 2010 řešila oproti roku 2009 minimálně, co můžeme vidět i na absenci kontaktů v této oblasti. V bilaterální a ani v evropské agendě v oblasti energetiky nebylo téma, které by vztahy zásadním způsobem zatěžovalo, proto byly kontakty ojedinělé. V srpnu sice 2010 skončila lhůta pro dodání připomínek k procesu EIA (dopady na životní prostředí) k výstavbě nových bloků jaderné elektrárny Temelín, v bilaterálních vztazích se to ale neprojevovalo. Lhůta byla dokonce na žádost Bavorska a Saska, spolkových států sousedících s ČR, o měsíc prodloužena. Velký zájem na německé straně ale stejně nevyvolala.²⁶⁹

Kromě posuzování dopadů dostavby Temelína na životní prostředí se v energetice v souvislosti s Německem v roce 2010 mluvilo o dostavbě plynovodu Opal. Ten přivádí plyn z Nord Streamu na jih Německa přes území ČR, kde je plynovodem Gazela propojen s českou soustavou. V listopadu 2010 stavba dosáhla českých hranic, v průběhu jednání ale toto téma nebylo otevřeno.²⁷⁰

Následující rok v energetice odsunul stranou téma zajištění bezpečných dodávek ropy a plynu a diskuse na evropské i bilaterální úrovni se víc soustředila na oblast jaderné energetiky. Důvodem byla havárie v jaderné elektrárně v japonské Fukušimě v březnu 2011. Po této události nařídila EU provést zátěžové testy všech reaktorů, včetně dvou jaderných elektráren v ČR.²⁷¹

²⁶⁶ „Deutsch-tschechische Beziehungen weiter intensivieren“, Auswärtiges Amt, 4.3.2010, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.auswaertiges-amt.de/DE/Aussenpolitik/Laender/Aktuelle_Artikel/TschechischeRepublik/100304-ww-kohout.html.

²⁶⁷ Handl, „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“. v *Česká zahraniční politika v roce 2010: analýza ÚMV*, 112.

²⁶⁸ „Merkelová vítá úsporná opatření Nečasovy vlády“, ČTK, 19.8.2010.

²⁶⁹ Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 07-08/2010. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/d4/10/a4/991026_920006_Data_mesicniku_ZP2010_07_08.doc

²⁷⁰ „Německá strana plynovodu je skoro hotová, napojila se do Čech“, Finance.cz, 16. 11. 2010, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.finance.cz/zpravy/finance/288273-nemecka-strana-plynovodu-je-skoro-hotova-napojila-se-do-cech/>.

²⁷¹ Lukáš Tichý, „Energetika ve vnějších vztazích České republiky“, v *Česká zahraniční politika v roce 2011*, eds. Michal Kořan a Ondřej Ditrych (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012), 298.

Česká republika i po nehodě ve Fukušimě podporovala roli jaderné energetiky v energetickém mixu. Petr Nečas již 16. března, pár dní po nehodě, vyhlásil, že ČR se nechystá odstoupit od jaderné energie, protože to by v zemi vedlo k velkým ekonomickým problémům.²⁷² Nadále probíhala debata o dostavbě dvou nových bloků JE Temelín.²⁷³ Německo se naopak rozhodlo pro změnu své politiky: pro odstavení všech reaktorů do roku 2022 a pro okamžité odstavení osmi nejstarších reaktorů.²⁷⁴ Jaderná energetika se od té doby stává ožehavým tématem ve vzájemných vztazích, i když je nutné podotknout, že na politické úrovni byla tato problematika řešena velmi korektně a s důrazem na svobodu energetického mixu. Mnohem větší pře způsobovala ve veřejné debatě na obou stranách.

Od roku 2011 můžeme ale stejně konstatovat zintenzivnění vztahů s Německem v oblasti energetiky a častější výměnu názorů na nejvyšší úrovni na toto téma. Důvodem bylo jednak s nikým nekonzultované rozhodnutí SRN odstoupit od jádra²⁷⁵ a pak neplánované přetoky elektřiny, které byly částečně důsledkem tohoto rozhodnutí a jsou zkoumány v samostatné kapitole.

Jestli se do debaty o energetice tradičně nezapájel prezident ČR, právě v roce 2011 tak tomu nebylo. Na půdě OSN Václav Klaus prosazoval roli jádra, tvrdil, že Fukušima nijak nezpochybňuje české argumenty pro jadernou politiku. Naopak, krok Německa odstoupit od jaderné energetiky prohlásil za nerozumný a populistický.²⁷⁶

Ostatní aktéři české zahraniční politiky se na rozdíl od prezidenta Klause snažili být ve vztahu k Německu maximálně konstruktivní. V dubnu 2011 doporučil zvláštní velvyslanec pro energetickou bezpečnost Václav Bartuška, že u tendru pro dostavbu JE Temelín musí být nastaveny co nejpřísnější podmínky tak, aby byly upokojeny případné obavy sousedních zemí.²⁷⁷ Stále ale obhajoval české využívání jádra, například na debatě pořádané Německou společností pro zahraniční politiku.²⁷⁸

²⁷² „Nečas v Radiožurnálu: ČR neplánuje odstavit jaderné elektrárny“, Finance.cz, 16. 3. 2011. Naposledy navštíveno 14. 5. 2014, www.finance.cz/zpravy/finance/302137-necas-v-radiozurnalu-cr-neplanuje-odstavit-jaderneelektrarny/.

²⁷³ Tichý, „Energetika ve vnějších vztazích České republiky“, v *Česká zahraniční politika v roce 2011*, 300.

²⁷⁴ International Energy Agency, *Energy policies of IEA Countries: Germany 2013 Review*, 9.

²⁷⁵ Toto konstatují víceří zástupci Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a pak i několik zástupců BMWi, kteří v rozhovorech potvrdili, že Německo udělalo rozhodnutí samo, soustředilo se dovnitř a nekonzultovalo to s okolními státy.

²⁷⁶ Tichý, „Energetika ve vnějších vztazích České republiky“, v *Česká zahraniční politika v roce 2011*, 300.

²⁷⁷ Ibid, 309.

²⁷⁸ „Bartuška: ČR se musí vyrovnat se změnou energetické politiky Němců.“, ČTK, 10. 5. 2011.

Počátkem června zopakoval tezi o svobodě volby energetického mixu na základě Lisabonské smlouvy na výroční schůzi česko-německé obchodní a průmyslové komory ministr průmyslu a obchodu Kocourek. Jádrem dle něj tvoří tradiční součást výrobního mixu elektrické energie v Česku, důležitá je ale samozřejmě bezpečnost provozu těchto zařízení. ČR bude proto dle Kocourka plně podporovat uskutečnění zátěžových testů elektráren odborníky na jadernou bezpečnost tak, aby pomocí jádra ČR i do budoucna dokázala dodávat své ekonomice spolehlivou a bezpečnou energii za přijatelnou cenu.²⁷⁹

Petr Nečas Německo u několika příležitostí ubezpečil, že respektuje jeho rozhodnutí o bezjaderné energetice, zároveň ale Německo musí respektovat rozhodnutí české. V říjnu 2011 toto premiér Nečas zopakoval na společné česko-saské konferenci o energetice.²⁸⁰ V listopadu se pak v Praze uskutečnilo jednání premiéra Petra Nečase a předsedy vlády Bavorska Horsta Seehofera. V jeho průběhu český premiér ujistil svůj německý protějšek, že Česko plně respektuje německé rozhodnutí odstoupit od jaderné energie. Na druhé straně ale „očekáváme stejný respekt vůči českému rozhodnutí pokračovat v programu jaderné energetiky“.²⁸¹ Pro českou vládu byla dle premiéra prioritou bezpečnost provozu jaderných elektráren, chtěla být odpovědná nejenom vůči svým občanům, ale i sousedům. Česko chtělo mít v tomto ohledu čitelnou politiku navenek. Seehofer premiéra ujistil, že Německo plně české rozhodnutí respektuje a je rádo za spolupráci, i když ho k tomu nenutí žádné evropské předpisy. Dalším bodem jednání pak byla problematika přenosových sítí.²⁸²

²⁷⁹ „Ministr Kocourek vystoupil na výroční schůzi Česko-německé obchodní a průmyslové komory, ministerstvo průmyslu a obchodu, 6. 6. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument88227.html>.

²⁸⁰ Kromě toho se jednání se Saskem dotklo i možnosti přepojit ropovod Družba a IKL s německou rafinérií Spergau. Posledním tématem bylo využití hnědého uhlí, které tvoří podstatnou část energetického mixu obou zemí. Premiér chce pokračovat ve výměně zkušeností v oblasti těžby, zachytávání a skladování uhlíku, v oblastech energetické účinnosti či zahlazování důlních škod. V tomto ohledu bylo podepsáno prohlášení o společných záměrech, kde deklarují zájem obou stran na sdílení zkušeností s jeho ekologickým a efektivním využíváním. Na konferenci se zúčastnil také ministr průmyslu a obchodu Martin Kocourek, saskou stranu reprezentoval ministerský předseda Stanislav Tillich.

„Premiér Nečas: Česko bude rozvíjet jádro i energetickou spolupráci se sousedy“, Vláda České republiky, 7. 10. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/vyznamne-projevy/premier-necas-cesko-bude-rozvijet-jadro-i-energetickou-spolupraci-se-sousedy-88129/>.

²⁸¹ „Premiér Nečas: Uspořádáme v Německu diskusi o dostavbě jaderné elektrárny Temelín“, Parlamentní listy, 24. 11. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/politici-volicum/Premier-Necas-Usporadame-v-Nemecku-diskusi-o-dostavbe-jaderne-elektrarny-Temelin-214989>.

²⁸² „Tisková konference po jednání premiéra Petra Nečase s bavorským ministerským předsedou Horstem Seehoferem, 23. listopadu 2011“, Vláda České republiky, 32. 11. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015,

Dalším vstřícným krokem byl v ohledu dostavby JE Temelín dopis premiéra Nečase na německé kancléřství. V něm zdůrazňuje zájem na tom, aby „dostavba Temelína neměla negativní dopad na vynikající úroveň česko-německých vztahů“. Chce uspořádat veřejnou debatu o Temelíně. Dle evropského práva přitom česká vláda nemusí veřejnost v sousedním státě do procesu vůbec zapojit – jedná se tedy o velmi vstřícný krok ČR v tomto citlivém tématu.²⁸³

V roce 2011 kromě intenzivní výměny názorů ohledně jaderné energetiky pokračovala větší spolupráce v oblasti plynové infrastruktury. V říjnu 2011 byla konečně zahájena výstavba plynovodu Gazela, který měl napojit českou infrastrukturu na německý plynovod Opal (napojen na Nord Stream), jehož první trasa byla otevřena v listopadu 2011.²⁸⁴

Pokud je rok 2010 charakteristický pokračující evropeizací česko-německých vztahů, v roce 2011 se toto mění. Témata se přenáší zpátky na úroveň bilaterální. V roce 2011 se při mezivládních jednáních často zmiňovala jaderná energetika. Na úrovni EU navíc po havárii ve Fukušimě z důvodu odlišných národních zájmů téměř vůbec nedocházelo k formování like-minded koalic mezi ČR a SRN. Česko i Německo sice stále podporovaly větší propojení infrastruktury a důraz na konkurenceschopnost průmyslu, k druhému bodu si ale každá země zvolila jinou cestu. V rámci Evropské unie nebyla kromě jednání o bezpečnosti jaderných elektráren, které ale probíhaly spíše na technické úrovni, v roce 2011 projednávána závažná témata spojená s budoucností evropské energetiky.

Následující rok byl pro česko-německé vztahy rokem kulatých výročí: 20 let podepsání československo-německé smlouvy a 15 let od přijetí česko-německé deklarace. Byl zároveň rokem intenzifikace bilaterálních vztahů v oblasti energetiky, zejména z důvodu kritické situace v české přenosové soustavě na přelomu let 2011 – 2012 způsobené neplánovanými toky elektřiny z Německa. Jelikož se tomuto problému podobně věnuje následující kapitola, v této části práce je zmiňován pouze okrajově.

Hlavním tématem v roce 2012 v bilaterální relaci byla kromě problematiky přetoků výstavba dvou nových bloků jaderné elektrárny Temelín. Energetika zůstala v

<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-po-jednani-premiera-petra-necase-s-bavorskym-ministerskym-predsedom-horstem-seehoferem--23--listopadu-2011-89812/>.

²⁸³ „Nečas nabízí Merkelové veřejnou diskusi o dostavbě Temelína“, *Parlamentní listy*, 23. 11. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Necas-nabizi-Merkelove-verejnu-diskusi-o-dostavbe-Temelina-214832>.

²⁸⁴ Tichý, „Energetika ve vnějších vztazích České republiky“, v *Česká zahraniční politika v roce 2011*, 305.

návaznosti na odstoupení SRN od jaderné energie v roce 2011 i v roce 2012 nedořešeným tématem, a z tohoto důvodu se pravidelně objevovala na jednáních na nejvyšší politické úrovni.

Na neformálním jednání Nečase a Merkelové na zámku Meseberg nedaleko Berlína na konci února 2012 se ještě o energetice nemluvilo. Hlavními tématy bylo posilování demokratické legitimacy v EU.²⁸⁵ Na dalším setkání 3. dubna v Praze už ale byla energetika nejdůležitějším tématem. Kromě problému přetoků byla zmíněna otázka dostavby Temelína. Kancléřka poznamenala, že i přes některá sporná témata, jako je například jaderná energie, fungují česko-německé vztahy velmi dobře.²⁸⁶ Politici se domluvili na zesílení spolupráce v energetice. Shodli se, že dostavba jaderné elektrárny Temelín nebude pro vztahy Česka s Německem představovat problém.²⁸⁷ Premiér Nečas opakovaně zdůraznil, že v Česku plně „respektujeme německé rozhodnutí odstoupit od provozování jaderných elektráren a jsme rádi, že je respektováno české rozhodnutí naopak v provozování jaderných elektráren pokračovat“.²⁸⁸ V tomto ohledu bude Česko dle premiéra i nadále komunikovat s německým partnerem, je připraveno sdílet veškeré informace, nechce mít před Německem žádné tajnosti.²⁸⁹ Tímto premiér pravděpodobně narážel na způsob, jakým změnilo svou energetickou politiku Německo, tedy bez jakékoliv předchozí konzultace se svými sousedy a nehledě na možné dopady na okolní státy.

Do mezivládní diskuse o směřování energetické politiky se v rámci česko-německého dialogu o energetice a klimatu 26. března 2012 zapojilo i Spolkové ministerstvo životního prostředí. Seminář, který se konal na Německém velvyslanectví v Praze, se snažil objasnit energetickou transformaci SRN. Vystoupil na něm ředitel

²⁸⁵ „Nečas a Merkelová jednali v Berlíně, o fiskálním paktu nepadlo slovo“, Idnes.cz, 24. 2. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://ekonomika.idnes.cz/premier-necas-s-merkelovou-pry-o-fiskalnim-paktu-nemluvili-p42-/eko_euro.aspx?c=A120224_074207_eko_euro_skr.

²⁸⁶ „Merkel wirbt in Prag für den Fiskalpakt“, Der Tagesspiegel, 3. 4. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.tagesspiegel.de/politik/treffen-in-tschechien-merkel-wirbt-in-prag-fuer-den-fiskalpakt-/6472922.html>.

²⁸⁷ „Nečas s Merkelovou se dohodli: Ano Temelínu, ne energetické blokádě“, Tn.cz, 3. 4. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://tn.nova.cz/clanek/zpravy/domaci/angela-merkelova-dnes-dorazi-do-ceska-cekaji-na-ni-i-protesty.html>.

²⁸⁸ „Česko a Německo řeší problémy v energetice“, Vláda České republiky, 3. 4. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/cesko-a-nemecko-resi-problemy-v-energetice-94289/>.

²⁸⁹ „Pressestatements von Bundeskanzlerin Angela Merkel und Ministerpräsident der Tschechischen Republik, Petr Nečas“, Die Bundeskanzlerin, 3. 4. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bundeskanzlerin.de/ContentArchiv/DE/Archiv17/Mitschrift/Pressekonferenzen/2012/04/2012-04-03-pk-merkel-prag.html>.

oddělení ochrany klimatu, životního prostředí a energie obnovitelných zdrojů BMUB Franzjosef Schafhausen.²⁹⁰

Česká strana naopak pokračovala v dialogu o jaderné energetice. Na začátku května byl prodloužen termín pro případné námitky německých občanů k studii posuzující dopad výstavby dalších dvou bloků JE Temelín na životní prostředí.²⁹¹ Svě připomínky k německému překladu studie mohou obyvatelé Německa posílat přímo v němčině na české Ministerstvo životního prostředí.²⁹² V polovině června termín pro dodání připomínek ke studii vypršel, odborný text posudku a i veřejná odborná debata, konaná v Pasově ovšem přitáhly minimální pozornost.²⁹³ Z Německa přišlo ke studii 18 000 připomínek, na debatu, organizovanou Státním úřadem pro jadernou bezpečnost České republiky, se ale dostavilo pouze 50 lidí.²⁹⁴ Bavorská strana i po těchto debatách dle informací z tisku stále měla za cíl přesvědčit českou vládu o bavorské cestě energetiky a protestovala proti další výstavbě nových bloků. Zmínky o nebezpečí elektrárny se i nadále často objevovaly v německém tisku.²⁹⁵

Na toto reagoval na začátku června v rozhovoru pro *Süddeutsche Zeitung* český ministr zahraničí Karel Schwarzenberg. „Česko není jedinou zemí v Evropě, která získává elektřinu z jádra. Neznám však jiný podobný případ, kdy by soused vyvíjel tak velký tlak, aby druhou stranu odradil od jejího záměru, jako je tomu proti Temelínu. Nemluvě o často přehnaných zprávách v bulvárním tisku o výpadech. Dnes se často a mnohdy emocionálně diskutuje o německém odklonu od jádra a o jeho důsledcích – stejně jako o českém rozhodnutí dále rozvíjet jadernou energii. Důležité přitom je brát ohled na svrchovanost v rozhodování každé země.“²⁹⁶ Ministr uvedl, že ČR plně

²⁹⁰ „Aktuální stav a výzvy německé energetiky“, Velvyslanectví Spolkové republiky Německo v Praze, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/05/Deutschtschechische_20Wirtschaftsbeziehungen/seite_enerigeseminar_26_03_2012.html.

²⁹¹ Jednalo se o druhou studii – jelikož byl tendr na dostavbu JE Temelín několikrát posunut.

²⁹² „Němci dostali více času na námitky k ekologické studii k Temelínu“, VZ24.cz, 21. 5. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vz24.cz/clanky/nemci-dostali-vice-casu-na-namitky-k-ekologicke-studii-k-temelinu/?reg=zlinsko&p%5Bpg%5D=493>.

²⁹³ „Diskusi v Pasově poslouchá jen několik desítek lidí“, ČTK, 23. 1. 2012.

²⁹⁴ „Manévry při slyšení k Temelínu byly zbytečné“, Marek Kerles, *Lidové noviny*, 13. 6. 2012.

²⁹⁵ „Bayern und Österreich protestieren gegen Pannen-Akw“, *Die Welt*, 22. 6. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.welt.de/regionales/muenchen/article106781367/Bayern-und-Oesterreich-protestieren-gegen-Pannen-Akw.html>.

²⁹⁶ „Německý tlak proti Temelínu nemá obdoby, ohradil se Schwarzenberg“, *Lidovky.cz*, 11. 6. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.lidovky.cz/schwarzenberg-se-ohradil-proti-nemeckekritice-temelina-pkf-/zpravy-svet.aspx?c=A120611_114345_In_zahranici_jv.

respektuje německé rozhodnutí odstoupit od jádra a to i navzdory skutečnosti, že to má dopad na její přenosové síť.²⁹⁷

V druhé polovině roku probíhala spolupráce zejména na dvou pracovních úrovních – v rámci česko-německé pracovní skupiny k přetokům elektrické energie – a na úrovni EU. Evropská komise vyzvala ve svém sdělení s názvem *Zajistit fungování vnitřního trhu s energií* v listopadu 2012 k většímu propojení infrastruktury v Evropě. Česku doporučila, aby i nadále pokračovala v propojování své infrastruktury s Německem, zejména v oblasti zemního plynu. To mělo dopomoci k integraci trhů do konce roku 2014. O tomto tématu se následně jednalo na prosincové Radě pro energetiku. Na ní ministr Kuba zopakoval, že ČR podporuje vnitřní trh, jednou z největších bariér jsou ale neplánované toky elektřiny v důsledku instalace OZE a nedostatečné infrastruktury v Německu. Toto by měla EU rovněž reflektovat.²⁹⁸

Na konci roku se dokončil tranzitní plynovod Gazela a ČR se tak definitivně připojila k plynovodu Nord Stream. Gazelou je zásobováno zemním plynem zároveň Bavorsko a ČR. Při příležitosti zprovoznění plynovodu premiér Nečas označil Gazelu jako další důležitý krok k propojování evropského trhu.²⁹⁹ Důležitost plynovodu byla vyzvednuta na jednání saského ministerského předsedy Stanislawa Tillicha s premiérem Nečasem a ministrem zahraničních věcí Schwarzenbergem v prosinci v Praze.³⁰⁰ Na slavnostním otevření na začátku ledna 2013 se kromě premiéra Nečase zúčastnila i státní tajemnice Spolkového ministerstva hospodářství a technologie Anne Ruth Herkes, která rovněž zdůraznila význam plynovodu pro posílení a diverzifikaci zásobování plynem v Evropě.³⁰¹

Začátek roku 2013 byl z hlediska vzájemných vztahů do značné míry pozitivní, zejména z důvodu výše popsaného otevření plynovodu Gazela, který byl dáván do paralely s ropovodem IKL. V průběhu roku ale byly vzájemné vztahy silně ovlivněny vnitropolitickým vývojem obou zemí. Na začátku roku se v ČR uskutečnily

²⁹⁷ Bulletin Zahraniční politika České republiky: dokumenty 06/2012. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/87/52/f0/855597_770632_dokumenty4_6_2012.pdf.

²⁹⁸ Lukáš Tichý, „Energetika ve vnějších vztazích České republiky“ v *Česká zahraniční politika v roce 2012: analýza ÚMV*. eds. Michal Kořan a Ondřej Ditrych (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013), 271.

²⁹⁹ „Plynovod Gazela startuje, posílí energetickou bezpečnost země“, ČT24, 14. 1. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/210865-plynovod-gazela-startuje-posili-energetickou-bezpecnost-zeme/>.

³⁰⁰ „ČR a Sasko prohlubují spolupráci“, Vláda České republiky, 7. 12. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/cr-a-sasko-prohlubuji-spolupraci-101618/>.

³⁰¹ „Slavnostní otevření plynovodu Gazela“, Velvyslanectví Spolkové republiky Německo v Praze, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/05/Seite_Gazela_Pipeline.cz.html.

prezidentské volby. V červnu 2013 padla česká vláda a k moci opět nastoupila vláda úřednická. V září 2013 se pak konaly volby do Spolkového sněmu a následně i volby do Poslanecké sněmovny ČR. Vladimír Handl konstatuje, že jestliže změna koalice v Německu neznamena výrazný obrat v zahraniční politice, v Česku tomu bylo přesně naopak a vztahy se následkem toho v obecné rovině výrazně změnily. Důvodem bylo vyjadřování Miloše Zemana v průběhu volební kampaně (využívání otázek minulosti, odsunu) a pád vlády Petra Nečase v červnu 2013, po kterém následovala vláda premiéra Jiřího Rusnoka, která ale nedostala parlamentní důvěru.³⁰²

Energetika si ale dle Handla na rozdíl od politických témat nenesla v roce 2013 konfliktní potenciál. Naopak, zachovala si technokraticko-expertní rozměr. Ještě v roce 2011 a 2012 se ČR bála, že odchod Německa od jaderné energie by mohl být vážnou zátěží vzájemných vztahů (což bylo viditelné na počtu výroků na obou stranách hranice), ve skutečnosti se to ale jak česká, tak německá strana na politické úrovni snažily řešit jako věcný problém.³⁰³ Na všech jednáních k tématu se zástupci obou států vzájemně ujišťovali, že respektují rozhodnutí druhého partnera.

V lednu se konalo zasedání Česko-německé společné komise pro životní prostředí, kdy obě strany i přes odlišnosti v energetických koncepcích zdůraznili přínos výměny zkušeností v oblasti energetiky. Zástupci SRN potvrdili hlubší zájem o rozvoj obnovitelných technologií a nabídli spolupráci na poli energetické účinnosti.³⁰⁴ V únoru 2013 premiér Nečas v projevu před poslanci Bavorského zemského sněmu potvrdil nutnost spolupráce v energetice, otázky jaderné energie by se neměly stát zátěží pro česko-bavorské vztahy. Jádrem má pozitivní význam v souvislosti s reálně hrozícími výpadky elektřiny, s tímto souvisí stabilita přenosových sítí. Důležité je pak také propojování infrastruktury v oblasti ropy a plynu.³⁰⁵

V květnu jednali v Praze ministr průmyslu a obchodu Martin Kuba a spolkový ministr hospodářství a průmyslu a vicekancléř Philipp Rösler. Důležitým tématem jednání byla také energetika. K té se dokonce uskutečnila půldenní odborná konference

³⁰² Vladimír Handl, „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“ v *Česká zahraniční politika v roce 2013: analýza ÚMV*. Michal Kořan a kol., (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2014), 97 – 98.

³⁰³ *Ibid*, 99.

³⁰⁴ Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 03/2013. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/25/71/e3/983327_912602_data1_3_2013_final.pdf.

³⁰⁵ „Projev předsedy vlády před poslanci Bavorského zemského sněmu, 21. února 2013“, Vláda České republiky, 21. 2. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/vyznamne-projevy/projev-predsedy-vlady-pred-poslanci-bavorskeho-zemskeho-snemu--21--unora-2013-103728/>.

se zástupci businessu.³⁰⁶ V souladu s výše uvedeným faktem, že energetika nepředstavuje výrazně kontroverzní téma ve vzájemných vztazích, se Kuba a Rösler shodli, že pro obě země jsou spolehlivé dodávky energie za přijatelnou cenu důležité pro uchování konkurenceschopnosti průmyslu, včetně energetiky samotné. Volba vlastního energetického mixu je suverénním právem jednotlivých zemí. Ty by ale při svém rozhodování měly vzít v potaz dopady na ostatní země.

Dotkli se tak citlivé otázky změny německé energetické politiky (přijetí Energetického konceptu v roce 2011), který nebyl nijak konzultován se sousedními státy, i když na ně má silný dopad. Naopak, Česko od počátku zahrnovalo do konzultací o své navrhované energetické koncepci i sousední země. Spolkový ministr uznal existenci problému přetoků elektřiny.³⁰⁷

Ministr Rösler se pak v Praze následně potkal i s premiérem Nečasem. Jednání se dotklo i tématu energetiky, konkrétně otázky stabilních dodávek elektřiny. Premiér poznamenal, že „dostupné a stabilní dodávky energie jsou nezbytné z hlediska konkurenceschopnosti průmyslu jak v ČR, tak v Německu.“ Ministr Rösler naopak premiéra ujistil, že „úkol Německa je výstavba vlastní energetické infrastruktury, která by odlehčila zátěž české přenosové soustavy.“³⁰⁸

České velvyslanectví v Berlíně zorganizovalo 16. října konferenci, na které bylo možné pozorovat posun v německém přístupu, naznačen již ministrem Röslerem: německá strana již vnímala pozitivně zájem ČR jednat jak o přetocích elektřiny, tak o německém odchodu od jádra. Navíc byla zastoupena na vysoké úrovni.³⁰⁹ Bilaterální dialog by měl být dle zástupců SRN veden na celostátní úrovni, součástí by měla být i jaderná energetika a pro tento účel by mohla být rozšířena bilaterální pracovní skupina k přetokům. Do budoucna by měla zahrnovat i další aspekty energetické transformace.³¹⁰

³⁰⁶ „7. Mai: Diskussion zu Wirtschaftsbeziehungen im Rahmen einer Veranstaltung des Deutsch-Tschechischen Gesprächsforums“, Deutsch-Tschechischer Zukunftsfonds, 4. 5. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.fondbudoucnosti.cz/de/aktuell/aktuell/7-mai-diskussion-zu-wirtschaftsbeziehungen-im-rahmen-einer-veranstaltung-des-deutsch-tschechischen-gesprachsforums>.

³⁰⁷ „Hospodářské vztahy mezi Českou republikou a Německem jsou na velmi dobré úrovni, shodli se ministři Kuba a Rösler“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, 9. 5. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument140994.html>.

³⁰⁸ „Premiér: Naše vztahy s Německem jsou pozitivní“, Vláda České republiky, 7. 5. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/premier-nase-vztahy-s-nemeckem-jsou-pozitivni--106472/>.

³⁰⁹ Handl, „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“ v *Česká zahraniční politika v roce 2013: analýza ÚMV*, 104.

³¹⁰ Rozhovory se zástupci Velvyslanectví ČR v Berlíně, 20. dubna 2014.

Otázka bezpečnosti a dostavby Temelína nezatěžovala vzájemné vztahy v roce 2013 vůbec. V Německu stále existovala snaha environmentálních aktivistů zpochybnit bezpečnost této jaderné elektrárny, naposledy se tak stalo prostřednictvím studie vypracované v létě 2013. Spolkový ministr životního prostředí Peter Altmaier ale v souvislosti s touto studií prohlásil, že nevidí žádný důvod ke zpochybnění postupu na české straně a nutnost tlaku na Česko k provedení dalších testů.³¹¹

Naproti tomu se v roce 2013 výrazně zintenzivnila spolupráce v energetické politice v rámci EU z důvodu začátku vyjednávání o klimaticko-energetickém balíčku 2030. Česká republika v EU v roce 2013 dle Lukáše Tichého podporovala zejména první dva cíle – energetickou bezpečnost a konkurenceschopnost a naopak vůči udržitelnosti (chápané jako podpora OZE a energetické účinnosti) se stavěla skeptičtěji.³¹² Na Evropské radě v květnu 2013 se diskutovalo o čtyřech hlavních tématech: o dokončení vnitřního trhu a liberalizaci, energetické účinnosti, investic do infrastruktury a diverzifikaci zdrojů.

Petr Nečas v diskusi v souladu s předchozí pozicí ČR zdůraznil zejména nutnost dostavby infrastruktury, aby se zabránilo nechtěným přetokům, důležitost volby energetického mixu, včetně využívání jaderné energie a prezentoval umírněný postoj vůči ambiciózním cílům pro OZE do roku 2030.³¹³ Pro Česko bylo důležité, že se do závěrů této Evropské rady dostala výzva Evropské komise k řešení problému neplánovaných přetoků.³¹⁴

SRN naopak zdůrazňovalo důležitost klimatických cílů a do budoucna nutnost domluvit se na harmonizaci podpor OZE v celoevropském měřítku. Angela Merkelová nereflektovala nutnost dostavby sítí uvnitř Německa, ve vyjádření pro tisk zdůrazňovala nutnost propojení mezi energetickými ostrovy, jako jsou Skandinávské nebo Baltské státy.³¹⁵

³¹¹ „Německá studie zpochybnila bezpečnost Temelína, ministr Česko hájí“, Lidovky.cz, 9. 9. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.lidovky.cz/nemecka-studie-zpochybnila-bezpecnost-temelina-ministr-cr-haji-psv-/zpravy-svet.aspx?c=A130909_104116_ln_zahranici_kys.

³¹² Lukáš Tichý, „Energetika ve vnějších vztazích České republiky“ v *Česká zahraniční politika v roce 2013: analýza ÚMV*. Michal Kořan a kol., Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2014, 307.

³¹³ „Květnové zasedání Evropské rady se věnovalo energetice“, Euroskop.cz, 5. 6. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.euroskop.cz/13/22498/clanek/energie-v-kvetnu-2013/>.

³¹⁴ Dokument Evropské rady 75/1/13, REV 1: European Council, 22 May 2013: Conclusions. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/137197.pdf.

³¹⁵ „European Council: National Briefing: Germany“. European Council, Council of the European Union, 22. 5. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://tvnewsroom.consilium.europa.eu/event/european-council-may-2013/national-briefing-germany-part-3-qa19#/event-media>.

Přibližně od květnové Evropské rady můžeme taky mluvit o obratu v evropské energetické politice. Pokud byl do té doby dáván důraz na udržitelnost, od května 2013 to byla cenová přijatelnost. Toto je posun, který se projevil i v názorech Německa když bylo o rok později ochotné přistoupit na trojici cílů bez jejich závaznosti na národní úrovni.³¹⁶ V červenci 2013 ČR podpořila návrh připravované směrnice Evropské komise, která měla zrovnoprávnit subvence jádra a obnovitelných zdrojů a uznat tak jadernou energetiku jako jeden z evropských prostředků pro boj proti klimatickým změnám. Toto přirozeně narazilo na odpor Německa, do bilaterálních vztahů se to ale nepřeneslo.³¹⁷

Kontakty v roce 2014 se s nástupem nové vlády soustředily i na prohloubení strategického dialogu s Německem.³¹⁸ Předseda vlády Bohuslav Sobotka navštívil Německo jako jednu z prvních zemí ve dnech 13. a 14. března 2014. V Berlíně jednal nejenom s kancléřkou Merkelovou, ale společně s ministrem průmyslu a obchodu Janem Mládkem i s německým ministrem hospodářství a energetiky Sigmarem Gabrielem.³¹⁹ Ministr Mládek v rámci setkání předal ministru Gabrielovi návrh projektů možné spolupráce mezi MPO a BMWi, ty by se měly dotýkat i energetiky. Jednání se okrajově věnovalo otázce energeticko-klimatického rámce 2030, výstavby OZE a otázek kapacitních trhů. Zmíněna byla velmi dobrá spolupráce provozovatelů přenosových sítí.³²⁰

V červnu Prahu navštívil Nikolaus Meyer-Landrut, vrchní ředitel pro záležitosti EU Úřadu spolkové kancléřky, a jednal v Praze s Tomášem Prouzou, státním tajemníkem pro evropské záležitosti. Jednání se dotklo zejména nadcházející Evropské rady a v souvislosti s energetikou tématu energetické bezpečnosti, zmiňované i

³¹⁶ Oliver Geden a Severin Fischer, „Moving Targets. Negotiations on the EU’s Energy and Climate Policy Objectives for the Post-2020 Period and Implications for the German Energy Transition“. SWP Research Paper, March 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/research_papers/2014_RP03_fis_gdn.pdf, 23.

³¹⁷ Tichý, „Energetika ve vnějších vztazích České republiky“ v *Česká zahraniční politika v roce 2013: analýza ÚMV*, 254.

³¹⁸ „Prvních 12 měsíců vlády Bohuslava Sobotky: 29. 1. 2014 – 29. 1. 2015“, Vláda České republiky, 5. 2. 2015, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/prvnich-12-mesicu-vlady-bohuslava-sobotky-29-1-2014-29-1-2015-126541/>.

³¹⁹ „Předseda vlády Bohuslav Sobotka navštívil Německo“, Vláda České republiky, 13. 3. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/predseda-vlady-bohuslav-sobotka-je-na-navsteve-nemecka-116683/>.

³²⁰ „Ministr Jan Mládek bude v Německu jednat o energetice, vzájemném obchodu a investicích“, ministerstvo průmyslu a obchodu, 12. 3. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/zprava147804.html>.

„Gabriel trifft tschechischen Ministerpräsidenten und den tschechischen Minister für Wirtschaft und Handel“ Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, 14. 3. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmw.de/DE/Themen/energie.did=629754.html>.

v souvislosti s krizí na Ukrajině.³²¹ V srpnu 2014 pak přijal ministr zahraničních věcí ČR Lubomír Zaorálek v Černínském paláci spolkového ministra zahraničních věcí Franka-Waltera Steinmeiera. Mezi oběma ministry panovala shoda ohledně velmi dobré kvality vzájemných vztahů. Zaorálek prohlásil: „V česko-německých vztazích dnes není problém, na jehož řešení bychom se neuměli dohodnout“.³²² Byla dosažena domluva na vytvoření Strategického dialogu jako nového rámce vzájemných vztahů (ten je zmíněn již v koaliční smlouvě české vlády z roku 2014). Strategický dialog, který se v době vzniku této práce nachází v počáteční fázi vytváření společných dokumentů, by se měl dotknout i oblasti energetiky. Dle prvotních diskusí by se v energetické oblasti neměly vytvářet nové instituce, dialog by měl pokračovat v již existující činnosti česko-německé pracovní skupiny pro energetiku. Samotným potvrzením existence této skupiny by se ale spolupráce de facto přesunula do strategické roviny.³²³

Dobrou spolupráci s Německem zhodnotil v září 2014 v rozhovoru v týdeníku Pro-energy státní tajemník pro evropské záležitosti Tomáš Prouza. Zkonstatoval, že donedávna ještě výrazná spolupráce neexistovala, teď se problémy řeší, Německo diskutuje se sousedy (a i s ČR) například svůj budoucí design trhu s elektřinou.³²⁴ Toto je ale dle uskutečněných rozhovorů se zástupci české státní správy reakcí na dosavadní negativní vnímání absence spolupráce se zeměmi, kterých se Energiewende dotkla.

V říjnu se pak potkala výše zmiňovaná česko-německá pracovní skupina pro energetiku (MPO a BMWi), která původně vznikla v roce 2012 pro řešení otázek přetoků. Tato problematika byla uzavřena na konci roku 2013, obě ministerstva se ale shodla (viz část o semináři na Velvyslanectví ČR v Berlíně v předcházejících odstavcích), že je vhodné ve spolupráci pokračovat. Kromě informací o pokračování spolupráce v oblasti přetoků se schůzka dotkla vnitřního evropského trhu s plynem a designu trhu s elektřinou.³²⁵

³²¹ „Vrchní ředitel Úřadu spolkové kanclérky SRN v Praze“, Vláda české republiky, 17. 6. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/aktualne/vrchni-reditel-uradu-spolkove-kanclerky-srn-v-praze-120013/>.

³²² „Ministr Zaorálek přijal německého ministra zahraničních věcí Franka-Waltera Steinmeiera“, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 27. 8. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/tiskove_zpravy/x2014_08_27_ministr_zaoralek_prijal_nemeckeho_ministra.html.

³²³ Informace získané prostřednictvím rozhovorů na Ministerstvu průmyslu a obchodu v dubnu 2015 se zdrojem, který si nepřál být jmenován.

³²⁴ „Nemá smysl hrát si na husity, rozhovor T. Prouzy o energetice“, Vláda České republiky, 22. 9. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/aktualne/nema-smysl-hrat-si-na-husity-rozhovor-t-prouzy-o-energetice-122775/>.

³²⁵ Informace získané prostřednictvím rozhovorů na Ministerstvu průmyslu a obchodu v dubnu 2015 se zdrojem, který si nepřál být jmenován.

O designu trhu, který by dokázal zaručit návratnost investic do nových výrobních kapacit, se v Německu začalo intenzivněji diskutovat od poloviny roku 2014.³²⁶ Od léta se schází pracovní skupina Německa a jeho sousedů, ve které je přítomna i Česká republika. Diskutuje se zejména o regionální spolupráci. Toto bylo zpočátku vnímáno jako velký impulz pro vzájemné vztahy. Německo, které předtím z diskuse o Energiewende své sousedy zcela vynechalo, bylo najednou připraveno energetické otázky konzultovat.³²⁷ V listopadu 2014 BMWi vydalo tzv. Zelenou knihu k designu trhu s elektřinou, v níž je sousedské spolupráci kladen velký význam. ČR se ale ve výčtu zemí, se kterými by Německo mělo spolupracovat, neobjevuje. A to i navzdory tomu, že existence jednotného trhu Německa a Rakouska, který má Zelená kniha reformovat, je na využívání české soustavy závislá.³²⁸

Po slibném začátku spolupráce obou států však nadšení opadlo. ČR kritizovala zejména fakt, že Německo bylo při přípravě nové Aktualizace státní energetické koncepce (a předtím v otázkách Temelína) ČR osloveno, naopak tomu ale opět nebylo. Spolupráce ale dle informací MPO pokračuje i nadále a má vzestupný charakter. ČR bude s Německem dále debatovat na téma reformy trhu s elektřinou. Pokud se podaří spolupráci formalizovat, stane se jedním z dobrých příkladů spolupráce SRN a ČR na poli energetiky.³²⁹

Důležitým tématem, které ale na nejvyšší úrovni nebylo reflektováno, byla nově přijímaná Aktualizace státní energetické koncepce ČR. K té měli možnost v rámci

³²⁶ V Německu v souvislosti s nárůstem OZE a poklesem ceny elektrické energie začaly mnohé společnosti z důvodu nerentability žádat o odpojení jejich elektráren ze sítě, což vyvolalo otázky o budoucím zabezpečení bezpečnosti dodávek. V roce 2012 proto byla zavedena tzv. síťová rezerva, která v případě nutnosti udržuje elektrárny v síti a platí jim za připravenost výkonu. Diskutuje se o možném zavedení tzv. kapacitních mechanismů, které představují nejenom platbu za samotnou dodávku elektřiny – v MWh – ale i platbu za existenci instalovaného výkonu, v MW.

„Monitoring der Versorgungssicherheit“, Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/DE/Themen/Energie/Strommarkt-der-Zukunft/versorgungssicherheit.html>.

„Deutschland produziert zu viel Strom“, Zeit online, 2. 9. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.zeit.de/wirtschaft/2013-09/stromproduktion-deutschland-ueberschuss-energiewende>.

³²⁷ Minimálně tak to bylo označeno v rozhovoru s náměstkem ministra průmyslu a obchodu Pavlem Šolcem ze dne 28. dubna 2015.

³²⁸ Ein Strommarkt für die Energiewende. Diskussionspapier des Bundesministeriums für Wirtschaft und Energie (Grünbuch). Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/G/gruenbuch-gesamt,property=pdf,bereich=bmwi2012,sprache=de,rwb=true.pdf>.

³²⁹ Informace z rozhovoru s náměstkem ministra průmyslu a obchodu Pavlem Šolcem ze dne 28. dubna 2015.

přezkumu dopadů na životní prostředí zaslat připomínky i němečtí občané.³³⁰ Ke koncepci se vyjádřila i Spolková vláda, která uznala odlišnou českou cestu k nízkoemisní energetice. V řadě aspektů, jako jsou například zvyšování energetické účinnosti nebo posilování infrastruktury, se ale obě země shodují. Oba státy zdůrazňují právo na svůj vlastní energetický mix. Vyjádření Spolkové vlády koncepci nijak nekritizuje a je zakončeno vyjádřením zájmu o pokračující spolupráci v energetických otázkách.³³¹ Na tomto vyjádření můžeme vidět, že jaderná energetika, stejně jako v předešlých letech, nehrála ve vzájemných vztazích konfliktní roli. K částečnému uklidnění veřejného odporu a environmentálních aktivistů pak bezpochyby přispělo rozhodnutí o ukončení tendru na Temelín v dubnu 2014.³³²

Spolupráce v roce 2014 se energetiky dotkla i v rámci platformy Společné komise pro životní prostředí, které se účastní BMUB a MŽP. 22. října se v Praze ministerstva domluvila na znovuoobnovení energetického a klimatického dialogu, který se poprvé uskutečnil v roce 2011. V roce 2015 by se pak měl věnovat německým zkušenostem s využíváním obnovitelných zdrojů energie a při zvyšování energetické účinnosti.³³³

Energetická politika EU se v roce 2014 soustředila na dvě hlavní otázky: krizi na Ukrajině a s tím možný výpadek dodávek plynu a jednání o klimaticko-energetickém balíčku 2030. Ukrajina byla několikrát zmíněna v průběhu bilaterálních jednání, jelikož ale (místy očekávaný) výpadek plynu nenastal, nebyla na pořadu dne tak často jako v roce 2009. Mnohem častěji se mluvilo o energeticko-klimatickém balíčku. V průběhu jednání o jeho podobě se pozice Česka nepatrně přiblížila největšímu sousedovi. Původně ČR chtělo pouze jeden závazný cíl na EU úrovni – 40 % snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030. Německo bylo naopak mezi malou skupinou států (původně pouze Rakousko, Německo, Dánsko a Portugalsko), které požadovaly i

³³⁰ „Deutsche Öffentlichkeit kann zum Entwurf des tschechischen Energiekonzepts Stellung nehmen“, Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, 17. 2. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/DE/Themen/Energie/pm-sup.did=625680.html>.

³³¹ Stellungnahme der Bundesregierung zum Entwurf der Aktualisierung des tschechischen Energiekonzepts. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/S-T/stellungnahme-der-bundesregierung-zum-entwurf-der-aktualisierung-des-tschechischen-energiekonzepts.property=pdf,bereich=bmwi2012,sprache=de.rwb=true.pdf>.

³³² „Aus für neue Reaktoren in Temelín“, Süddeutsche Zeitung, 10. 4. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/umstrittener-akw-ausbau-in-tschechien-aus-fuer-neue-reaktoren-in-temeln-1.1934548>.

³³³ „Deutschland und Tschechien nehmen Klima- und Energiedialog wieder auf“, Deutsche Botschaft Prag, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/de/05-Wirtschaft/Seite_Energiedialog_Dt_Cz.html.

závazné cíle pro podíl obnovitelných zdrojů energie na výrobním mixu a zvýšení energetické účinnosti.³³⁴

Energetice se věnovala již březnová Rada pro energetiku, kde ČR zastupoval ministr Mládek, Německo pak ministr Gabriel. ČR zastávala pozici mít jeden závazný cíl na evropské úrovni s důrazem na udržení konkurenceschopnosti průmyslu. Dle ministra Mládka „jako zásadní vnímáme ceny elektřiny a konkurenceschopnost. Tato témata musí být při rozhodování o dalších klimatických cílech úzce propojena. Nelze připustit, aby nové ambiciózní cíle dále zatěžovaly náš průmysl a domácnosti. Z různých analýz vyplývá, že právě nové členské země EU nesou větší břímě v naplňování klimatické politiky než státy s vyšším HDP“.³³⁵ Naproti tomu bylo SRN jedním z iniciátorů společného prohlášení o potřebě společného cíle závazného cíle pro OZE ve výši minimálně 27 %. Výstavba OZE není dle ministra Gabriela pouze ekologickou, ale i ekonomickou cestou k novému energetickému mixu.³³⁶

Názory ČR i SRN se lišily po celou dobu projednávání klimaticko-energetického balíčku. Německo chápalo nutnost signálu pro investice ve třech závazných cílech, ČR naopak pouze v jediném, snižování emisí skleníkových plynů. Českým argumentem bylo, že tlak na snižování emisí implicitně napomůže k plnění obou zbývajících cílů a zároveň bude mít nejmenší dopad na konkurenceschopnost průmyslu.

Ústupek byl nakonec vykonán z obou stran – Německo kývlo na závazné cíle na evropské úrovni, ale bez rozpadu na jednotlivé národní závazné cíle (jak tomu bylo v případě balíčku 2020), ČR souhlasila se závazností cíle na obnovitelné zdroje.³³⁷ V přijaté rámcové pozici ČR ke klimaticko-energetickému balíčku se již uvádí podpora dvěma závazným cílům na evropské úrovni, ale bez rozpadu na národní cíle. Konstatuje, že by jinak ČR byla vyřazena z dalších diskusí. Přijatý dokument je ale stále v souladu s dlouhodobou pozicí ČR: nákladově-efektivním způsobem podporovat

³³⁴ Geden a Fischer, „Moving Targets“, 17.

³³⁵ „Ministr Mládek diskutoval se svými evropskými protějšky o unijní energetické politice i situaci na Ukrajině“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, 5. 3. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument147593.html>.

³³⁶ „EU-Energieminister beraten über klima- und energiepolitischen Rahmen bis 2030“, Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, 4. 3. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/DE/Presse/pressemitteilungen.did=627780.html>.

³³⁷ Pozice ČR a Německa před samotnou Evropskou radou jsou uvedeny v článku „Member states' positions on 2030 climate and energy targets revealed“, EurActiv.com, 17. 10. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.euractiv.com/sections/energy/member-states-positions-2030-climate-and-energy-targets-revealed-309279>.

modernizaci české energetiky a průmyslu směrem k nízkoemisním technologiím.³³⁸ Kompromis, který byl spíše úspěchem bloku méně ambiciózních států (včetně ČR), byl hlavami vlád členských států přijat na Evropské radě v říjnu 2014.³³⁹

2.4. Zhodnocení vzájemného vztahu v letech 2004 – 2014

Vztahy v zahraničně-politické rovině v oblasti energetiky můžeme na základě informací uvedených v této kapitole rozdělit do dvou částí: do let 2004 – 2010 a 2011 – 2014.

V prvních 6 letech zkoumaného období musíme konstatovat výraznou absenci energetických témat v bilaterální rovině vzájemných vztahů. Energetika byla na jednání zařazována, pouze pokud vyvstalo nějaké sporné téma, což konstatoval již Stanislav Gross v roce 2004. Vstup do EU znamenal předěl ve vzájemných vztazích, kdy se řada témat, mezi které patřila i energetika, posunula z roviny bilaterální do roviny evropské. Od roku 2006 se s pomyslným vznikem evropské energetické politiky spolupráce v rámci EU ještě zintenzivnila, do bilaterální roviny ale tyto témata nebyla přenášena. Díky přiblížení národních zájmů v letech 2007 – 2009 z důvodu přítomnosti Strany Zelených v české vládě došlo bez větších třenic k domluvě o energeticko-klimatickém rámci 2020. Na počátku roku 2009 se spolupráce zintenzivnila vzhledem k probíhajícímu sporu o dodávky plynu mezi Ruskem a Ukrajinou. I díky podpoře Německa se České republice, zemi předsedající Evropské radě, podařilo výraznou měrou přispět k ukončení tohoto konfliktu.

Plynovod Nord Stream sice ve vzájemných vztazích rezonoval, nehrál ale mimořádně konfliktní roli. ČR se z možné diverzifikace přepravních tras snažila vytěžit stavbou tranzitního plynovodu Gazela. V roce 2010 se začala na politické úrovni objevovat otázka dostavby energetické infrastruktury v oblasti elektřiny, byla ale spojena spíše s dokončením jednotného energetického trhu EU než s problematikou neplánovaných přetoků. Témata, která byla na jednáních v těchto letech projednávána, byla odvozena z dění na evropské úrovni. Můžeme mluvit o evropeizaci vztahu v oblasti energetiky.

³³⁸ „ČR má schválenou pozici k novým klimaticko-energetickým cílům EU“, ministerstvo průmyslu a obchodu, 18. 9. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument153376.html>.

³³⁹ Dokument Evropské rady 169/14: European Council (23 and 24 October 2014) – Conclusions. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/145397.pdf.

Zlom nastal v roce 2011. Prvním důvodem byla jaderná havárie v japonské Fukušimě. Německo bylo v tisku kritizováno za jednostranné rozhodnutí o odstoupení od jaderné energie, které nebylo konzultováno se žádným z okolních států. Česká republika reagovala ve svých prohlášeních důrazem na svobodu volby energetického mixu a nutností respektovat jak cestu jaderné energie, tak i obnovitelných zdrojů energie. Druhým důvodem bylo zatížení přenosové soustavy České republiky neplánovanými toky elektrické energie ze severu Německa. Na přelomu let 2011 a 2012 nastala v české přenosové soustavě kvůli neplánovaným tokům kritická situace. Ta odstartovala nevídanou míru spolupráce v oblasti energetiky mezi oběma zeměmi. Tato spolupráce je z důvodu její důležitosti podrobně analyzována v následující kapitole.

V letech 2011 až 2014 byla kromě otázky přetoků nejdůležitějším tématem dostavba jaderné elektrárny Temelín. ČR v tomto ohledu intenzivně spolupracovala s německou stranou a snažila se vyhnout jakýmkoliv chybám, které by mohly další budoucí spolupráci zatížit. Ze strany ČR byl prodloužen čas pro připomínky německých obyvatel a dokonce uspořádána odborná debata v Pasově. Velký prostor pro vyjádření pak skýtal i proces dopadů Aktualizace státní energetické koncepce na životní prostředí, jejíž jednotlivé části byly přeloženy do němčiny.

Menší míru spolupráce v letech 2011 – 2014 lze vyzorovat na evropské úrovni. Bylo tak tomu zejména z důvodu posunu národních zájmů a jejich nekompatibility, což koresponduje s tezí Moravcsika, že pro spolupráci a dosahování společných dohod je konvergence národních zájmů nutná. Při přijímání klimaticko-energetického balíčku 2030, dokumentu, který má určovat směřování evropské energetické politiky nejbližších 15 let, sice bylo dosaženo kompromisu. Česko a Německo ale byly po celou dobu jeho vyjednávání členy opačných táborů. Dovolila bych si tvrdit, že kompromis byl dosažen ne ani tak kvůli vůli národních států, ale z důvodu externích podmínek. Krize na Ukrajině v roce 2014 a opakované hrozby ze strany Ruska, že dojde k zastavení dodávek plynu (i když k nim nakonec reálně nedošlo), donutilo evropské státy vystupovat navenek jednotně. Bez tohoto vnějšího tlaku by byl pravděpodobně kompromis dosažen mnohem složitěji a později.

Zahraniční energetická politika obou zemí ve zkoumaném období byla vykonávána pro zajištění ekonomické prosperity země. Česká republika i Německo mají ve všech strategických a koncepčních dokumentech uvedenou cenovou přijatelnost jako jeden z pilířů své energetické politiky. Každá země si k němu vybrala jinou cestu – ČR cestu konvenčních energetických zdrojů, zejména pak jaderné energie a SRN cestu

obnovitelných zdrojů, které se postupně mají stát konkurenceschopnými vůči ostatním zdrojům. Tyto zájmy pak byly prosazovány v zahraniční rovině politiky – SRN deklarovala svou exportní strategii obnovitelných zdrojů, Česko se stalo jednou ze dvou zemí hostících každý druhý rok ENEF.

Spolupráce mezi oběma zeměmi nevznikla na základě společného zájmu rozvíjet konkrétní témata, ale z důvodu nutnosti řešit vzniklou situaci. Toto platí jak pro bilaterální témata (například jaderná energetika), tak i pro spolupráci v evropských otázkách (řešení krize na Ukrajině, přepojování energetických infrastruktur). Až do vzniku vládních koalic, které jsou aktuálně u moci (vláda Angely Merkelové a Bohuslava Sobotky) neuváděly oba státy druhého souseda jako strategického partnera. Konkrétní body spolupráce nejsou ve strategických dokumentech nebo vládních prohlášeních uvedeny, stejně tak neexistuje memorandum o porozumění nebo jiný dokument upravující vztahy v energetice. V budoucnosti se ale vzájemná spolupráce může posunout do jiné roviny. Pokud bude plánovaný Strategický dialog skutečně rozvinut a bude v něm zahrnuta i energetika, je možné, že budou vyprofilována konkrétní témata, která pak budou dlouhodobě rozvíjena. V letech 2004 – 2014 tak tomu ale nebylo.

Pro lepší ilustraci vzájemných vztahů byly provedeny rozhovory se zástupci MPO, MZV a ÚV ČR.³⁴⁰ Jednalo se o polostrukturované rozhovory, ve kterých bylo 7 základních otázek:

1. Jak byste co nejstručněji charakterizovali vztah mezi Spolkovou republikou Německo a Českou republikou na mezivládní úrovni v energetice? (dvěma větami).
2. Co vás vede k této charakteristice?
3. Myslíte, že je tento vztah veden strategickými zájmy, nebo se jedná spíš o ad hoc spolupráci vedenou posledními událostmi?
4. Existují dle vašeho názoru ve vzájemném vztahu v posledních 10 letech (2004 – 2014) výrazné zvraty, pokud ano, jaké?
5. Která témata považujete v posledních letech za nejvíc rezonující ve vzájemných vztazích?

³⁴⁰ Rozhovor s Pavlem Šolcem, náměstkem ministra průmyslu a obchodu ČR (28. dubna 2014), Kristýnou Křížanovou, poradkyní náměstka ministra průmyslu a obchodu (23. dubna 2015), Danielem Měšicem z Úřadu vlády ČR (23. dubna 2015) a Václavem Bartuškou, zvláštním zmocněncem ČR pro energetickou bezpečnost (20. dubna 2015).

6. Souhlasíte s tvrzením, že víc impulzů pro vzájemnou spolupráci vychází z důvodu asymetrie vztahu z české, než z německé strany? (pokud ne, proč?)
7. Souhlasíte s tvrzením, že vzájemné vztahy v energetice jsou vedeny ekonomickými zájmy? (pokud ne, proč?)

Podobné rozhovory se zástupci SRN se bohužel nepodařilo domluvit.

Téměř všichni oslovení zkonstatovali, že vztahy mezi SRN a ČR v energetice jsou asymetrické, ale korektní. ČR a SRN sice mají odlišné názory na dění v energetice, pokud ale vyvstane téma, které je nutné řešit, dokážou spolupracovat. Spolupráce je určována strategickými zájmy (ČR jádro, SRN OZE, u obou udržení konkurenceschopnosti průmyslu), není ale vedena ve strategické rovině. Do budoucna se toto vzhledem k nedávnému vývoji (diskuse o market designu, Strategický dialog) může změnit.

Za obrat ve vzájemných vztazích můžeme po vstupu do EU označit až rok 2011, kdy se jako důsledek ústupu od jádra začala řešit problematika neplánovaných toků elektřiny. Celkově je možné jako zvrát ve vztazích označit Energiewende (z roku 2011, ne původní Schröderovu z roku 2000). Před rokem 2004 byla jedinou velkou událostí ve vzájemných vztazích stavba ropovodu IKL. Mimo politickou úroveň rezonuje ve vztahu jádro, na oficiálních setkáních ale obě strany zdůrazňují svobodu volby energetického mixu. V letech 2009 – 2011 byl diskutován plynovod Gazela, o této diskusi jako o obratu ve vztahu ale mluvit nemůžeme.

Všichni dotazovaní se shodli, že z důvodu asymetrie vztahů vychází víc impulzů z české, než z německé strany. Téměř všichni taktéž souhlasili, že vzájemné vztahy jsou vedeny primárně ekonomickými zájmy. Když se například mluví o bezpečnosti dodávek, jedná se o finanční náklady spojené se zabezpečením sítě. Ekonomika se táhne českou i německou energetickou politikou obecně.

Z uvedené analýzy je zřejmé, že jedním z bodů obratu ve vzájemných vztazích byly neplánované přetoky elektrické energie. O tomto tématu jako o problematice, která ve vztazích rezonovala nejvíc, pojednává následující kapitola.

3. Přetoky elektrické energie jako samostatné téma bilaterálních vztahů

Česká republika a Německo byly v oblasti energetiky vždy výrazně propojeny. Historické propojení je vidět zejména v oblasti elektrické energie, které je oproti propojení s ostatními zeměmi v regionu téměř dvounásobné. Česká republika byla většinou exportérem elektrické energie do Německa, minimálně ve sledovaném období let 2004 – 2014. Pro ilustraci: v roce 2003 bylo do Německa exportováno přes 11 000 GWh elektřiny³⁴¹, v roce 2012 pak přes 5000 GWh.³⁴² Vzájemné propojení má pozitivní i negativní dopady. Pozitivním faktem je, že si státy v případě krizové situace (technické poruchy) mohou relativně snadno vzájemně pomoci. Negativním dopadem pak je, že nekonzistence výrobních mixů na obou stranách hranice může způsobit technické problémy. Viditelné to bylo zejména v posledních letech na neplánovaných tocích elektrické energie z Německa do ČR, kterých přibývalo s větší výrobou z obnovitelných zdrojů na severu Německa a s odstavením německých jaderných elektráren.

Problematicke je věnována značná pozornost médií zejména na české straně a z důvodu existující spolupráce mezi německou a českou stranou na řešení tohoto problému tak přetoky představují vhodný objekt samostatného zkoumání. Na příkladu spolupráce v této konkrétní oblasti, jako nejviditelnějším problému v současných vztazích, se bude práce snažit dokázat předložené hypotézy, odvozené z teorie A. Moravcsika: že spolupráce nefunguje na strategické bázi, ale pouze jako ad hoc spolupráce při řešení konkrétních problémů a že více impulzů pro řešení vychází z české strany. V tomto případě ne proto, že by byla Česká republika menším partnerem ve vzájemných vztazích, ale proto, že je zatížena externalitou, kterou se snaží odstranit.³⁴³ První část kapitoly pojímá o důvodech vzniku neplánovaných přetoků,

³⁴¹ International Energy Agency, *Energy Policies of IEA Countries - Czech Republic 2005 Review* (Paris: International Energy Agency, 2005), 111.

³⁴² informace k nalezení na stránkách ČEPS, „Přeshraniční toky“, ČEPS, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.ceps.cz/CZE/Data/Vsechna-data/Stranky/Preshranicni-toky.aspx> nebo uvedené v Plánu rozvoje přenosové soustavy České republiky 2014 – 2023. Plán rozvoje přenosové soustavy České republiky 2014 – 2023. ČEPS, a.s., 15. 11. 2013. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.ceps.cz/CZE/Cinnosti/Technicka-infrastruktura/Documents/Rozvoj%20PS/2013/PI%C3%A1n%20rozvoje%20p%C5%99enosov%C3%A9%20soustavy%20C4%8Cesk%C3%A9%20republiky%202014%20-%202023.pdf>.

³⁴³ Moravcsik v rámci svého mezivládního liberálního přístupu určuje externalitu jako jeden ze zdrojů pro vzájemnou spolupráci. Externality vznikají zejména tam, kde je dosažení národních cílů závislé na sousedním státě (v tomto případě je to dodání elektřiny z jedné části Německa do druhé části). Externality mohou být pozitivní i negativní. O negativních externalitách mluvíme tehdy, pokud politika jednoho státu

druhá pak o vývoji situace a o konkrétní spolupráci mezi Českem a Německem v letech 2012 – 2014.

3.1 Fyzikální a obchodní podstata kruhových toků

Neplánované kruhové toky (přetoky) označují situaci, kdy elektřina proudí přes hraniční propojení v objemu větším, než je reálně rezervovaná kapacita bilaterální dohodou nebo obchodem na burze. Fyzické toky proudu tedy převyšují toky obchodní. Neplánované přetoky jsou běžným fenoménem objevujícím se v synchronně propojené elektroenergetické soustavě v Evropě. Obchod nemůže vždy zajistit přesný výpočet kapacity, na vedení může nastat technická porucha a podobně. Pro tyto účely se nikdy nepřiděluje celý objem kapacity přeshraničního propojení ale pouze jeho přesně vymezená část. Neplánované toky začínají být problémem, pokud výrazně překračují normální hodnoty a zvyšují tak riziko výpadku elektrického proudu nebo blackout celé sítě.³⁴⁴

Důvody tzv. kruhových toků, které jsou pojmenovány dle jejich směru, jsou dva: fyzikální a obchodní. Fyzikální podstata je definována Kirchhoffovy zákony, tedy fyzikálními pravidly, formulujícími principy zachování náboje a energie v uzavřených elektrických obvodech. Zjednodušeně pohyb elektřiny v síti. První Kirchhoffův zákon určuje, že při průchodu uzlem je součet elektrických proudů na vstupu roven součtu proudů z uzlu vycházejících. Druhý Kirchhoffův zákon stanovuje, že v uzavřeném obvodu je součet napětí na všech prvcích – aktivních (zdrojů) i pasivních (spotřebičů) – roven nule. Napětí na pasivním prvku tvoří součin odporu tohoto prvku a proudu jím protékajícího (Ohmův zákon). Z výše uvedeného vyplývá, že je-li obvod větvený, tedy pokud existuje více cest od výrobních zdrojů ke spotřebičům,

zatěžuje obyvatele druhého státu, jedná se například o protekční opatření nebo jiné bariéry pro tok cizího zboží nebo kapitálu. Pozitivními externalitami mohou být bonusy pro zahraniční investory, pro cizince, otevřenost navenek. V obou případech – existence pozitivních i negativních externalit – mají státy zájem spolupracovat. V případě negativních je zájem jednoznačný kvůli jejich odstranění sousedem, v případě pozitivních se snaží stát tyto externality vytvářející o dorovnání úrovně se státem sousedním.

Moravcsik, „Preferences and Power in the European Community“, 485 – 486.

³⁴⁴ Přenosová soustava v ČR a střední Evropě v roce 2013/2015. ČEPS, a.s., 2010. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.ceps.cz/CZE/Media/Studie-analyzy/Documents/PS%20v%20C4%8CR%20a%20st%20C5%99edn%20C3%AD%20Evrop%20C4%9B%20v%20roce%202013-2015%20v%20kontextu%20v%20C3%BDsledk%20AF%20EWIS.%20pl%20C3%A1novan%20C3%BDch%20s.pdf>.

bude největší proud procházet větví s nejnižším odporem.³⁴⁵ Spojení mezi jednotlivými výrobními prvky – elektrárnami a spotřebiči – pak tvoří elektrickou síť.

Výše uvedená fyzikální pravidla v praxi znamenají, že v rámci jedné elektrizační soustavy nebo v rámci jedné obchodní zóny musí být vyrovnána výroba a spotřeba. Mezi Německem a Rakouskem je jednotná obchodní zóna, která předpokládá, že přenosové kapacity v jejím rámci jsou dostatečné na přenos ve směru, který je obchodně dojednán. Neplatí zde tzv. congestion management – řízení úzkých míst – což vede k větším obchodním přenosům, než je reálná fyzická přenosová kapacita. S elektřinou se obchoduje v rámci celého Německa a Rakouska společně. Rakouský dodavatel elektřiny si může koupit proud vyrobený elektrárnou na severu Německa a v rámci obchodní zóny se předpokládá, že tam bude tento proud dopraven.³⁴⁶ Profil Německa a Rakouska je totiž vyčleněn z alokačního mechanismu pro přeshraniční přenosy elektřiny – což způsobuje velké odchylky mezi obchodními a skutečnými, fyzickými toky.³⁴⁷

V rámci Německa ale chybí dostatečné propojení, které by takto usmlouvaný přenos elektřiny zabezpečilo, rovněž nejsou dostatečně kapacitně silné linky mezi Německem a Rakouskem. Toto je dáno někdejší existencí dvou německých států, kdy byla elektřina vyráběna z konvenčních zdrojů (tepelné elektrárny, jaderné elektrárny) v různých částech západního Německa a pak v různých částech východního Německa. Mnohem silnější je spojení mezi bývalým východním Německem a Českem a mezi Českem a Rakouskem.³⁴⁸ V rámci Německa je dokončení soustavy plánováno. Dle obrázku níže ale vidíme, že v současné době je pouze ve fázi plánování nebo výstavby. Modře jsou uvedeny trasy, které jsou zákonem plánovány, červeně ty, které jsou ve fázi územního povolování, žlutě ve výstavbě a zeleně dokončené.

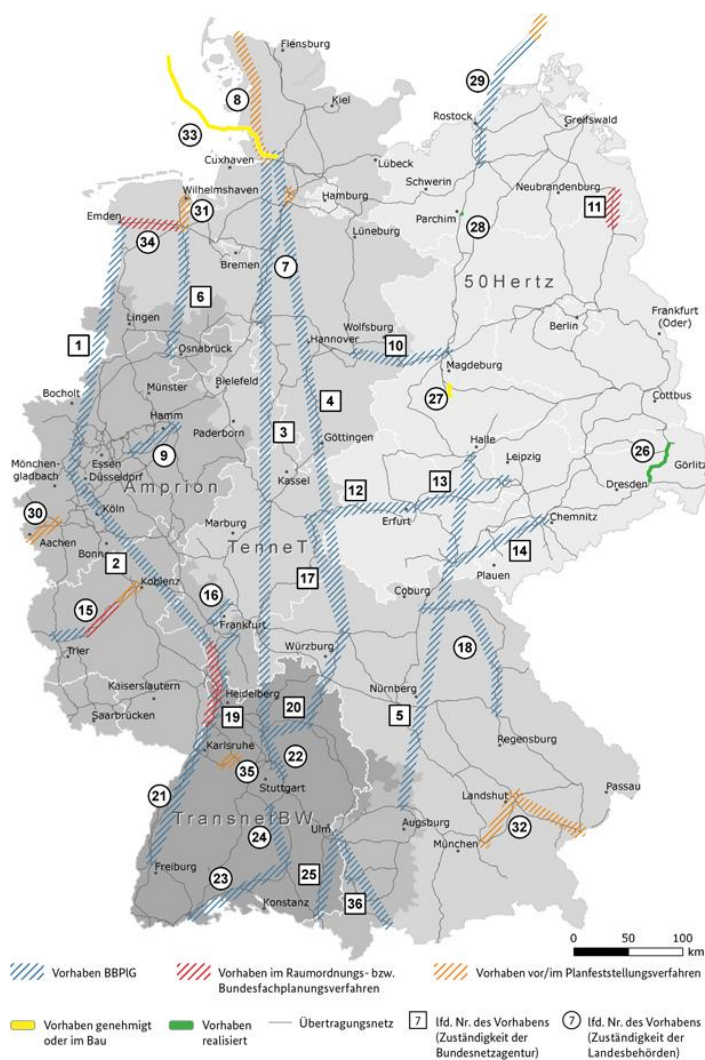
³⁴⁵ Filip Černoch, Petr Ocelík a kol., *Technicko-ekonomické aspekty energetiky* (Brno: Masarykova univerzita, 2012), 207-208.

³⁴⁶ Předpoklad, že v rámci Německa a Rakouska existuje neomezená přeshraniční kapacita je uveden například v Zelené knize, která následně uznává, že Německo musí dostavět vnitřní síť a rovněž posílit propojení s Rakouskem.

Ein Strommarkt für die Energiewende. Diskussionspapier des Bundesministeriums für Wirtschaft und Energie (Grünbuch).

³⁴⁷ European Wind Integration Study (EWIS), ed. Wilhelm Winter, 2010. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.wind-integration.eu/downloads/library/EWIS_Final_Report.pdf.

³⁴⁸ International Energy Agency, *Energy policies of IEA Countries: Germany 2013 Review*, 13.

Obrázek 2: Stav výstavby přenosových sítí v SRN³⁴⁹

Toky nebyly větším problémem do doby, kdy se elektrina začala ve větším rozsahu vyrábět z obnovitelných zdrojů energie, konkrétně z větrných elektráren na severu Německa. Studie EWIS z roku 2010 varovala před nárůstem kapacity z těchto zdrojů a jejich dopadem na okolní státy.³⁵⁰ Nutnost dostavět sítě a tedy de facto uznání jejich nedostatečné kapacity pro absorbování výroby z OZE se objevily i v 10letém plánu rozvoje sítí ENTSO-E z července 2012.³⁵¹

Výroba z OZE je na základě zákona přednostně připojována do sítě před výrobou z konvenčních elektráren³⁵², geograficky jsou však umístěny v jiném místě, než by spotřeba vyžadovala. Většina instalovaného výkonu německých obnovitelných

³⁴⁹ „Leitungsvorhaben aus dem Bundesbedarfsplangesetz“, Bundesnetzagentur, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.netzausbau.de/cln_1411/DE/Vorhaben/BBPlG-Vorhaben/BBPlG-Vorhaben-node.html.

³⁵⁰ European Wind Integration Study (EWIS).

³⁵¹ Ten Years Network development plan ENTSO-E.

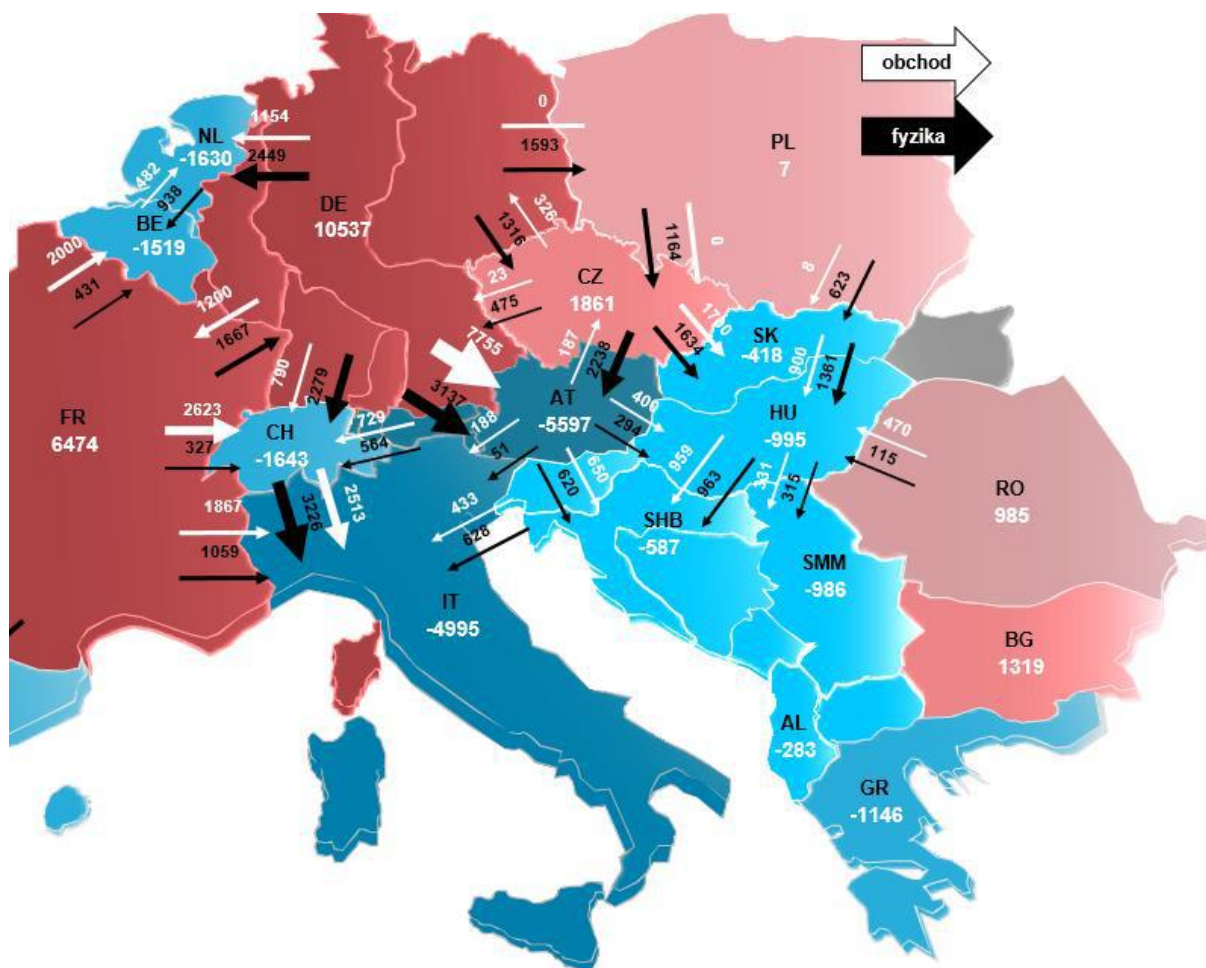
International Energy Agency, *Energy policies of IEA Countries: Germany 2013 Review*, 154.

³⁵² Ibid, 155.

zdrojů, připojených k přenosové soustavě, se nachází na severu země. Jedná se především o větrné elektrárny na pobřeží Baltského a Severního moře. Největší spotřeba se nachází v průmyslových komplexech na jihu Německa a v Porýní.³⁵³ Pokud nastane situace, že na severu Německa začne foukat a tam instalované elektrárny začnou vyrábět velké množství proudu, odstaví se z důvodu přednostního výkupu elektřiny z OZE konvenční elektrárny a do sítě bude ze severu Německa proudit velké množství elektřiny (předpokládáme totiž, že poptávka spotřebitelů na jihu může být uspokojena elektrárnami na severu, protože v rámci obchodní zóny teoreticky existuje neomezená kapacita).

Jelikož je ale vnitroněmecké propojení nedostatečné, bude koupená elektřina téct cestou nejmenšího odporu – tam, kde je kapacita linky největší – tudíž přes Polsko nebo Českou republiku. Vidět to můžeme na obrázku níže, kde je uvedena obchodní a reálná (fyzická) výměna elektřiny v lednu 2015. Vidíme, že značná část obchodu se do Rakouska dostala přes českou přenosovou soustavu (přímý odběr z Německa nebo pak přes Polsko). Sjednaný tok mezi Německem a Rakouskem byl v hodnotě 7755 MW, reálně ale přes tento profil teklo pouze 3137 MW. Přes 2200 MW bylo přepraveno přes ČR, i když obchodně sjednaná hodnota měla dosahovat 187 MW v opačném směru.

³⁵³ International Energy Agency, *Energy policies of IEA Countries: Germany 2013 Review*, 167.

Obrázek 3: Přeshraniční výměna elektřiny, leden 2015³⁵⁴

Pokud tento případ nastane, je ČEPS z důvodu udržení stability sítě nucen uvolnit danou linku – provést na vlastní náklady tzv. redispečink, tedy přesměrování toků v síti. Redispečink znamená, že v jedné části se zvýší spotřeba nebo sníží výkon a elektřina tak z fyzikálních důvodů poteče tam a uvolní zatíženou linku. Prakticky zatím není možné jednoduše zvýšit spotřebu, takže tato opatření se provádí snižováním výkonu vyrábějících elektráren, což je značně finančně náročné. Tato tzv. nápravná opatření se pak promítají do síťových poplatků, která platí každý spotřebitel v České republice, jelikož problém nastal na území České republiky (i když byl způsoben absencí vnitroněmecké přenosové soustavy).³⁵⁵

³⁵⁴ Obrázek ze studie: Mimořádná situace v PS ČR vlivem enormní výroby ve větrných parcích v Německu na přelomu roku 2014/2015. ČEPS, a.s., únor 2015, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.ceps.cz/CZE/Media/Tiskove-zpravy/Documents/Analiza_mimoradna_situace_PSCR_2015_CZ.pdf.

³⁵⁵ „Systémové služby“, ČEPS, a.s., naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.ceps.cz/CZE/Cinnost/Systemove-sluzby/Stranky/default.aspx>.

Obchodní výměny v rámci jednotné německo-rakouské zóny tak jsou de facto závislé na existenci profilu ČR-DE a ČR-AT.³⁵⁶ Nutnost uvolnit linku pro tyto obchody pak má i dopady pro obchodníky v Česku – jinak dostupná přeshraniční kapacita je nyní obsazena a výrobci v ČR přicházejí o své zisky, protože nemohou svou elektřinu tímto směrem dodat. V České republice je toto vnímáno jako velmi diskriminační, protože obchodům v rámci německo-rakouské obchodní zóny je dáována přednost před obchody českých obchodníků.

3.2 Možné řešení problému před rokem 2012

Před rokem 2012 se řešení hledalo zejména na technické úrovni, tedy na úrovni provozovatelů přenosových sítí. Na možný problém kruhových přetoků poprvé upozornila již zmiňovaná studie EWIS v srpnu 2010, když avizovala, že k výraznému přetěžování sousedních soustav v důsledku výroby z větrných elektráren bude docházet stále častěji, zejména pak kolem roku 2015. EWIS, „The European Wind Integration Study“ je iniciativa založena sdružením Evropských provozovatelů přenosových soustav elektrické energie (ENTSO-E) a Evropskou komisí.³⁵⁷ Studie analyzovala rozvoj větrných zdrojů do roku 2015 a na tomto základě vypracovala realistický tržní model evropských sítí. Výpočty poukázaly na kritickou úroveň provozování přenosových soustav v středoevropském regionu, které budou stále více ovlivňovány narůstajícími větrnými elektrárnami a nestabilní výrobou v oblasti Severního a Baltského moře. Na základě požadavků EU musí být soustavy v režimu bezpečného provozu v každém okamžiku a to i v případě výpadku jednoho síťového elementu (tzv. pravidlo $n - 1$). EWIS poukazuje na to, že přenosové soustavy ČR a Polska budou mít v horizontu do roku 2015 problém toto pravidlo dodržet i v základním stavu, bez technické poruchy.³⁵⁸

Profil mezi ČR a SRN může být zatížen až po 30 % roku. V případě vyšších exportů z Německa do Rakouska (nad 5000 MW) se bude soustava pohybovat na hranici udržitelnosti (může nastat blackout). Studie jako možné řešení pro ochranu přenosové soustavy zmiňuje využití transformátů s příčným posuvem fáze, tzv. phase-shifters (PST). Upozorňuje ale, že pokud by tyto transformátory doopravdy byly

³⁵⁶ Toto konstatuje například studie ČEPS Mimořádná situace v PS ČR vlivem enormní výroby ve větrných parcích v Německu na přelomu roku 2014/2015 na straně 19.

³⁵⁷ „European Wind Integration Study“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.wind-integration.eu/>.

³⁵⁸ European Wind Integration Study (EWIS).

instalovány a přeshraniční toky by byly omezovány, nebylo by vůbec možné exportovat elektřinu ze severu Německa do Rakouska.³⁵⁹

ČEPS reagovala na studii EWIS vlastní analýzou.³⁶⁰ V ní konstatuje, že studie nenalezla odpověď na otázku, jak udržitelným způsobem do roku 2015 (kdy mělo dojít k přetěžování soustavy) integrovat plánované větrné kapacity bez vážného ohrožení bezpečnosti provozování přenosových soustav v Evropě.³⁶¹ Pro snížení rizika vypuknutí kritické situace by se dle ČEPS měla zlepšit koordinace v případě provozu v reálném čase mezi dispečinky středoevropských TSO a Německo by mělo snižovat v krizových obdobích výkon z větrných elektráren do doby, než bude mít dostatečně posíleno vedení. V dlouhodobém hledisku se samozřejmě jedná o dostavbu přenosových sítí. ČEPS deklaroval, že pokud budou krizové situace nastávat častěji, nainstaluje na svých vybudovaných vedeních prvky nadproudové ochrany (například PST) jako obranu před zničením prvků přenosové soustavy ČR.³⁶² Redispečink je chápán až jako poslední řešení, jelikož se jedná o řešení nejnákladnější.³⁶³

Výraznější ohrožení české soustavy dle ČEPS nastalo v listopadu 2009, kdy místo sjednaného exportu 130 MW elektřiny přes profil proudilo až 1300 MW.³⁶⁴ 50 Hertz si už v té době uvědomoval, že pro budoucí začlenění výroby z větrných elektráren, která dle německých plánů měla stoupat, je nutná spolupráce s ČR. V roce 2010 byla před podpisem bilaterální smlouva, která stanovovala redispečink jako poslední instanci a krizová situace měla vyústit v omezování výroby na německé straně. V roce 2010 ČEPS ještě neplánoval instalaci PST, jelikož to by situaci jako takové nepomohlo – problém by se pouze přesunul na jinou stranu propojené soustavy.³⁶⁵ Toto zkonstatoval v rozhovoru pro deník E15 i tehdejší ministr průmyslu a obchodu Martin Kocourek. „Zatím je česká soustava ohrožována pouze zprostředkovaně, v případě nouze ji můžeme odpojit, o PST se zatím neuvažuje.“³⁶⁶

Německo si absenci dostatečné přenosové soustavy uvědomovalo mnohem dříve, než nastal samotný problém neplánovaných přetoků. Již EEG ve znění z roku 2000

³⁵⁹ European Wind Integration Study (EWIS).

³⁶⁰ Přenosová soustava v ČR a střední Evropě v roce 2013/2015.

³⁶¹ Ibid, 15.

³⁶² Ibid, 5.

³⁶³ Ibid, 24.

³⁶⁴ Ibid, 16.

³⁶⁵ Ibid, 24.

³⁶⁶ „Martin Kocourek: Dnes si všichni uvědomují důležitost energetické bezpečnosti“, ministerstvo průmyslu a obchodu, 26. 7. 2010, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument76998.html>.

mluvil o vyrovnávání rozdílů mezi provozovateli přenosových sítí v regionech. Pokud se někde vyrábí víc elektřiny z OZE než je celoněmecký průměr, měly by tyto regiony dostat větší příspěvek na rozvoj sítě a následně síť rozvíjet.³⁶⁷ V roce 2009 stanovil Zákon o výstavbě energetických sítí (EnLAG) velmi ambiciózní plán podpory nových přenosových vedení v Německu. Plánováno bylo až na 1877 km nového vedení, které mělo posílit severojižní směr.³⁶⁸ Zákonně pak vždy existovala možnost v případě přetížení soustavy obnovitelné zdroje odpojit ze sítě.³⁶⁹

3.3 Mezivládní spolupráce

Nutnost vytvoření společné pracovní skupiny, ve které bude koordinována výstavba sítí, byla uznána v dubnu 2011. 7. dubna jednal v Berlíně ministr průmyslu a obchodu Martin Kocourek se svým německým protějškem Rainerem Brüderlem. Ministr Kocourek zhodnotil jednání následovně: „Přenosové soustavy všech tří zemí se musejí vyrovnávat s nestabilním výkonem například z větrných elektráren budovaných na severu Německa. Je proto nezbytné, abychom další rozvoj našich přenosových sítí společně koordinovali, protože to je jediný způsob, jak zajistit spolehlivé a bezpečné dodávky elektřiny i v dalších letech. Těší mě, že jsme se s ministrem Brüderlem v tomto ohledu jednoznačně shodli.“³⁷⁰

Problém reflektovala i Bundesnetzagentur. Po odstavení jaderných elektráren na jaře 2011 poslala dopis, ve kterém konstatuje, že tento krok přivede přenosové sítě na hranici jejich provozovatelnosti. Navíc potvrzuje, že zatížení v severojižním směru bude narůstat. „Dostavba sítí je v tomto ohledu nutností.“³⁷¹

³⁶⁷ Illing, *Energiepolitik in Deutschland*, 200.

³⁶⁸ *Energieleitungsausbaugesetz vom 21. August 2009 (BGBl. I S. 2870)*, das zuletzt durch Artikel 3 des Gesetzes vom 23. Juli 2013 (BGBl. I S. 2543) geändert worden ist. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.gesetze-im-internet.de/enlag/BJNR287010009.html>.

³⁶⁹ Dle §14 Zákona o podporovaných zdrojích energie mají OZE přednost před výrobou z ostatních zdrojů, ovšem ne v případě, že by byla ohrožena bezpečnost soustavy. Toto pak konstatuje i §13 Energetického zákona. Dle něj má TSO v případě ohrožení bezpečnosti soustavy po vyčerpání všech ostatních prostředků možnost omezit výrobu v určitých zdrojích, i z OZE. *Erneuerbare-Energien-Gesetz vom 21. Juli 2014*.

Energiewirtschaftsgesetz vom 7. Juli 2005.

³⁷⁰ „Česko a Německo chtějí koordinovaný rozvoj elektrické sítě ve střední Evropě“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, 7. 4. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument86245.html>.

³⁷¹ „Update of Bundesnetzagentur report on the impact of nuclear power moratorium on the transmission networks and security of supply“, bundesnetzagentur, 27. 5. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.bundesnetzagentur.de/SharedDocs/Downloads/EN/BNetzA/PressSection/PressReleases/2011/110527PressConferencePowerMoratorium.pdf?__blob=publicationFile&v=3.

Ministr Kocourek pak nutnost posilovat síť vyzvedl opět v listopadu 2011, na konferenci „Jednotný evropský energetický trh“. „Jen tak bude možné dokončit vnitřní trh a zabránit přetokům energií, kterým v té době Česko začalo čelit.“³⁷²

V rámci setkání s bavorským ministerským předsedou v tom samém měsíci v Praze pak premiér Nečas opětovně potvrdil, že ČR nehodlá jít cestou ostatních států a stavět na hranicích PST (v té době to ohlásilo Polsko). Naopak, chce posilovat vnitrostátní přenosovou soustavu, což pomůže i Bavorsku a Německu celkově.³⁷³

Na přelomu let 2011 a 2012 pak nastala na profilu ČR-SRN kritická situace, poprvé došlo k výraznějšímu přetížení české přenosové soustavy z důsledku neplánovaného objemu toku elektřiny z německých větrných elektráren.³⁷⁴

Bundesnetzagentur ale na tento technický problém vůbec nereagovala a dle Tomáše Veselého z ČEPS výrazně změnila svůj postoj prezentovaný v dopisu na jaře 2011.³⁷⁵ Výroční zpráva za rok 2011 již konstatuje, že vyřazení nukleárních elektráren nebude mít na síť tak výrazný dopad, jak se původně očekávalo. V roce 2012 ale má být pro úspěšnou Energiewende vůbec poprvé vypracován Národní plán výstavby sítí, poté ho mají TSO předkládat každoročně. Zpráva mluví i o kritické situaci na konci roku 2011, ale ne v souvislosti s přetoky do ČR. Vůbec nereflexuje nedostatek přenosové kapacity a situaci označuje pouze jako důsledek počasí.³⁷⁶

Po tomto nastala medializace problému společností ČEPS, jelikož předchozí snahy o dohodu nebyly reflektovány a skutečně došlo k problému na technickém profilu, navíc po dobu trvání čtyř měsíců. Technický problém, který byl předtím zmiňován sporadicky, se posunul na nejvyšší politickou úroveň.

Na konferenci „Obnova energetické infrastruktury – zatěžkávací zkouška pro Německo a Evropu“ 10. února 2012 v Berlíně zmínil problematiku přetoků premiér Petr Nečas. V té době odmítnul možnost výstavby PST, jelikož ČR chtěla jít cestou vnitřního trhu. Očekával ale, že v rámci jednotného trhu budou vypracovány principy poplatkové

³⁷² „Ministr Kocourek: Evropa potřebuje robustnější energetické sítě“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, 3. 11. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/zprava91824.html>.

³⁷³ „Premiér Nečas: Uspořádáme v Německu diskusi o dostavbě jaderné elektrárny Temelín“, Parlamentní listy, 24. 11. 2011.

³⁷⁴ Mimořádná situace v PS ČR vlivem enormní výroby ve větrných parcích v Německu na přelomu roku 2014/2015, 5.

³⁷⁵ Informace z rozhovoru s Tomášem Veselým ze společnosti ČEPS, a.s. (24. dubna 2015).

³⁷⁶ Bundesnetzagentur, *Annual Report 2011*, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.bundesnetzagentur.de/SharedDocs/Downloads/EN/BNetzA/PressSection/ReportsPublications/2012/AnnualReport2011pdf.pdf?__blob=publicationFile&v=2, 155.

politiky pro přeshraniční vedení elektrické energie (jednotný tarif). Také zdůraznil nedostatečnou propojenost národních sítí.³⁷⁷

3. dubna se pak v Praze setkala německá kancléřka Angela Merkelová a premiér Petr Nečas. Jednání se dotklo i tématu přetoků, premiér v té době kancléřku ujistil, že nebude blokovat příliv elektřiny z německých obnovitelných zdrojů do ČR. Naopak, Česko posílí svou infrastrukturu. „Naší susedskou politikou je posílení české přenosové soustavy. Cestou není oddělování našich energetických soustav, ale jejich propojení.“ Angela Merkelová pak kromě vyhlášení, že Německo nebude nijak zasahovat do dostavby Temelína (což bylo některými médii vnímáno jako protislužba vůči prohlášení premiéra) také zmínila, že Německo podniklo významné kroky, aby urychlilo výstavbu svých sítí.³⁷⁸ Těmito byl myšlen zejména Zákon o urychlení rozšiřování přenosových sítí (NABEG, který vstoupil v platnost v srpnu 2011) a pak plánovaný NEP, Národní plán rozvoje sítí, který byl v té době připravován.³⁷⁹

NABEG zjednodušuje do té doby složitý přípravný proces pro výstavbu sítí (zejména povolovací řízení). Je nutné si uvědomit, že výstavba sítí je v gesci Spolkových zemí a odpor v jedné Spolkové zemi tak může způsobovat značné prodlevy v dokončování projektů (což se později, zejména v případě Bavorska stalo běžnou záležitostí). SRN si uvědomovala, že problém sítí úzce souvisí s výrobou větrných elektráren a ocenila, že ČR chce přirozeně danou věc konzultovat. K tomu ale dle kancléřky slouží i příslušná evropská grémia.³⁸⁰ Premiér po jednání zhodnotil, že zde „jednoznačně existuje vůle obou stran tento problém vyřešit.“³⁸¹

V roce 2012 se ale ukázal výrazný rozpor mezi jednáními na technické a nejvyšší politické úrovni. Výše uvedené prohlášení premiéra Nečase se totiž neshoduje jak s dlouhodobou pozicí ČEPS (tedy že v případě, že budou přetoky pokračovat, vystaví PST), tak s plánem rozvoje přenosové soustavy ČR pro léta 2013 – 2022, který byl schválen 23. března 2012.³⁸² V něm se konstatuje, že z důvodu opožďování

³⁷⁷ „Projev premiéra Nečase v Berlíně: Evropa potřebuje jednotný energetický trh“, Vláda České republiky, 10. 2. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/vyznamne-projevy/projev-premiera-necase-v-berline-evropa-potrebuje-jednotny-energeticky-trh-92783/>.

³⁷⁸ „Nečas s Merkelovou se dohodli: Ano Temelínu, ne energetické blokádě“, Tn.cz, 3. 4. 2012.

³⁷⁹ International Energy Agency, *Energy policies of IEA Countries: Germany 2013 Review*, 152 – 153.

³⁸⁰ „Pressestatements von Bundeskanzlerin Angela Merkel und Ministerpräsident der Tschechischen Republik, Petr Nečas“, Die Bundeskanzlerin, 3. 4. 2012.

³⁸¹ „Česko a Německo řeší problémy v energetice“, Vláda České republiky, 3. 4. 2012.

³⁸² Plán rozvoje přenosové soustavy České republiky 2013 – 2022. ČEPS, a.s., naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.ceps.cz/CZE/Cinnosti/Technicka->

některých investičních plánů v Německu dochází k vysokým zatížením některých přenosových prvků soustavy ČR a z tohoto důvodu bude ČEPS do ochrany těchto prvků investovat. „Pro zajištění regulace a řízení výkonu na profilu 50 Hz-T – ČEPS byla zahájena předprojektová příprava instalace PST ve vývodech mezistátních vedení do Röhrsdorfu v uzlu Hradec. Akce je vyvolána obdobným přístupem provozovatelů přenosových soustav na SRN – PL profilu a bude provedena v případě, že nedojde k realizaci dostatečných opatření na straně 50 Hz-T.“³⁸³

Toto potvrdilo i jednání 4 TSO zemí V4 v březnu 2012.³⁸⁴ Navrhly rozdělení německého a rakouského trhu na menší části, aby se zátěž na okolní soustavy zmenšila. Problematikou přetoků se zabývalo taktéž Florentské fórum (Evropské fórum regulátorů v elektřině) v květnu 2012. Zde byl přítomen i ACER a Evropská komise.³⁸⁵ Téma bylo přeneseno i na nejvyšší úroveň V4 – na setkání premiérů 22. června se o problematice přetoků mluvilo. Česku v tomto ohledu určitě pomohlo, že od července 2011 do června 2012 skupině V4 předsedalo a mohlo tak určovat agendu setkání.³⁸⁶ Problém se tak posunul jak na regionální, tak i na evropskou úroveň.

Vzhledem k medializaci, která nastala po zimě 2011 / 2012, byla také ustanovena nová česko-německá mezivládní energetická pracovní skupina. Poprvé se sešla na konci dubna v Berlíně. Za českou stranu se zúčastnili zástupci MPO a MZV, za německou stranu pak spolkového kancléřství a BMWi. V této době se ještě otevřeně nemluvilo o PST jako finálním řešení, místo toho by se měl problém přetoků řešit vzájemnou spoluprací. Podstatou tehdejšího návrhu měla být nabídka zlevněné elektřiny v případě, že v Německu panuje převis nabídky (z OZE) a hrozí přetoky. Zlevněná elektřina by měla být pro Česko výhodnější, než domácí produkce z uhelných elektráren.³⁸⁷

infrastruktura/Documents/Rozvoj%20PS/2012/PI%C3%A1n%20rozvoje%20PS%20C4%8CR%202013-2022_final_20120522.pdf.

³⁸³ Plán rozvoje přenosové soustavy České republiky 2013 – 2022, 15.

³⁸⁴ „ČEPS a další operátoři chtějí omezit přetoky energie v Evropě“, TZB-info, 28. 3. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://energetika.tzb-info.cz/109752-ceps-a-dalsi-operatori-chteji-omezit-pretoky-energie-v-evrope>.

³⁸⁵ „Florence Forum: EURELECTRIC Calls For Comprehensive RES Strategy, More Transparency To Foster Market Integration“, Eurelectric, 22. 5. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.eurelectric.org/news/2012/florence-forum-eurelectric-calls-for-comprehensive-res-strategy,-more-transparency-to-foster-market-integration/>.

³⁸⁶ „Tisková konference po jednání V4, 22. června 2012“, Vláda České republiky, 22. 6. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-po-jednani-v4--22--cervna-2012-96931/>.

³⁸⁷ Informace o schůzce poskytl v rozhovoru z dubna 2015 zdroj z Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, který si nepřál být jmenován.

MPO v říjnu 2012 navrhlo novelu vyhlášky o stavu nouze, kdy bude moct Česko v případě ohrožení odpojit přeshraniční vedení.³⁸⁸ Vyhláška je ale pouze krátkodobým řešením, dle MPO bude dlouhodobým řešením výstavba transformátorů. Od této doby se tedy jednání přesouvá od možné spolupráce směrem k řešení situace pomocí PST. Systémovým řešením by pak dále dle ministerstva mohlo být rozdělení společné německo-rakouské zóny. V listopadu 2012 pak Německo uveřejnilo další plány na výstavbu vnitrostátních přenosových linek. Plán výstavby elektrických sítí 2012 (NEP 2012, Electricity Grid Development Plan) obsahoval posílení až 2900 km stávajících linek a potvrdil výstavbu 2800 km linek nových.³⁸⁹

V listopadu rovněž jednal premiér Nečas s předsedou Spolkového sněmu Norbertem Lammertem. I zde připomněl existenci přetoků, které ohrožují stabilitu a bezpečnost české sítě a jako dlouhodobě řešení označil vybudování infrastruktury a vzájemnou komunikaci.³⁹⁰

I přes intenzivní spolupráci ke konci roku 2012 ale celkově převládal dojem, že německá strana problém neřešila a snažila se jej spíše zamést pod koberec. Opakovaně odmítala požadavky české strany na odpojení nadbytečných zdrojů ze sítě v případě nebezpečí přetížení české přenosové soustavy. Argument byl ten, že by v souladu s německými zákony musela ušlý zisk hradit česká strana (ten, kdo o odpojení požádal).³⁹¹ Česká republika proto opakovaně na různých (i evropských) fórech zdůrazňovala nutnost spolupráce a dostavby soustavy. Jako největší bariéru vzniku jednotného trhu označil právě neplánované přetoky a nedostatečnou infrastrukturu na prosincové Radě pro energetiku ministr průmyslu a obchodu Kuba.³⁹²

BMWí zhodnotilo na rozdíl od české strany spolupráci dobře – funguje spolupráce TSO, je možný přeshraniční redispečink a odpojování větrných elektráren, pokud o to česká strana požádá (jak bylo ale uvedeno výše, toto by vedlo k dodatečným nákladům na české straně). Kruhové toky jsou dle spolkového ministerstva záležitostí

³⁸⁸ „Česko bude moct v případě nouze odpojit přeshraniční vedení“, Finance.cz, 16. 10. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.finance.cz/zpravy/finance/367777-cesko-bude-moct-v-pripade-nouze-odpojit-preshranicni-vedeni/>.

³⁸⁹ International Energy Agency, *Energy policies of IEA Countries: Germany 2013 Review*, 13.

³⁹⁰ Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 10-12/2012. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/dc/42/af/957553_883133_data_10_12_2012.pdf.

³⁹¹ Vladimír Handl, „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“, v *Česká zahraniční politika v roce 2012: analýza ÚMV*. eds. Michal Kořan a Ondřej Ditrych, (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013), 94.

³⁹² Lukáš Tichý, „Energetika ve vnějších vztazích České republiky“, v *Česká zahraniční politika v roce 2012: analýza ÚMV*. eds. Michal Kořan a Ondřej Ditrych, (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013), 271.

TSO, vláda sice situaci monitoruje, ale nemá možnost přímo intervenovat.³⁹³ Jahresbericht der Bundesregierung za roky 2011 a 2012 identifikuje v oblasti přenosových sítí a jejich bezpečného provozování nutnost jejich dostavby, o dopadu na okolní státy se nezmiňuje.³⁹⁴

V roce 2013 byly z 24 projektů plánovaných EnLAGem dokončeny pouze dva.³⁹⁵ Jelikož problém pokračoval, téma přetoků v daném roce tvořilo výraznou část bilaterálních jednání: dvakrát v Berlíně a jednou v Praze se sešla pracovní skupina „Unplanned flows“, vždy za účasti zvláštního velvyslance Václava Bartušky a náměstka MPO Pavla Šolce.³⁹⁶

Téma se opět objevilo i na ministerské úrovni a premiéřské úrovni. V průběhu jednání spolkového ministra hospodářství a průmyslu Philippa Röslera s ministrem průmyslu a obchodu M. Kubou 7. května 2013 v Praze spolkový ministr prohlásil, že Němci si jsou „skutečně vědomi veliké zátěže pro českou přenosovou soustavu z naší strany. Skutečně nehodláme ponechat situaci neřešenou. Spolková republika hodlá investovat do rozvoje vlastní přenosové soustavy, aby zmírnila nápor na českou přenosovou síť.“³⁹⁷

Vicekancléř Rösler se následně potkal i s premiérem Nečasem. V návaznosti na vyjádření premiéra Nečase, že potřebujeme stabilní dodávky elektřiny, vyhlásil, že si je německá strana vědoma problému, oceňuje české investice do posílení přenosové soustavy a samo Německo bude posilovat svou síť. Také je ale nutná pokračující spolupráce provozovatelů přenosových soustav. Na otázku, kdy by se české přenosové soustavě mohlo ulevit, která byla položena v rámci tiskové konference, ale ministr Rösler odpověděl, že na tom Německo pracuje a snaží se o posílení své soustavy, konkrétní datum ale nepadlo.³⁹⁸

³⁹³ Informace poskytl v rozhovoru z dubna 2015 zdroj z Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, který si nepřál být jmenován.

³⁹⁴ Jahresbericht der Bundesregierung 2011/2012: Deutschland gestalten – menschlich und erfolgreich. naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://archiv.bundesregierung.de/Content/DE/Publikation/Bestellservice/2012-09-26-jahresbericht-der-bundesregierung.pdf?blob=publicationFile&v=23>.

³⁹⁵ International Energy Agency, *Energy policies of IEA Countries: Germany 2013 Review*, 159.

³⁹⁶ Vladimír Handl, „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“ v *Česká zahraniční politika v roce 2013: analýza ÚMV*, 104.

³⁹⁷ „Hospodářské vztahy mezi Českou republikou a Německem jsou na velmi dobré úrovni, shodli se ministři Kuba a Rösler“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, 9. 5. 2013.

³⁹⁸ „Tiskový brífink po jednání premiéra Petra Nečase s vicekancléřem a ministrem hospodářství Německa Philippem Röslerem, 7. května 2013“, Vláda České republiky, 7. 5. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskovy-brifink-po-jednani-premiera-petra-ncase-s-vicekanclerem-a-ministrem-hospodarstvi-nemecka-philippem-roslerem--7--kvetna-2013-106458/>.

Na Evropské radě 23. května 2013 mluvil premiér Nečas i o problematice přetoků. Závěry Evropské rady se totiž měly zabývat investicemi do energetické infrastruktury, posílení vnitroněmecké soustavy je v tomto ohledu pro ČR nutností. Tehdejší státní tajemník pro EU při Úřadu vlády ČR, Vojtěch Belling, poznamenal, že přetoky jsou téma, které se dotýká mnoha evropských států a je tedy nutné řešit je na celoevropské úrovni. Belling pak uznal, že se tato situace již řeší na bilaterální, mezivládní i technické úrovni, stejně je ale nutné posunout ji výš.³⁹⁹

Na konci května 2013 Spolková vláda odsouhlasila návrh změn nařízení v oblasti energetického práva, kterými by se měla urychlit výstavba přenosových sítí v Německu. Mimo jiné se v červenci 2013 reformoval EnLAG.⁴⁰⁰ Tím by se měla zvýšit bezpečnost přenosu elektrické energie v rámci Německa a nařízení je taktéž reakcí na kritiku EU. Nařízení mělo zajistit bezproblémové pokračování Energiewende a pomoci rovněž německým sousedům a ostatním státům v Evropě. V prohlášení ministra Röslera chybí výslovná zmínka o České republice nebo jiných sousedech – mluví pouze obecně o reakci na požadavek Evropské komise.⁴⁰¹

V říjnu 2013 Německo při jednání o německé energetické transformaci ujistilo ČR, že stojí o užší spolupráci v oblasti přetoků. Potvrdil to šéf oddělení energetické politiky na německém ministerstvu hospodářství Detlef Dauke.⁴⁰²

Na konci roku 2013 bylo definitivně rozhodnuto o aplikaci technických opatření na profilu mezi Českem a Německem, která měla zajistit bezpečné fungování české elektrické soustavy. Dle ČEPS se k tomuto kroku přistoupilo až v momentě, kdy byly během vyjednávání vyřazeny všechny jiné možnosti, například snaha domluvit se s Německem na omezování vlastní výroby v případě ohrožení české přenosové soustavy, včetně případných vysokých sankcí.⁴⁰³ Toto se nestalo, přetoky (v menší míře) pokračovaly. Od 31. července 2013 již běželo výběrové řízení na dodavatele technologie výstavby dvojice phase-shifterů (PST, transformátor s příčným posunem

³⁹⁹ „Na summitu EU bude Nečas hovořit o přetěžování přenosových sítí“, Parlamentní listy, 22. 5. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Na-summitu-EU-bude-Necas-hovorit-o-pretezovani-prenosovych-siti-272819>.

⁴⁰⁰ „Leitungsvorhaben aus dem Energieleitungsbaugesetz“, Bundesnetzagentur, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.netzausbau.de/cln_1411/DE/Vorhaben/EnLAG-Vorhaben/EnLAGVorhaben-node.html.

⁴⁰¹ „Rösler: Neuregelungen verbessern Investitionsbedingungen für Netzausbau“, Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, 29. 5. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/pressemitteilungenarchiv.did=578424.html>.

⁴⁰² Milena Štráfěldová „Německo stojí o užší spolupráci s ČR při řešení přetoků elektriny“, Český rozhlas, 17. 10. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.radio.cz/cz/rubrika/zpravy/nemecko-stoji-o-uzsi-spolupraci-s-cr-pri-reseni-pretoku-elektriny>.

⁴⁰³ Informace z rozhovoru s Tomášem Veselým ze společnosti ČEPS, a.s. (24. dubna 2015).

fáze), samotné transformátory by měly být do provozu uvedeny v roce 2016. Na české straně se jedná o dva transformátory v rozvodně Hradec u Kadaně.⁴⁰⁴ V plánu rozvoje přenosové soustavy pro roky 2014 – 2023 z listopadu 2013 již ČEPS výslovně počítá s výstavbou transformátorů (i v případě, že by je nedostavěla německá strana).⁴⁰⁵

Následně se ČEPS a 50 Hertz domluvily na společném řešení: z právních důvodů budou postaveny 4 transformátory, dva na českém a dva na německém území. K ochraně soustavy je totiž vždy potřeba dvojice transformátorů, není ale možné, aby provozovatel sousední přenosové soustavy vlastnil transformátor na druhé straně hranice. Proto byla nakonec zvolena varianta výstavby 4 PST.⁴⁰⁶ Transformátory by dle 50 Hertz kromě ochrany soustavy ČR měly zajistit využití plánovaného vedení ze Saska-Anhaltska přes Durynsko do Bavorska.⁴⁰⁷ Problém byl rozhodnutím o výstavbě PST formálně uzavřen, nadále samozřejmě pokračovala spolupráce v rámci platform TSOs.

Na nejvyšší úrovni pak téma určitým způsobem uzavřela Angela Merkelová na jednání premiérů 13. dubna 2014 v Berlíně. Pracovní skupina dle ní udělala dobrou práci, když dohodla vyřešení problému prostřednictvím umístění PST na hranicích. „Spolupráce v sektoru energetiky bude ale samozřejmě pokračovat i nadále.“⁴⁰⁸ Tímto spolupráce na politické úrovni ohledně problémů neplánovaných přetoků utichla.

V průběhu roku 2014 se sice téma ještě objevovalo v bilaterálních jednáních, ale většinou tam bylo zařazováno z české strany, jako upozornění, že sice došlo k domluvě, ale problém ještě není vyřešen, protože k přetokům stále dochází, německo-rakouská zóna existuje a nerespektuje evropské mechanismy alokace přeshraničních kapacit. Pracovní skupina pro energetiku, původně ustanovena k této problematice, se v roce 2014 sešla pouze jednou, v říjnu. Na programu byla kromě informace o stavu výstavby PST a spolupráci mezi TSO i jiná témata. V průběhu celého roku se pak jednalo o podepsání memoranda o porozumění na ministerské úrovni, na které by pak navazovala

⁴⁰⁴ Nikita Poljakov: „Italové získali miliardovou zakázku na ochranu Česka před blackouty“, *Hospodářské noviny*, 31. 3. 2014, 11.

⁴⁰⁵ Plán rozvoje přenosové soustavy České republiky 2014 – 2023, 17.

⁴⁰⁶ Alžběta Vejvodová, „Proti blackoutu čtveřici "obru": Dohoda o regulaci proudu ve finále“, *Česká televize*, 6. 1. 2014, naposledy navštíveno 14. 1. 2015, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/257195-proti-blackoutu-ctverici-obru-dohoda-o-regulaci-proudu-ve-finale/>.

⁴⁰⁷ „Německá firma je před podpisem dohody s Českem o regulaci proudu“, *Hospodářské noviny*, 7. 1. 2014.

⁴⁰⁸ „Pressstatements von Bundeskanzlerin Merkel und dem Ministerpräsidenten der Tschechischen Republik, Sobotka, am 13. März 2014“, *Die Bundeskanzlerin*, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bundeskanzlerin.de/Content/DE/Mitschrift/Pressekonferenzen/2014/03/2014-03-13-merkel-sobotka.html>.

smlouva o provozu obou transformátorů. Na jednání v říjnu bylo rozhodnuto, že takovéto memorandum není potřebné.⁴⁰⁹

Problém bude pravděpodobně znovu zařazován na program bilaterálních jednání. Jestli v letech 2012, 2013 a 2014 nenastalo výrazné ohrožení soustavy (porovnatelné se zimou 2011 / 2012), v roce 2015 to neplatilo. Na přelomu let 2014 a 2015 byla síť opětovně přetížena. ČEPS ve své zprávě o mimořádné situaci v přenosové soustavě ČR konstatuje,⁴¹⁰ že „Německo a Rakousko od poslední vážné kritické situace z let 2011/2012 doposud neučinily kroky, které by účinně bránily vzniku takových stavů: nebyla významně posílena jejich síť v severojižním tranzitním směru, přestože v tomto směru objem obchodních transakcí neustále roste. Hranice mezi Německem a Rakouskem nebyla doposud zařazena do koordinovaného alokačního mechanismu pro výpočet příhraničních kapacit“. Na konci roku 2014 bylo dle informací Bundesnetzagentur dostavěných přibližně 23 % plánovaných tras, tedy 438 km z 1877 km.⁴¹¹

V období prosince a ledna 2015 dosahovaly obchodní výměny mezi Německem a Rakouskem hodnoty až 7800 MW, přičemž jako hodnoty kritické pro okolní soustavy určila zpráva EWIS v roce 2010 toky větší než 5500 MW. Obchodně sjednané výměny se lišily na česko-německém profilu o 2000 MW. Celkové náklady ČEPS na vícestranná a bilaterální nápravná opatření dosáhly 60 milionů Kč.⁴¹² Jelikož tyto náklady budou v rámci systémových služeb přeneseny na konečné zákazníky, je pravděpodobné, že se o tématu bude jednat i nadále.

Na německé straně vládne v době psaní práce dle informací ze zdrojů z MPO vyčkávací strategie. Problémem je nemožnost dokončení plánovaných tras bez společenského konsensu, kterým se v posledních letech německá politika řídí. Problémem je v tomto ohledu zejména Bavorsko. Ministerský předseda Horst Seehofer několikrát zmínil, že přes „jeho“ zemi severojižní trasa nepovede (jedná se o spojení vedoucí Durynskem a Bavorskem, tzv. Thüringen Strombrücke, ke kterému již sice obě

⁴⁰⁹ Informace poskytl v rozhovoru z dubna 2015 zdroj z Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, který si nepřál být jmenován.

⁴¹⁰ Mimořádná situace v PS ČR vlivem enormní výroby ve větrných parcích v Německu na přelomu roku 2014/2015, 6.

⁴¹¹ „Ausbau der Übertragungsnetze – Status quo“, Deniz Erdem, Bundesnetzagentur, 01.12.2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://crm.saena.de/sites/default/files/civicrm/persist/contribute/files/2014-12-01_Deniz_Erdem_%20Netzausbau%20Status%20Quo%20N2n.pdf, 8.

⁴¹² Mimořádná situace v PS ČR vlivem enormní výroby ve větrných parcích v Německu na přelomu roku 2014/2015, 5.

země vydaly stavební povolení, toto je ale vždy možné napadnout).⁴¹³ Na české straně se zástupci jak ministerstva, tak provozovatele přenosové soustavy shodují, že jim zbývá přečkat jednu zimu a poté budou dle plánu PST dostavěny a česká síť bude lépe chráněna. V zimě 2015 je v případě největší nouze vždy možné úplně odpojit českou síť od německé a fungovat napůl v ostrovním provozu.⁴¹⁴

3.4 Zhodnocení vztahů v oblasti přetoků elektrické energie

Problém přetoků posunul česko-německou bilaterální spolupráci v energetice na jinou, kvalitativně vyšší úroveň. Do té doby neexistovala bilaterální energetická pracovní skupina a energetika jako téma (dle informací uvedených v předešlé kapitole) se vyskytovala pouze jako doplněk jednání, jestli vůbec. Většinou se jednalo o evropských tématech, přetoky jsou tématem čistě bilaterálním a na program jednání byly zařazovány právě až od roku 2012 (místy 2011). Impulzy pro jednání pocházely z české strany z prozaického důvodu. Přetoky začaly kriticky ohrožovat bezpečnost české přenosové soustavy. Teprve po medializaci a evropeizaci problému se jím začíná zabývat i německá strana.

Pro možnost lepšího zhodnocení vztahů byly dotazovány osoby, které byly do problematiky zapojené na české straně. Na německé straně se bohužel podobné rozhovory nepodařilo domluvit. Pro rozhovory byly připraveny 4 základní otázky:

1. Jak byste co nejstručněji charakterizovali spolupráci mezi Spolkovou republikou Německo a Českou republikou v oblasti přetoků elektrické energie?
2. Co vás vede k této charakteristice?
3. Souhlasíte s tvrzením, že víc impulzů pro spolupráci v oblasti přetoků vychází z české, než z německé strany? (pokud ne, proč?)
4. Zintenzivňuje se dle vašeho názoru spolupráce vždy v období, kdy k přetokům dochází?

Václav Bartuška, zvláštní zmocněnec pro energetickou bezpečnost na Ministerstvu zahraničí ČR, v rozhovoru z 20. dubna 2015 zkonstatoval, že vztahy mezi

⁴¹³ „Thüringer Strombrücke“ kommt, Aigner verärgert Seehofer“, Platform Energiewende, 22. 1. 2015, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://plattform-energiewende.info/index.php?id=59&tx_ttnews%5Btt_news%5D=239&cHash=370af7e340f5a80b928a358061dd4500.

„Darum gibt es Proteste gegen die Stromtrasse“, Merkur.de, 5. 2. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.merkur.de/politik/proteste-gegen-stromtrasse-bayern-will-projekt-bremsen-3350336.html>.

⁴¹⁴ Informace z rozhovorů s Tomáše Veselým z ČEPS, a.s. (24. dubna 2015) a Pavlem Šolcem z Ministerstva průmyslu a obchodu ČR (28. dubna 2015).

ČR a SRN jsou v oblasti přetoků korektní. Spolupráce vychází z české strany, protože česká síť je v tomto případě ve větším ohrožení a spolupráce se vždy zintenzivňuje v období, kdy k problému dochází.

Náměstek ministra průmyslu a obchodu pro oblast energetiky Pavel Šolc⁴¹⁵ vidí vzájemný vztah skeptičtěji – spolupráce sice momentálně probíhá velmi korektně, v době, kdy vznikala, ale byla jednoznačně iniciována Českem a Německo se do ní zapojilo až z důvodu medializace problému. Německo nechtělo být vnímáno jako soused, který ignoruje problémy, které sám způsobuje. Nechtělo být v Evropě vnímáno negativně. Proto později místy (i pro-aktivně) v této oblasti vyvíjelo iniciativu. Například aktivity Angely Merkelové jednoznačně dopomohly k urychlení dostavby vnitroněmecké sítě. Chyběla ale ochota finančně se podílet na způsobených problémech. Problém přetoků je pro Šolce v posledních letech jednoznačně nejviditelnějším tématem vzájemných vztahů.

Tomáš Veselý z ČEPS⁴¹⁶ také zkonstatoval, že SRN začala problémy řešit poté, co byly přeneseny na evropskou úroveň (medializace problému společností ČEPS). Vztahy jsou korektní, protože pokud chce Německo uskutečňovat obchodní výměny v rámci jednotné zóny, musí se domluvit s Českem, kde budou od konce roku 2016 stát dva transformátory.

Daniel Měsíc z Úřadu vlády ČR v rozhovoru dne 23. dubna 2015 rovněž souhlasil s tvrzením, že víc impulzů pro spolupráci vychází z české, než z německé strany. Problémy nejsou dány arogancí SRN, na kterou poukazuje mnoho komentátorů na české straně, ale tím, že Energiewende byla a je politickým rozhodnutím na centrální úrovni, které naráží na problém na úrovni zemské (problémy s dobudováním sítí).

Autorka v rámci analýzy zkoumala vyjádření politických představitelů, tiskové zprávy a zprávy v médiích k danému tématu. Výskyt zmínek o přetocích je mnohem větší na české než německé straně (což je logické, jelikož následky se projevují na české straně). Na druhé straně se v oficiálních vyjádřeních německé strany neobjevují ani náznaky existence problému, v tiskových zprávách ministerstev se o Česku a situaci v něm nemluví téměř vůbec (celkově jsou tiskové zprávy vždy psány velmi pozitivním stylem, kdy čtenář nabývá dojmu, že spolupráce je idylická).

⁴¹⁵ Informace z rozhovoru s náměstkem ministra průmyslu a obchodu ČR Pavlem Šolcem ze dne 28. dubna 2015.

⁴¹⁶ Informace z rozhovoru s Tomášem Veselým ze společnosti ČEPS, a.s. ze dne 24. dubna 2015.

Zdroje na české straně konstatují zpočátku nezájem Německa řešit tuto otázku, tento přístup se pak v roce 2012 změnil. Německo i ČR na jednáních na nejvyšší úrovni neustále deklarují zájem o spolupráci a řešení situace. Impulzy většinou vycházejí z české strany, je ale pravděpodobné, že pokud by ČR toto téma nezmínilo, bylo by zvednuto samotným Německem. Toto ale platí až od roku 2012, po vytvoření příslušné pracovní skupiny. V roce 2011 ještě Německo nejevilo zájem problém řešit. K problematice přetoků v té době přistoupilo stejně, jako k celé Energiewende (odsouhlasení Energiekonzeptu v roce 2010 a jeho úprava v roce 2011 bez jakékoliv konzultace se sousedy). Nezabývalo se negativními dopady svých rozhodnutí a své energetické politiky na sousední státy. Reflektovat je začalo až poté, co bylo opakovaně silně kritizováno státy na své východní i západní hranici. Interní vyjádření osob z německých ministerstev toto potvrzují.⁴¹⁷ Často v nich zaznívá, že Německo se prvně soustředilo na interní debatu o Energiewende a teprve teď se začíná soustředit i na konzultace se sousedy.

Spolupráce v oblasti kruhových toků vycházející z obou stran začala až s evropeizací a medializací problému a byla ukončena na konci roku 2013, kdy došlo k domluvě o výstavbě transformátorů. Angela Merkelová pak v dubnu 2014 vyhlásila, že spolupráce bude samozřejmě pokračovat i nadále. Reálně se tak ale neděje, kontakty nejsou tak intenzivní jako v době existence problému a většina aktuálních témat je řešena na multilaterální úrovni. Skupina se setkává jednou ročně (pro rok 2015 je dle informací MPO setkání plánováno na podzim) a většina jiných problémů je řešena na multilaterální úrovni.

Jelikož je možnost obchodní výměny mezi Rakouskem a Německem dána existencí české přenosové soustavy (jak bylo ukázáno výše), je pravděpodobné, že po dostavění transformátorů na české straně se dosavadní bilance otočí a víc impulzů bude vycházet z Německa. Nebude totiž možné bez ohlášení využívat pro přenosy českou soustavu. Pro jakékoliv další využití bude (z technických důvodů) nutná předchozí domluva všech stran. Otázkou zůstává, jestli se to projeví i na politické úrovni, nebo bude tato problematika řešena pouze na úrovni provozovatelů přenosových soustav. To bude v první řadě záležet na postoji české strany (ČEPS). Pokud nebude ochotna udělat ústupky (například formou nižších poplatků), bude politický tlak z Německa pravděpodobně vyšší. Jak bylo ukázáno v předchozích kapitolách, dlouhodobý národní

⁴¹⁷ Informace z rozhovoru se zdrojem z Ministerstva průmyslu a obchodu z dubna 2014, který si nepřál být jmenován.

zájem Německa je udržet ceny energie na přijatelné úrovni i pro energeticky náročný průmysl. Vyšší poplatky za přenos elektřiny by se v těchto cenách odrazily jednoznačně negativně.

Závěr

Stav energetiky silně ovlivňuje výkon průmyslu, základu moderní ekonomiky. Státy pomocí energetické politiky určují směřování tohoto strategického sektoru a v zahraniční politice vystupují v souladu s definovaným národním zájmem. Každý národní zásah do současné podoby výrobního mixu, trhu nebo energetické infrastruktury má v propojeném prostředí Evropské unie dalekosáhlé přeshraniční důsledky.

Cílem této diplomové práce bylo na základě kvalitativní analýzy určit charakter vztahu v zahraničně-politické rovině v oblasti energetiky mezi Spolkovou republikou Německo a Českou republikou v letech 2004 – 2014. Tyto dva státy byly zvoleny jako nejbližší sousedi s vysokým stupněm propojení energetické infrastruktury, což implikuje nutnost úzké vzájemné spolupráce.

Práce je disciplinovanou interpretativní studií, která využívá předpoklady teorie liberálního mezivládního přístupu Andrew Moravcsika. Mezi tyto základní východiska práce patří: existence v zahraniční politice artikulovaného národního zájmu, určeného domácí politikou a uvedeného v dokumentech koncepčního typu; nutnost přiblížení národních zájmů pro úspěšnou mezistátní spolupráci; asymetrie vztahů, kdy víc impulzů na jejím základě vychází od menšího partnera; a přenášení témat, na kterých se státy nejsou schopné domluvit bilaterálně, na evropskou úroveň.

Na základě těchto předpokladů byly stanoveny tři hypotézy:

1. Spolupráce mezi ČR a SRN ve zkoumaném období existovala. Vzhledem k nekonvergenci zájmů domácích skupin ale nebyla vedena ve strategické rovině a pro dosahování společných dohod (typu deklarace, memoranda, atd.). Ve vzájemných vztazích v oblasti energetiky Česká republika i Německo spíše prosazovaly své ekonomické zájmy.
2. Víc impulzů pro spolupráci vycházelo z důvodu asymetrické povahy vzájemných vztahů z české, než z německé strany.
3. Pokud oba státy nebyly schopny v konkrétních oblastech energetické politiky dosáhnout dohody, přenesly debatu na evropskou úroveň.

Výzkumná část práce byla rozdělena na tři časová období podle vládních koalic v SRN. Na začátku každého období byl na základě analýzy strategických dokumentů a prohlášení vlád určen národní zájem v energetice. Jeho prosazování bylo zkoumáno na základě analýzy záznamů mezivládních setkání a Evropských rad. Poté byl na základě

rozboru vzájemné spolupráce v bilaterální rovině a na úrovni EU určen charakter vztahu v daném období. Poslední kapitola je věnována fenoménu neplánovaných toků elektrické energie jako nejviditelnějšího problému ve vzájemných vztazích. Tato část je kontrolní případovou studií, která slouží k podpoře analytických závěrů hlavní kapitoly o vzájemných vztazích ve sledovaném období.

Na základě analýzy provedené v druhé a třetí kapitole lze prohlásit všechny stanovené hypotézy za potvrzené.

1. Spolupráce ve zkoumaném období existovala. Vztah můžeme, dle jeho charakteru, rozdělit na dvě období: na období let 2004 – 2010 a 2011 – 2014. V letech 2004 – 2010 se spolupráce dlouhodobě neorientovala na konkrétní témata, byla vedena ve velmi všeobecné rovině. V tomto období lze vyzorovat převažující evropeizaci energetických témat vztahu mezi ČR a SRN (tím se částečně potvrzuje i hypotéza číslo 3). Energetika v tomto období nebyla prioritním tématem rozhovorů, objevovala se jako doplněk ostatních témat. Výjimku tvořila pouze situace ze začátku roku 2009. Při řešení rusko-ukrajinské plynové krize musela ČR jako předsedající země Evropské rady vzniklý konflikt okamžitě řešit a konzultovala ho v první řadě s Německem. Jediné relativně konfliktní téma, přístup k jaderné energetice a jaderné bezpečnosti, bylo vyřešeno dohodou z roku 1999 o vzájemném informování se o bezpečnosti jaderných zařízení.

Předělem, co se intenzity vztahu týče, byly události roku 2011: jaderná havárie ve Fukušimě a následný ústup Německa od využívání jaderné energie. Česká republika obhajovala svoji cestu využívání jádra, Německo naopak propagovalo cestu obnovitelných zdrojů energie. Obě země navzájem respektovaly své rozhodnutí a v této době můžeme mluvit o velmi korektním vztahu. Energetická politika Německa, která vyřadila jaderné elektrárny a způsobila nárůst OZE bez adekvátního posílení přenosové soustavy, ale zatížila sousední státy, včetně ČR, neplánovanými toky elektrické energie. Tato politika navíc nebyla se žádným ze sousedů konzultována, což vyvolalo vlnu kritiky. Od tohoto momentu se sice energetika začala objevovat prakticky na každém jednání příslušných státních orgánů na vysoké úrovni, ale ne z důvodu přiblížení národních zájmů. V roce 2012 byla vytvořena česko-německá pracovní skupina pro řešení neplánovaných přetoků. Na konci roku 2013, společně s rozhodnutím o výstavbě PST, se skupina transformovala do nového formátu. Schází se jednou ročně pro diskusi o aktuálních tématech.

Z analýzy záznamů jednotlivých setkání nejvyšších vládních představitelů vyplývá, že spolupráce ve zkoumaném období (2004 – 2014) nebyla vedena ve strategické rovině. Navzdory vzrůstající důležitosti regionální spolupráce na strategické úrovni, ať už kvůli bezpečnostní situaci ve Východní Evropě nebo nutnosti adaptace energetických systémů na změnu energetických mixů evropských zemí, ČR ani SRN ve svých koncepčních dokumentech neoznačují jeden druhého za strategického partnera. Spolupráce neprobíhala za účelem dosahování memorand nebo dohod. V práci bylo dokázáno, že většina bilaterální spolupráce se řídila nutností řešit aktuálně vzniklé problémy. Na kontrolním případě přetoků bylo jednoznačně potvrzeno, že četnost bilaterálních vztahů rostla se zatěžováním české elektrizační soustavy. V průběhu let 2004 – 2014 nebylo v oblasti energetiky uzavřeno žádné memorandum o porozumění. Like-minded koalice na evropské úrovni taktéž nebyly vytvářeny, a to hlavně z důvodu nekonvergence národních zájmů v energetice.

S tím souvisí i hájení národních ekonomických zájmů, ke kterému prokazatelně docházelo z obou stran. SRN aktivně prosazovala cestu OZE pomocí své exportní iniciativy obnovitelné zdroje energie. Zde je nutné poznamenat, že tak nečinila pouze pro ochranu životního prostředí, ale také pro dosažení zisku německých firem. Německo poskytlo domácímu průmyslu jasnou konkurenční výhodu, když jeho velkou část osvobodilo od poplatku za OZE. V případě přetoků se odmítlo podílet na způsobených škodách a trvalo na platnosti vlastního právního řádu.

Česko se pro zachování přijatelných cen energie rozhodlo pokračovat ve výrobě elektřiny pomocí konvenčních zdrojů – uhelné a zejména jaderné energie – aby za přijatelných cen pro průmysl dosáhlo nízkoemisní energetiky. Pro ochranu své soustavy a pro zabránění dalším vícenákladům se rozhodlo instalovat PST.

Celkově je vzhledem k rozdílnému postoji veřejnosti na české a německé straně nekonvergence národního zájmu logická. Obě země sice chtějí dosáhnout nízkemisní ekonomiky, na základě veřejného mínění si ale zvolily odlišné cesty. Zatímco náklady na OZE v Německu nesou především domácnosti a jsou ochotné se na nich podílet pro splnění ambiciózních environmentálních cílů, česká veřejnost a průmysl preferují co nejnižší zatížení rozpočtů příspěvky na OZE, zachování ekonomického růstu a pracovních míst v tradičních průmyslových odvětvích a bezpečnost dodávek energie.

2. Analýza potvrdila asymetrii vzájemných vztahů a s tím související směr podnětů pro vzájemnou spolupráci, které vesměs vycházely z české strany. Německo nekonzultovalo s Českou republikou žádný strategický dokument, za což si od ČR (ale i

od ostatních sousedů) zejména v případě odstoupení od jaderné energie vyslechlo silnou kritiku. Česko se naopak snažilo o konzultaci všech kroků v energetické politice. Nedostatečná komunikace se vždy odrazila ve zhoršení vzájemných vztahů a tomuto se ČR zejména v případě dostavby jaderné elektrárny Temelín nebo při přijímání nové Aktualizace státní energetické koncepce chtěla vyhnout. V případě problematiky přetoků vycházely impulzy z české strany proto, že problém reálně existoval na české straně, i když byl způsoben politikou německou. Představitelé ČR aktivně vystupovali s tezemi o přetocích na bilaterálních schůzkách i v rámci EU a snažili se o větší koordinaci a komunikaci.

3. Na postupu při řešení problému přetoků můžeme definitivně potvrdit i třetí hypotézu, že pokud se dohody nepodaří dosáhnout na úrovni bilaterální, je debata přenesena na evropskou úroveň. Německá strana začala v otázce přetoků aktivněji s ČR spolupracovat až v momentě, kdy se o chybějící vnitroněmecké infrastrukturu a způsobených problémech začalo mluvit na nejvyšší úrovni EU. Neplánované přetoky se dokonce vyskytly v závěrech Evropské rady. Německo bylo viděno velmi negativně, a jelikož je snahou Německa být v Evropě vnímáno jako konstruktivní partner, začalo problém řešit. K aktivnější komunikaci z německé strany by nedošlo bez předešlé medializace a evropeizace problému. Hypotézu můžeme potvrdit i na ostatních případech. Německo v roce 2000 deklarovalo novou cestu energetiky, *Energiewende*, a snažilo se ji aktivně propagovat i mezi sousedy. Takzvaná exportní iniciativa OZE se v bilaterálních jednáních začala více objevovat po odstoupení od jaderné energie v roce 2011. Německo následně přeneslo tuto otázku i na úroveň EU. Při projednávání rámce nové klimaticko-energetické politiky do roku 2030 byla SRN jednoznačným zastáncem závazných cílů na evropské úrovni. ČR naopak intenzivně hájila flexibilitu členských států s ohledem na jejich geografické a ekonomické podmínky.

Výzkum kromě potvrzení stanovených hypotéz v neposlední řadě ukázal na možnost využití Moravcsikova konceptu nejenom jako velké teorie evropské integrace a teorie tvorby národního zájmu v EU, ale i jako vhodného konceptu pro zkoumání bilaterální roviny vztahů dvou států, které jsou členy EU. Na příkladu spolupráce ČR a SRN v energetice se jednoznačně potvrdila teze o nutnosti konvergence národních zájmů pro dosahování společných dohod jak na úrovni bilaterální, tak na úrovni EU. Stejně tak je platný předpoklad prosazování ekonomických zájmů ve vzájemných vztazích. Impulzy pro spolupráci vycházely vesměs od menšího partnera ve vzájemném vztahu, kterého ekonomika byla navázána na ekonomiku větší země.

Spolupráce v zahraničně-politické rovině v oblasti energetiky mezi SRN a ČR v letech 2004 - 2014 byla na základě provedené analýzy označena za asymetrickou a s absencí strategické roviny. V nejbližších letech se ale tento charakter může změnit. Na konci roku 2014 začaly rozhovory o Strategickém dialogu, který by se měl stát novým rámcem ve vzájemných vztazích. Intenzivně se spolupracuje rovněž v oblasti designu trhu s elektřinou. Toto by mohlo celou bilaterální relaci posunout na vyšší úroveň. Co se týče asymetrie vztahu, pravděpodobně budou převládat situace, kdy je iniciativa vyvíjena z české strany. Dané to bude stejně jako doposud velikostí státu a závislosti jeho ekonomiky na ekonomice německé. SRN ale v posledních měsících intenzivněji bojuje proti roli jaderné energie na evropské úrovni a je proto možné, že se bude snažit tuto otázku přenést i do vzájemných vztahů. Zvláště v případě, kdy Česká republika ve svých strategických dokumentech počítá s výrobou poloviny potřebné elektrické energie z jádra a Německo dalšímu rozvoji jaderné energetiky v Evropě silně oponuje.

Summary

The presented diploma thesis dealt with the inter-governmental relations between the Czech Republic and the Federal Republic of Germany in the field of energy in between 2004 – 2014. The Czech Republic's economy is closely linked to the German one. Germany, on the other hand, actively uses Czech energy infrastructure, as not all grid connections inside Germany have sufficient transmission capacity. Active relationship on both sides of the border is thus a prerequisite for further economic development and transformation to the low-carbon economy, a strategic goal so often highlighted by both actors. Czech accession to the EU brought a new quality to the mutual relationship as numerous issues are being discussed throughout major EU bodies (such as the European Council).

The aim of the diploma thesis is to define the character of the mutual relationship in energy field at the intergovernmental level. As a methodological framework for the analysis, the author decided to use disciplined interpretative case study based on Andrew Moravcsik's Liberal Intergovernmentalist Approach theory. Consequently, set of presumptions, which were not further analysed, has been created. These presumptions are:

- the existence of national preferences, created at the domestic level and advocated at the international level;

- the need for convergence of national preferences in order to achieve the consensual relationship;
- asymmetrical relations between states, where the minor actor always tends to cooperate more;
- and the tendency to transfer pending issues to the EU level.

Based on these presumptions, three hypotheses were set:

1. Cooperation between the Czech Republic and Germany in energy at the intergovernmental level existed in between 2004 – 2014. However, we cannot describe the relationship as strategic and with an ultimate strive to „seal the deal”. Both Germany and the Czech Republic prioritized their own economic interests before achieving convergence in the mutual relations.

2. Due to the asymmetry of relations, the Czech Republic should be the actor that is pushing for stimulation of bilateral relations in energy.

3. If the actors were not able to conclude an agreement on an issue, they have usually tried to transfer it to the European level.

The thesis contains three chapters in which analysis is carried out in order to confirm the set of above mentioned hypotheses. First chapter defines actors, who represent the state in mutual relations and advocate national preferences. Preferences are present in strategic governmental documents of both states, which are being analysed in the course of the thesis. In the second chapter, the cooperation itself is being examined. Author analyses bilateral contacts, the frequency of energy connected issues at the bilateral meetings and the shifts in the relationship. Third chapter analyses the issue of unplanned loop flows and how was this issue solved at the governmental level. This specific case study has been chosen as the loop flows represent the most visible problem in bilateral relations in the energy field.

Based on the analysis carried out in three chapters of the thesis, all three hypotheses have been verified. Bilateral discussions on the energy between the Czech Republic and the Federal Republic of Germany have been confirmed in between 2004 – 2014. We may divide this period into two parts: years 2004 – 2010 and 2011 – 2014. In the first six years, energy has been rather minor topic without any particular attention at the highest inter-governmental level. Talks usually concerned issues, which were at the same time negotiated at the EU level. Accident in the nuclear power plant in Fukušima, Japan and subsequent decision of Germany to phase-out all of its nuclear power plants is defined as a milestone in mutual relations. Nuclear phase-out in Germany, together

with rapid development of renewables at the German North coast caused unplanned power flows, which endangered physical security of the Czech transmission grid. From this moment on, energy is one of the most important issues in the bilateral relations, but at the same time, national interests in the field of energy are becoming visibly divergent. We may speak about active relationship between the two countries from 2011 onwards.

Analysis also confirmed the non-strategic character of the relationship and the importance of economic interests. The Czech Republic tried to stimulate the relationship; this was confirmed by the analysis in second and particularly in the third chapter. Third hypothesis was verified as well. The most visible case is the problem of loop flows, reference to which even appeared in the European Council conclusions as a consequence of failure to resolve the issue at the bilateral or regional level.

Last but not least, in addition to the confirmation of the hypotheses, the thesis pointed to the usability of Moravcsik concept not only as a Great Theory, the theory of European integration and formation of national interests in the EU, but also as a suitable concept for exploring bilateral relations between two EU Member States. On the example of collaboration between the Czech Republic and Germany in the energy sector, it is clearly confirmed that for achieving common agreements, both at bilateral and EU level, the convergence of national interests is essential. Equally valid is the assumption of advancing the economic interests in bilateral relations. Impulses for cooperation are based mostly on the activity of the minor actor, whose economy is closely interlinked with the economy of the major actors.

Seznam zkratek a použité jednotky

Použité zkratky

AA	Auswärtiges Amt, Spolkové ministerstvo zahraničních věcí
ACER	Agency for the Cooperation of Energy Regulators, Agentura pro spolupráci energetických regulátorů EU
ASEK 2010	Návrh Aktualizace Státní energetické koncepce z roku 2010
BMUB	Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Bau und Reaktorsicherheit, Spolkové ministerstvo životního prostředí, ochrany přírody, výstavby a reaktorové bezpečnosti
BMWi	od roku 2013 Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, Spolkové ministerstvo hospodářství a energetiky, v letech 2002 – 2005 Spolkové ministerstvo hospodářství a práce (Das Bundesministerium für Wirtschaft und Arbeit), v letech 2005 – 2013 Spolkové ministerstvo hospodářství a technologie (Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie).
BT	Bundestag, Spolkový sněm
CDU	Christlich Demokratische Union Deutschlands, Křesťansko-demokratická strana Německa
CSU	Christlich-Soziale Union, Křesťansko-sociální unie (SRN)
ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická (ČR)
EEG	Zákon o podpoře obnovitelných zdrojů energie (SRN)
EIA	Environmental impact assessment, proces dopadů výstavby na životní prostředí
ENEF	European Nuclear Energy Forum, Evropské fórum pro jadernou energii
EnLAG	Zákon o výstavbě energetických sítí (SRN)
ENTSO-E	Sdružení Evropských provozovatelů přenosových soustav elektrické energie
EU	Evropská unie
EWIS	The European Wind Integration Study
FDP	Freie Demokratische Partei, Svobodná demokratická strana (SRN)

GG	Grundgesetz, Základní zákon Spolkové republiky Německo
IKL	ropovod Ingolstadt – Kralupy – Litvínov
JE	Jaderná elektrárna
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (ČR)
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí ČR
MŽP	Ministerstvo životního prostředí ČR
NABEG	Zákon o urychlení rozšiřování přenosových sítí (SRN)
NATO	Severoatlantická aliance
NEP	Národní plán rozvoje sítí (SRN)
ODS	Občanská demokratická strana (ČR)
OSN	Organizace spojených národů
OZE	Obnovitelné zdroje energie
PST	phase-shifter, transformátor s příčným posunem fáze
SEK	Státní energetická koncepce České republiky z roku 2004
SEP	Státní energetická politika České republiky z roku 2000
SPD	Sozialdemokratische Partei Deutschlands, Sociálnědemokratická strana Německa
SRN	Spolková republika Německo
SZ	Strana Zelených (ČR)
TSO	Provozovatel přenosové soustavy
ÚMV	Ústav mezinárodních vztahů
ÚV ČR	Úřad vlády České republiky
WTO	Světová obchodní organizace

Použité jednotky

GW	Gigawatt
MW	Megawatt
MWh	Megawatthodina

Seznam obrázků

Obrázek 1: Operátoři přenosových sítí v SRN	23
Obrázek 2: Stav výstavby přenosových sítí v SRN	85
Obrázek 3: Přeshraniční výměna elektřiny, leden 2015	87

Seznam pramenů a literatury

1. Prameny

1.1. Legislativa (zákony, strategické a koncepční dokumenty, dohody, dokumenty EU)

Aktualizace státní energetické koncepce z února 2010, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument5903.html>.

Bezpečnostní strategie ČR 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/file/699914/Bezpecnostni_strategie_CR_2011.pdf.

Dohoda mezi Státním úřadem pro jadernou bezpečnost České republiky a Spolkovým ministerstvem pro životní prostředí, ochranu přírody a jadernou bezpečnost Spolkové republiky Německo o výměně informací. Podepsaná v Praze 17. března 1999. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.sujb.cz/fileadmin/sujb/docs/mezinarodni-spoluprace/smlouvy/II_8_CJ.pdf.

Dokument Evropské rady 169/14: European Council (23 and 24 October 2014) – Conclusions. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/145397.pdf.

Dokument Evropské rady 75/1/13, REV 1: European Council, 22 May 2013: Conclusions. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/137197.pdf.

Dokument Evropské rady 7775/1/06, REV 1: Presidency Conclusions of the Brussels European Council (23/24 March 2006), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/89013.pdf.

Dokument Evropské rady 7880/1/09, REV 1: Brussels European Council, 19/20 March 2009, Presidency Conclusions. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/106809.pdf.

Dokument Evropské rady SN 79/14: „European Council (23 and 24 October 2014), Conclusions on 2030 Climate and Energy Policy Framework.“ Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/145356.pdf.

Ein Strommarkt für die Energiewende. Diskussionspapier des Bundesministeriums für Wirtschaft und Energie (Grünbuch). Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/G/gruenbuch-gesamt,property=pdf,bereich=bmwi2012,sprache=de,rwb=true.pdf>.

- Energetická politika, schválená usnesením vlády České republiky ze dne 12. ledna 2000 č. 50, dostupná online na http://biom.cz/leg/Energeticka_politika.doc.
- Energetický zákon SRN, „Energiewirtschaftsgesetz vom 7. Juli 2005 (BGBl. I S. 1970, 3621), das zuletzt durch Artikel 6 des Gesetzes vom 21. Juli 2014 (BGBl. I S. 1066) geändert worden ist“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/enwg_2005/gesamt.pdf.
- Energiekonzept für eine umweltschonende, zuverlässige und bezahlbare Energieversorgung von 28. September 2010. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.bundesregierung.de/ContentArchiv/DE/Archiv17/Anlagen/2012/02/energiekonzept-final.pdf?__blob=publicationFile&v=5
- Energieleitungsausbaugesetz vom 21. August 2009 (BGBl. I S. 2870), das zuletzt durch Artikel 3 des Gesetzes vom 23. Juli 2013 (BGBl. I S. 2543) geändert worden ist. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.gesetze-im-internet.de/enlag/BJNR287010009.html>.
- Erneuerbare-Energien-Gesetz vom 21. Juli 2014 (BGBl. I S. 1066), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 22. Dezember 2014 (BGBl. I S. 2406) geändert worden ist. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/eeg_2014/gesamt.pdf.
- Gesetz für den Vorrang Erneuerbarer Energien, Zuletzt geändert durch G v. 22.12.2003 I 3074, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/eeg/gesamt.pdf>.
- Koncepce zahraniční politiky České republiky na léta 2003 – 2006, schválena vládou ČR 3. 3. 2003. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/file/1413384/KONCEPCE_2003_2006.pdf.
- Koncepce zahraniční politiky ČR 2011, schváleno vládou ČR dne 20. července 2011. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/file/675937/koncepce_zahranicni_politiky_2011_cz.pdf.
- Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.C.2007.306.01.0001.01.CES>.
- Pracovní program českého předsednictví: Evropa bez bariér, 1. ledna – 30. června 2009. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.eu2009.cz/assets/news-and-documents/news/cz-pres_programme_cs.pdf.
- Präsidentenschaftsprogramm 1. Januar – 30. Juni 2007, „Europa gelingt gemeinsam“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.eu2007.de/includes/Downloads/Praesidentschaftsprogramm/EU-P-AProgr-d-2911.pdf>.
- Státní energetická koncepce České republiky, schválená usnesením vlády České republiky č. 211 ze dne 10. března 2004. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument5903.html>.

Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992 v aktuálním znění, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=40450&nr=1~2F1993~20Sb.&ft=pdf>.

Východiska pro koncepci surovinové a energetické bezpečnosti ČR, schváleny vládou ČR dne 17. 8. 2011, Usnesením vlády č. 619. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://download.mpo.cz/get/44988/50560/583032/priloha001.pdf>.

Weißbuch zur Sicherheitspolitik Deutschlands und zur Zukunft der Bundeswehr 2006, Bundesministerium der Verteidigung, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, [http://www.bmvg.de/portal/a/bmvg!/ut/p/c4/Dca7DYAwDAXAWVgg7unYAucYCVP-Qrnsz7omqObfoUnPHfUwolOuhx2u4zN0xuFC IGQddWEzqi4eLF1i7mqXFkKf-WQNUOF6jFY_sAY_7e5g!/.](http://www.bmvg.de/portal/a/bmvg!/ut/p/c4/Dca7DYAwDAXAWVgg7unYAucYCVP-Qrnsz7omqObfoUnPHfUwolOuhx2u4zN0xuFC IGQddWEzqi4eLF1i7mqXFkKf-WQNUOF6jFY_sAY_7e5g!/)

Základní zákon Spolkové republiky Německo: „Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 100-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 23. Dezember 2014 (BGBl. I S. 2438) geändert worden ist“. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html>.

Zákon 458/2000 Sb. ze dne 28. listopadu 2000 o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon) v aktuálním znění. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=49962&nr=458~2F2000~20Sb.&ft=pdf>.

Zákon České národní rady ze dne 8. ledna 1969 o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky v aktuálním znění (Kompetenční zákon). Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=31338&nr=2~2F1969~20Sb.&ft=pdf>.

1.2. Jiné dokumenty (vládní prohlášení, projevy, koaliční smlouvy, záznamy ze zasedání)

Bundesminister Fischer zum Europäischen Rat in Nizza - Rede im Bundestag, 28. November 2000, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.cvce.eu/content/publication/2004/11/4/d92892d7-b72a-40bc-93c7-b334814356c2/publishable_de.pdf.

Deutscher Bundestag, Stenographischer Bericht: 3. Sitzung, Bonn, Dienstag, den 10. November 1998. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://dip21.bundestag.de/dip21/btp/14/14003.pdf>.

Koaliční smlouva mezi ČSSD, hnutím ANO 2011 a KDU-ČSL na volební období 2013 – 2017, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalicni_smlouva.pdf.

- Koaliční smlouva o vytvoření koalice rozpočtové odpovědnosti, vlády práva a boje proti korupci (vláda Petra Nečase), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalicni_smlouva_ods_top09_vv.pdf.
- Koaliční smlouva vlády Mirka Topolánka (2007), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/mirek-topolaneck-2/3Ksmlouva.pdf>.
- Koaliční smlouva vlády Vladimíra Špidly ze dne 9. 7. 2002. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/vladimir-spidla/Koalicni-smlouva.pdf>.
- Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD, 11.11.2005, „Gemeinsam für Deutschland – mit Mut und Menschlichkeit“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.kas.de/upload/ACDP/CDU/Koalitionsvertraege/Koalitionsvertrag2005.pdf>.
- Koalitionsvertrag 2002 – 2006: Erneuerung – Gerechtigkeit – Nachhaltigkeit. Für ein wirtschaftlich starkes, soziales und ökologisches Deutschland. Für eine lebendige Demokratie. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.nachhaltigkeit.info/media/1248173898php7wc9Pc.pdf>.
- Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und FDP, 17. Legislaturperiode. Wachstum. Bildung. Zusammenhalt. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.fdp.de/files/363/koalitionsvertrag.pdf>.
- Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD (2013). Deutschlands Zukunft gestalten. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.cdu.de/sites/default/files/media/dokumente/koalitionsvertrag.pdf>.
- Programové prohlášení vlády České republiky, vláda Stanislava Grosse z roku 2004, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/stanislav-gross/Programove-prohlaseni-vlady-Ceske-republiky_1.pdf.
- Programové prohlášení vlády ČR (Jana Fischera), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/jan-fischer/ppv-2009.pdf>.
- Programové prohlášení vlády Jiřího Paroubka (2005), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/jiri-paroubek/Programove-prohlaseni-vlady-Jiriho-Paroubka_1.pdf.
- Programové prohlášení vlády Mirka Topolánka (2006), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/mirek-topolaneck-1/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf.
- Programové prohlášení vlády Mirka Topolánka (2007), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/mirek-topolaneck-2/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf.

Programové prohlášení vlády Petra Nečase (2010), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/tema/Programove-prohlaseni-vlady-20130802.pdf>

Programové prohlášení vlády, Praha, srpen 2002, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/vladimir-spidla/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf.

Regierungserklärung des Bundeskanzlers am 29. Oktober 2002 vor dem Deutschen Bundestag in Berlin, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, https://www.lmz-bw.de/fileadmin/user_upload/Medienbildung_MCO/fileadmin/bibliothek/schroeder_RE_2002/schroeder_RE_2002.pdf.

Stellungnahme der Bundesregierung zum Entwurf der Aktualisierung des tschechischen Energiekonzepts. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/S-T/stellungnahme-der-bundesregierung-zum-entwurf-der-aktualisierung-des-tschechischen-energiekonzepts,property=pdf,bereich=bmwi2012,sprache=de,rwb=true.pdf>.

2. Sekundární literatura

2.1. Knižní publikace

Bacovský, Václav, Dostál, Vít a Thim, Michal. *Agenda pro českou zahraniční politiku 2010*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2010.

Bierling, Stephan. *Die Außenpolitik der Bundesrepublik Deutschland. Normen, Akteuren, Entscheidungen*. München: Oldenbourg Wissenschaftsverlag, 2005.

Černoch Filip, Ocelík, Petr a kol., *Technicko-ekonomické aspekty energetiky*, Brno: Masarykova univerzita, 2012.

Černoch, Filip a Ocelík, Petr. *Konstruktivismus a energetická bezpečnost v mezinárodních vztazích*. Brno: Masarykova Univerzita, 2012.

Černoch, Filip a Vlček, Tomáš. *Energetický sektor České republiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2012.

Drulák, Petr a Kratochvíl, Petr. *Encyklopedie mezinárodních vztahů*. Praha: Portál, 2009.

Drulák, Petr. *Teorie mezinárodních vztahů*. Praha: Portál, 2003.

Handl, Vladimír a Pick, Otto, *Zahraníční politika České republiky 1993 – 2004*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004.

Handl, Vladimír, Kunštát, Miroslav a Nigrin, Tomáš. *Modifikace německé zahraniční politiky po zářijových volbách 2005 se zvláštním zřetelem na česko-německé vztahy*. (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, 2006.

Hendl, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. Praha:Portál, 2008.

- Illing, Falk. *Energiepolitik in Deutschland. Die energiepolitischen Maßnahmen der Bundesregierung 1949 – 2013*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2012.
- International Energy Agency, *Energy Policies of IEA Countries: Czech Republic 2005 Review*, Paris: International Energy Agency, 2005.
- International Energy Agency, *Energy policies of IEA Countries: Germany 2013 Review*. Paris: International Energy Agency, 2013.
- Jeřábek, Martin. *Deutschland und die Osterweiterung der Europäischen Union*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2011.
- Kaniok, Petr. *České předsednictví Rady EU – most přes minulost*. Brno: Masarykova univerzita, 2010.
- Kořan, Michal a kol. *Česká zahraniční politika v roce 2007: analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008.
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2004 do prosince 2004*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2005.
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2005 do prosince 2005*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2006.
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2006 do prosince 2006*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2007.
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2008 do prosince 2008*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2009.
- Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic, *Report on the Foreign Policy of the Czech Republic between January 2001 and December 2001*. Prague: Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic, 2002.
- Nekvapil, Václav, Berdych, Antonín a Veselý, Luboš, *Agenda pro českou zahraniční politiku 2007*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2007.
- Ort, Alexander, *Česká zahraniční politika*. Plzeň: vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004.
- Prášil, Jan. *Zahraníční politika Německa na začátku 21.století*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2011.
- Schmidt, Manfred D. *Das politische System Deutschlands*. Mnichov: Verlag C.H.Beck, 2007.
- Smolík, Josef. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Praha: Grada Publishing, 2014.

2.2. Studie a příspěvky v knižních publikacích a odborných periodikách

- Ehler, Tomáš. „Energetická bezpečnost v rámci zahraniční politiky SRN – mezi bilateralismem a europeizací.“ v *Německo v čele Evropy? SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*. ed. Vladimír Handl, Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011, 277 – 318.
- Ficner, Filip a Kusák, Martin. „Energetický balíček Evropské komise jako počátek nové energetické politiky EU“, informační podklad č. 5.278, srpen 2007, Parlamentní institut, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=20962.
- Geden, Oliver a Fischer, Severin. „Moving Targets. Negotiations on the EU’s Energy and Climate Policy Objectives for the Post-2020 Period and Implications for the German Energy Transition“. SWP Research Paper, March 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/research_papers/2014_RP03_fis_gdn.pdf.
- Handl, Vladimír. „Entspannte Übungen. Tschechien und Deutschland in der EU“, *Osteuropa*, 56 (10/2006), 51-63.
- Handl, Vladimír. „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“, *Česká zahraniční politika v roce 2008: analýza ÚMV*. ed. Michal Kořan a kol. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009, 141 – 158.
- Handl, Vladimír. „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“. v *Česká zahraniční politika v roce 2010: analýza ÚMV*. Michal Kořan a kol., Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011, 109 – 127.
- Handl, Vladimír. „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“, v *Česká zahraniční politika v roce 2012: analýza ÚMV*, eds. Michal Kořan a Ondřej Ditrych, Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, 85 – 106.
- Handl, Vladimír. „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“ v *Česká zahraniční politika v roce 2013: analýza ÚMV*. ed. Michal Kořan a kol., Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2014, 97 – 115.
- Kořan, Michal. „Jednopřípadová studie“ v *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*, ed. Petr Drulák, Praha: Portál, 2008, 29 – 61.
- Moravcsik, Andrew. „Preferences and Power in the European Community: A Liberal Intergovernmentalist Approach.“ *Journal of Common Market Studies* 31 (4/1993), 473 – 524.
- Tichý, Lukáš. „Energetika ve vnějších vztazích České republiky“, v *Česká zahraniční politika v roce 2011*, eds. Michal Kořan a Ondřej Ditrych, Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012, 298 – 315.

Tichý, Lukáš, „Energetika ve vnějších vztazích České republiky“, v *Česká zahraniční politika v roce 2012: analýza ÚMV*. eds. Michal Kořan a Ondřej Ditrych, Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, 267 – 285.

Tichý, Lukáš, „Energetika ve vnějších vztazích České republiky“ v *Česká zahraniční politika v roce 2013: analýza ÚMV*. ed. Michal Kořan a kol., Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2014, 303 – 326.

2.3. Novinové články, informace z rozhlasu, televize

ČRo 1 – Radiožurnál, Rozhovor s Alexandrem Vondrou, Dvacet minut Radiožurnálu dne 29. 12. 2008, 17:30.

ČRo6, Rozhovor s ministrem průmyslu a obchodu ČR Milanem Urbanem ze dne 3. března 2004, naposled navštíveno přes databázi dostupný Newton Media 18. 4. 2015.

ČT 1, Informace z pořadu „Události, komentáře“, 19. listopadu 2004.

ČTK, „Bartuška: ČR se musí vyrovnat se změnou energetické politiky Němců.“, 10. 5. 2011.

ČTK, „Diskusi v Pasově poslouchá jen několik desítek lidí“, 23. 1. 2012.

ČTK, „Merkelová vítá úsporná opatření Nečasovy vlády“, 19. 8. 2010.

Euro, „Peníze by byly, plyn není“, 15. 12. 2008, 12.

Hospodářské noviny, „Německá firma je před podpisem dohody s Českem o regulaci proudu“, 7. 1. 2014.

Kerles, Marek, „Manévry při slyšení k Temelínu byly zbytečné“, *Lidové noviny*, 13. 6. 2012.

Mladá fronta DNES, „Česko chce v energetice EU méně Ruska“, 15. 12. 2008, 3.

Muntean, Cristina „Czech Republic Will Benefit From Gazelle“, *Czech Business Weekly*, 18. 11. 2008, 30.

Palata, Luboš, „Bez Německa to nepůjde“, *Lidové noviny*, 5. 10. 2004.

Poljakov, Nikita: „Italové získali miliardovou zakázku na ochranu Česka před blackouty“, *Hospodářské noviny*, 31.3.2014, 11.

Žižka, Jan, rozhovor s Alexandrem Vondrou: „Alexandr Vondra: Představuji si, jak se Putin usmívá“, *E15*, 8. 9. 2008, 16.

3. *Internetové zdroje*

3.1. Internetové zdroje a články vládních institucí a jiných organizací

Auswärtiges Amt, „Deutsch-tschechische Beziehungen weiter intensivieren“, 4. 3. 2010, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.auswaertiges-amt.de/DE/Aussenpolitik/Laender/Aktuelle_Artikel/TschechischeRepublik/100304-ww-kohout.html.

Auswärtiges Amt, „Galerie: Die Außenminister der Bundesrepublik Deutschland“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.auswaertiges-amt.de/DE/AAmt/Geschichte/Aussenminister_node.html.

Auswärtiges Amt, „Organisationsplan des Auswärtigen Amts“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.auswaertiges-amt.de/cae/servlet/contentblob/373560/publicationFile/203361/Organisationsplan.pdf>.

Botschaft der Tschechischen Republik in Berlin, „Außenminister Schwarzenberg kommt nach Berlin“, 21. 2. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/berlin/de/pressemitteilungen_reden_texte/pressemitteilungen/x2009/aussenminister_schwarzenberg_kommt_nach.html.

Botschaft der Tschechischen Republik in Berlin, „Der neue tschechische Außenminister in Berlin“, 11. 9. 2006, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/berlin/de/pressemitteilungen_reden_texte/pressemitteilungen/x2009/der_neue_tschechische_aussenminister_in.html.

Botschaft der Tschechischen Republik in Berlin, „Tschechiens Umweltminister zu Arbeitsbesuch in Berlin“, 10. 11. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/berlin/de/pressemitteilungen_reden_texte/pressemitteilungen/x2009/tschechiens_umweltminister_zu.html.

Botschaft der Tschechischen Republik in Berlin, „Tschechischer Vizepremier Vondra in Berlin“, 3. 12. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/berlin/de/pressemitteilungen_reden_texte/pressemitteilungen/x2009/tschechischer_vizepremier_vondra_in.html.

Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 01/2008. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/c5/8/76/280351_491978_Data_mesicniku_ZP2008_01.pdf.

Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 03/2010. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/8f/63/f2/518858_491995_Data_mesicniku_ZP2010_03.pdf.

- Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 03/2013. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015,
http://www.mzv.cz/public/25/71/e3/983327_912602_data1_3_2013_final.pdf.
- Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 06/2007. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015,
http://www.mzv.cz/public/93/12/38/73490_491969_Data_mesicniku_ZP2007_06.pdf.
- Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 07-08/2010. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015,
http://www.mzv.cz/public/d4/10/a4/991026_920006_Data_mesicniku_ZP2010_07_08.doc
- Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 09/2005, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/public/79/9a/c/23194_14945_Data9_2005.doc.
- Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 10/2006. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015,
http://www.mzv.cz/public/dc/d6/c/73466_491952_Data_mesicniku_ZP2006_10.pdf.
- Bulletin Zahraniční politika České republiky: data 11/2007. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015,
http://www.mzv.cz/public/47/42/b7/279831_491973_Data_mesicniku_ZP2007_11.pdf.
- Bulletin Zahraniční politika České republiky: dokumenty 01/2007. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015,
http://www.mzv.cz/public/3f/b8/cd/73310_492029_Dokumenty_mesicniku_ZP2007_01.pdf.
- Bulletin Zahraniční politika České republiky: dokumenty 04/2006. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015,
http://www.mzv.cz/public/ca/bf/eb/73280_492006_Dokumenty_mesicniku_ZP2006_04.pdf.
- Bulletin Zahraniční politika České republiky: dokumenty 04/2007. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015,
http://www.mzv.cz/public/38/a/95/73322_492042_Dokumenty_mesicniku_ZP2007_04.pdf.
- Bulletin Zahraniční politika České republiky: dokumenty 06/2012. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015,
http://www.mzv.cz/public/87/52/f0/855597_770632_dokumenty4_6_2012.pdf.
- Bundeskanzleramt, „Organisationsplan des Bundeskanzleramtes, Stand: 1. August 2014“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015,
<http://www.bundesregierung.de/ContentArchiv/DE/Archiv17/Anlagen/2010/2010-12-15-organigramm-bkamt.pdf?blob=publicationFile&v=11>.

- Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit, „Neues Atomgesetz tritt in Kraft. Atomausstieg ist die konsequente Antwort auf Tschernobyl“, 25. 04. 2002, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmub.bund.de/presse/pressemitteilungen/pm/artikel/neues-atomgesetz-tritt-in-kraft/>.
- Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Bau und Reaktorsicherheit, „Organigramm“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmub.bund.de/bmub/aufgaben-und-struktur/organigramm/>.
- Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, „Deutsche Öffentlichkeit kann zum Entwurf des tschechischen Energiekonzepts Stellung nehmen“, 17. 2. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/DE/Themen/Energie/pm-sup.did=625680.html>.
- Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, „Die Geschichte des Bundesministeriums für Wirtschaft und Energie“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/DE/Ministerium/geschichte.did=161618.html>.
- Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, „EU-Energieminister beraten über klima- und energiepolitischen Rahmen bis 2030“, 4. 3. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/DE/Presse/pressemitteilungen.did=627780.html>.
- Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, „Gabriel trifft tschechischen Ministerpräsidenten und den tschechischen Minister für Wirtschaft und Handel“, 14. 3. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/DE/Themen/energie.did=629754.html>.
- Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, „Monitoring der Versorgungssicherheit“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/DE/Themen/Energie/Strommarkt-der-Zukunft/versorgungssicherheit.html>.
- Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, „Organisationsplan“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/M-O/organisationsplan-bmwi.property=pdf,bereich=bmwi2012,sprache=de,rwb=true.pdf>.
- Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, „Rösler: Neuregelungen verbessern Investitionsbedingungen für Netzausbau“, 29. 5. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bmwi.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/pressemitteilungenarchiv.did=578424.html>.
- Bundesnetzagentur, „Zertifizierungsverfahren der Beschlusskammer 6“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.bundesnetzagentur.de/cln_1431/DE/Service-Funktionen/Beschlusskammern/Beschlusskammer6/BK6_95_Zertifizierungsverfahren/zertifizierungsverfahren-node.html.
- Bundesnetzagentur, „Ausbau der Übertragungsnetze – Status quo“, Deniz Erdem, 01. 12. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015,

http://crm.saena.de/sites/default/files/civicrm/persist/contribute/files/2014-12-01_Deniz_Erdem_%20Netzausbau%20Status%20Quo%20N2n.pdf, 8.

Bundesnetzagentur, „Leitungsvorhaben aus dem Bundesbedarfsplangesetz“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.netzausbau.de/cln_1411/DE/Vorhaben/BBPIG-Vorhaben/BBPIG-Vorhaben-node.html.

Bundesnetzagentur, „Leitungsvorhaben aus dem Energieleitungsausbaugesetz“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.netzausbau.de/cln_1411/DE/Vorhaben/EnLAG-Vorhaben/EnLAGVorhaben-node.html.

Bundesnetzagentur, „Update of Bundesnetzagentur report on the impact of nuclear power moratorium on the transmission networks and security of supply“, 27. 5. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.bundesnetzagentur.de/SharedDocs/Downloads/EN/BNetzA/PressSection/PressReleases/2011/110527PressConferencePowerMoratorium.pdf?__blob=publicationFile&v=3.

Bundesnetzagentur, *Annual Report 2011*, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.bundesnetzagentur.de/SharedDocs/Downloads/EN/BNetzA/PressSection/ReportsPublications/2012/AnnualReport2011pdf.pdf?__blob=publicationFile&v=2

Bundesregierung, *Jahresbericht der Bundesregierung 2011/2012: Deutschland gestalten – menschlich und erfolgreich*. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://archiv.bundesregierung.de/Content/DE/Publikation/Bestellservice/2012-09-26-jahresbericht-der-bundesregierung.pdf?__blob=publicationFile&v=23.

ČEPS, „Přeshraniční toky“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.ceps.cz/CZE/Data/Vsechna-data/Stranky/Preshranicni-toky.aspx>

ČEPS, „Systémové služby“, a.s., naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.ceps.cz/CZE/Cinnosti/Systemove-sluzby/Stranky/default.aspx>.

ČEPS, a.s., „Akcionáři“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.ceps.cz/CZE/O-spolecnosti/Stranky/Akcionari.aspx>.

ČEPS, a.s., „O společnosti“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.ceps.cz/CZE/O-spolecnosti/Stranky/Default.aspx>.

ČEPS, a.s., 2010. *Přenosová soustava v ČR a střední Evropě v roce 2013/2015*. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.ceps.cz/CZE/Media/Studie-analyzy/Documents/PS%20v%20C4%8CR%20a%20st%20C5%99edn%20C3%AD%20Evrop%20C4%9B%20v%20roce%202013-2015%20v%20kontextu%20v%20C3%BDsledk%20C5%AF%20EWIS,%20pl%20C3%A1novan%20C3%BDch%20s.pdf>.

ČEPS, a.s., *Mimořádná situace v PS ČR vlivem enormní výroby ve větrných parcích v Německu na přelomu roku 2014/2015*. Únor 2015, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.ceps.cz/CZE/Media/Tiskove-zpravy/Documents/Analyza_mimoradna_situace_PSCR_2015_CZ.pdf.

- ČEPS, a.s., *Plán rozvoje přenosové soustavy České republiky 2013 – 2022*. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, https://www.ceps.cz/CZE/Cinnosti/Technicka-infrastruktura/Documents/Rozvoj%20PS/2012/Pl%C3%A1n%20rozvoje%20PS%20%C4%8CR%202013-2022_final_20120522.pdf.
- ČEPS, a.s., *Plán rozvoje přenosové soustavy České republiky 2014 – 2023*. 15. 11. 2013. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.ceps.cz/CZE/Cinnosti/Technicka-infrastruktura/Documents/Rozvoj%20PS/2013/Pl%C3%A1n%20rozvoje%20p%C5%99enosov%C3%A9%20soustavy%20%C4%8Cesk%C3%A9%20republiky%202014%20-%202023.pdf>.
- Deutsche Botschaft Prag, „Debatte zum Klimawandel in der Deutschen Botschaft“, 21. 2. 2007, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/de/05-Wirtschaft/Archiv/seite_debatte_klimawandel.html.
- Deutsche Botschaft Prag, „Deutscher Tag zu Erneuerbaren Energien in Prag“, 21. 11. 2007, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/de/05-Wirtschaft/Archiv/seite_erneuerbare_energien.html.
- Deutsche Botschaft Prag, „Deutschland und Tschechien nehmen Klima- und Energiedialog wieder auf“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/de/05-Wirtschaft/Seite_Energiedialog_Dt_Cz.html.
- Deutsch-Tschechischer Zukunftsfonds, „7. Mai: Diskussion zu Wirtschaftsbeziehungen im Rahmen einer Veranstaltung des Deutsch-Tschechischen Gesprächsforums“, 4. 5. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.fondbudoucnosti.cz/de/aktuell/aktuell/7-mai-diskussion-zu-wirtschaftsbeziehungen-im-rahmen-einer-veranstaltung-des-deutsch-tschechischen-gesprachsforums>.
- Die Bundeskanzlerin, „Gemeinsam für ein "Klimapaket der Vernunft"“, 20. 10. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bundeskanzlerin.de/ContentArchiv/DE/Archiv17/Reiseberichte/cz-prag-topolanek.html;jsessionid=743396BC4222AA4BB317EBC367AAF419.s3t2>.
- Die Bundeskanzlerin, „Pressstatements von Bundeskanzlerin Angela Merkel und Ministerpräsident der Tschechischen Republik, Petr Nečas“, 3. 4. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bundeskanzlerin.de/ContentArchiv/DE/Archiv17/Mitschrift/Pressekonferenzen/2012/04/2012-04-03-pk-merkel-prag.html>.
- Die Bundeskanzlerin, „Pressstatements von Bundeskanzlerin Merkel und dem Ministerpräsidenten der Tschechischen Republik, Sobotka, am 13. März 2014“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.bundeskanzlerin.de/Content/DE/Mitschrift/Pressekonferenzen/2014/03/2014-03-13-merkel-sobotka.html>.

- European Council, Council of the European Union, „European Council: National Briefing: Germany“. 22. 5. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://tvnewsroom.consilium.europa.eu/event/european-council-may-2013/national-briefing-germany-part-3-qa19#/event-media>.
- European Council, Press Release, 2782nd Council Meeting, Transport, Telecommunications and Energy, Brussels, 15 February 2007. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/trans/92802.pdf.
- Evropská komise, „Členové Barrosovy komise (2004 – 2009)“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://ec.europa.eu/archives/commission_2004-2009/index_cs.htm.
- Informační systém SEA, „Posuzování koncepcí: Aktualizace Státní energetické koncepce České republiky“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://portal.cenia.cz/eiasea/detail/SEA_MZP148K.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu, „Česká ekonomika v roce 2014“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/kalendar/download/72366/priloha002.pdf>.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu, „Česko a Německo chtějí koordinovaný rozvoj elektrické sítě ve střední Evropě“, 7. 4. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument86245.html>.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu, „ČR má schválenou pozici k novým klimaticko-energetickým cílům EU“, 18. 9. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument153376.html>.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu, „Hospodářské vztahy mezi Českou republikou a Německem jsou na velmi dobré úrovni, shodli se ministři Kuba a Rösler“, 9. 5. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument140994.html>.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu, „Martin Kocourek: Dnes si všichni uvědomují důležitost energetické bezpečnosti“, 26. 7. 2010, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument76998.html>.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu, „Ministr Jan Mládek bude v Německu jednat o energetice, vzájemném obchodu a investicích“, 12. 3. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/zprava147804.html>.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu, „Ministr Kocourek vystoupil na výroční schůzi Česko-německé obchodní a průmyslové komory“, 6. 6. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument88227.html>.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu, „Ministr Kocourek: Evropa potřebuje robustnější energetické sítě“, 3. 11. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/zprava91824.html>.

- Ministerstvo průmyslu a obchodu, „Ministr Mládek diskutoval se svými evropskými protějšky o unijní energetické politice i situaci na Ukrajině“, 5. 3. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument147593.html>.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu, „Návrhy unie jsou nepřijatelné“, 14. 2. 2007, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument27296.html>.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu, „Organizační struktura MPO platná ke dni 1. 4. 2015“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://download.mpo.cz/get/52566/59831/631455/priloha001.pdf>.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu, „Prezident má pravdu: náš úkol je energetika“, 22. 11. 2006, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument24349.html>.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu, „Státní energetická koncepce ČR“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument5903.html>.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu, „Zasedání Rady pro energetiku“, 11. 12. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.mpo.cz/dokument67400.html>.
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, „Ministr Svoboda přijal spolkového ministra zahraničí Steinmeiera“, 7. 4. 2006, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/tiskove_konference_zaznamy/ministr_svoboda_prijal_spolkoveho.html.
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, „Ministr Zaorálek přijal německého ministra zahraničních věcí Franka-Waltera Steinmeiera“, 27. 8. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/tiskove_zpravy/x2014_08_27_ministr_zaozalek_prijal_nemeckeheho_ministra.html.
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, „Organizační struktura k 1. dubnu 2015“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/file/73008/OrganogramMZV_2015_04_01.pdf.
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, „Zvláštní zmocněnci“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/organizacni_struktura/zvlastni_zmocnenci.html.
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 4. 3. 2010, „Setkání ministrů zahraničních věcí Jana Kohouta a Guida Westerwelleho“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/prohlaseni_a_stanoviska/x2010_03_04_setkani_ministru_jana_kohouta_a_guida_westerwelleho.html.
- Ministerstvo životního prostředí, „Organizační struktura“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzp.cz/cz/organizacni_struktura.
- Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, Výbor pro evropské záležitosti: Zápis z jednání č. 58 (12. listopadu 2009), naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=60203>.

- Státní úřad pro jadernou bezpečnost, „Spolupráce s Německem v roce 2004“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.sujb.cz/mezinarodni-spoluprace/spoluprace-s-nemeckem-v-roce-2004/>.
- Státní úřad pro jadernou bezpečnost, „Spolupráce s Německem v roce 2006“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.sujb.cz/mezinarodni-spoluprace/spoluprace-s-nemeckem-v-roce-2006/>.
- Státní úřad pro jadernou bezpečnost, „Spolupráce s Německem v roce 2009“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.sujb.cz/mezinarodni-spoluprace/spoluprace-s-nemeckem-v-roce-2009/>.
- Státní úřad pro jadernou bezpečnost, „V Drážďanech se konalo 18. německo-české bilaterální zasedání“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.sujb.cz/aktualne/detail/clanek/v-drazdanech-se-konalo-18-nemecko-ceske-bilateralni-zasedani/>.
- Velvyslanectví České republiky v Berlíně, „20 let od podepsání Smluv o dobrém sousedství“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/berlin/cz/aktuality/informace_a_sdeleni/x20_let_od_podepsani_smluv_o_dobrem.html.
- Velvyslanectví České republiky v Berlíně, „Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html.
- Velvyslanectví Spolkové republiky Německo v Praze, „Aktuální stav a výzvy německé energetiky“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/05/Deutsch-tschechische_20Wirtschaftsbeziehungen/seite_enerigeseminar_26_03_2012.html.
- Velvyslanectví Spolkové republiky Německo v Praze, „Slavnostní otevření plynovodu Gazela“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/05/Seite_Gazela_Pipeline.cz.html.
- Vláda České republiky, „Česko a Německo řeší problémy v energetice“, 3. 4. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/cesko-a-nemecko-resi-problemy-v-energetice-94289/>.
- Vláda České republiky, „Členové vlády“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/vlada/>.
- Vláda České republiky, „ČR a Sasko prohlubují spolupráci“, 7. 12. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/cr-a-sasko-prohlubuji-spolupraci-101618/>.
- Vláda České republiky, „Ministři EU ocenili kroky českého předsednictví pro obnovu dodávek plynu“, 13. 1. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/ministri-eu-ocenili-kroky-ceskeho-predsednictvi-pro-obnovu-dodavek-plynu-51946/>.

- Vláda České republiky, „Nemá smysl hrát si na husity, rozhovor T. Prouzy o energetice“, 22. 9. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/aktualne/nema-smysl-hrat-si-na-husity--rozhovor-t--prouzy-o-energetice-122775/>.
- Vláda České republiky, „Německý tisk chválí předsednictví ČR v souvislosti s operací Gas“, 13. 1. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/nemecky-tisk-chvali-predsednictvi-cr-v-souvislosti-s-operaci-gas-51988/>.
- Vláda České republiky, „Nový německý ministr zahraničí Guido Westerwelle se představil v Praze“, 3. 12. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2009, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/novy-nemecky-ministr-zahranici-guido-westerwelle-se-predstavil-v-praze-65304/>.
- Vláda České republiky, „Premiér hovořil s ukrajinskou premiérkou o dodávkách plynu do Evropské unie“, 13. 1. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/premier-hovoril-s-ukrajinskou-premierkou-o-dodavkach-plynu-do-evropske-unie-51963/>.
- Vláda České republiky, „Premiér jednal s A. Merkelovou a V. Putinem o plynu“, 9. 1. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/premier-jednal-s-a--merkelovou-a-v--putinem-o-plynu-51553/>.
- Vláda České republiky, „Premiér Nečas: Česko bude rozvíjet jádro i energetickou spolupráci se sousedy“, 7. 10. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/vyznamne-projevy/premier-necas-cesko-bude-rozvijet-jadro-i-energetickou-spolupraci-se-sousedy-88129/>.
- Vláda České republiky, „Premiér: Naše vztahy s Německem jsou pozitivní“, 7. 5. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/premier-nase-vztahy-s-nemeckem-jsou-pozitivni--106472/>.
- Vláda České republiky, „Projev premiéra Nečase v Berlíně: Evropa potřebuje jednotný energetický trh“, 10. 2. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/vyznamne-projevy/projev-premiera-necase-v-berline-evropa-potrebuje-jednotny-energeticky-trh-92783/>.
- Vláda České republiky, „Projev předsedy vlády před poslanci Bavorského zemského sněmu, 21. února 2013“, 21. 2. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/vyznamne-projevy/projev-predsedy-vlady-pred-poslanci-bavorskeho-zemskeho-snemu--21--unora-2013-103728/>.
- Vláda České republiky, „Prvních 12 měsíců vlády Bohuslava Sobotky: 29. 1. 2014 – 29. 1. 2015“, 5. 2. 2015, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/prvnich-12-mesicu-vlady-bohuslava-sobotky-29-1-2014-29-1-2015-126541/>.
- Vláda České republiky, „Předseda Rady EU M. Topolánek pokračuje v rozhovorech o řešení rusko-ukrajinského sporu“, 9. 1. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015,

<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/predseda-rady-eu-m--topolanek-pokracuje-v-rozhovorech-o-reseni-rusko-ukrajinskeho-sporu-51556/>.

Vláda České republiky, „Předseda vlády Bohuslav Sobotka navštívil Německo“, 13. 3. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/predseda-vlady-bohuslav-sobotka-je-na-navsteve-nemecka-116683/>.

Vláda České republiky, „Přehled členů vlády (25. 4. 2005 - 16. 8. 2006)“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-klad/prehled-klad-cr/1993-2007-cr/jiri-paroubek/prehled-ministru-24635/>.

Vláda České republiky, „Přehled členů vlády (4. 8. 2004 - 25. 4. 2005)“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-klad/prehled-klad-cr/1993-2007-cr/stanislav-gross/prehled-ministru-24637/>.

Vláda České republiky, „Přehled členů vlády (4. 9. 2006 - 9. 1. 2007)“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-klad/prehled-klad-cr/1993-2007-cr/mirek-topolanek-1/prehled-ministru-24638/>.

Vláda České republiky, „Přehled členů vlády (9. 1. 2007 - 8. 5. 2009)“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-klad/prehled-klad-cr/1993-2007-cr/mirek-topolanek-2/prehled-ministru-24440/>.

Vláda České republiky, „Přehled členů vlády (9. 4. 2009 - 13. 7. 2010)“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-klad/prehled-klad-cr/1993-2010-cr/jan-fischer/prehled-clenu-vlady-9--4--2009---13--7--2010--74281/>.

Vláda České republiky, „Tématem rozhovoru premiéra s německou kancléřkou A. Merkel byla aktuální i budoucí agenda EU, premiér předal dvě medaile Karla Kramáře“, 20. 10. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/tematem-rozhovoru-premiera-s-nemeckou-kanclerkou-a--merkel-byla-aktualni-i-budouci-agenda-eu--premier-predal-dve-medaile-karla-kramare-43967/>.

Vláda České republiky, „Tisková konference po jednání premiéra Petra Nečase s bavorským ministerským předsedou Horstem Seehoferem, 23. listopadu 2011“, 32. 11. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-po-jednani-premiera-petra-necase-s-bavorskym-ministerskym-predsedou-horstem-seehoferem--23--listopadu-2011-89812/>.

Vláda České republiky, „Tisková konference po jednání V4, 22. června 2012“, 22. 6. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-po-jednani-v4--22--cervna-2012-96931/>.

Vláda České republiky, „Tiskový briefing po zasedání Bezpečnostní rady státu ve čtvrtek 18. 1. 2007“, 18. 1. 2007, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=20802>.

Vláda České republiky, „Tiskový brífink po jednání premiéra Petra Nečase s vicekancléřem a ministrem hospodářství Německa Philippem Röslerem, 7. května 2013“, 7. 5. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskovy-brifink-po-jednani-premiera-petra-necase-s-vicekanclerem-a-ministrem-hospodarstvi-nemecka-philippem-roslerem--7--kvetna-2013-106458/>.

Vláda České republiky, „Vláda Jiřího Rusnoka (10.07.2013 - 29.01.2014)“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2013-cr/jiri-rusnok/prehled-clenu-vlady-jiriho-rusnoka-13-07-2013---29-01-2014-115419/>.

Vláda České republiky, „Vláda Petra Nečase (13.07.2010 - 10.07.2013)“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/petr-necas/prehled-byvalych-clenu-vlady-petra-necase-96390/>.

Vláda české republiky, „Vrchní ředitel Úřadu spolkové kancléřky SRN v Praze“, 17. 6. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/aktualne/vrchni-reditel-uradu-spolkove-kanclerky-srn-v-praze-120013/>.

3.2. Články na internetových stránkách novin, rozhlasu a televize

BBC Czech.com, „Svoboda a Steinmeier se sejdou v Berlíně“, 26. 11. 2005, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.bbc.co.uk/czech/domesticnews/story/2005/11/051126_cz_germany_0945.shtml.

Český rozhlas, „Česko navrhuje za předsedu Evropské komise znovu Josého Barrosa“, 9. 6. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.rozhlas.cz/zpravy/zahranici/zprava/592943>.

Český rozhlas, „Treffen Topolánek – Merkel: Lissabon-Vertrag, Klima und Arbeitsmarkt“, 25. 6. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.radio.cz/de/rubrik/bulletin/nachrichten--2665>.

ČT24, „Německo a Česko mají i za nové vlády mezi sebou horkou linku“, 11. 5. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/54400-nemecko-a-cesko-maji-i-za-nove-vlady-mezi-sebou-horkou-linku/>.

ČT24, „Plynovod Gazela startuje, posílí energetickou bezpečnost země“, 14. 1. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/210865-plynovod-gazela-startuje-posili-energetickou-bezpecnost-zeme/>.

Der Tagesspiegel, „Merkel wirbt in Prag für den Fiskalpakt“, 3. 4. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.tagesspiegel.de/politik/treffen-in-tschechien-merkel-wirbt-in-prag-fuer-den-fiskalpakt-/6472922.html>.

Die Welt, „Bayern und Österreich protestieren gegen Pannen-Akw“, 22. 6. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015,

<http://www.welt.de/regionales/muenchen/article106781367/Bayern-und-Oesterreich-protestieren-gegen-Pannen-Akw.html>.

Eco-world.de, „Nach schwerem Störfall im Primärkreislauf: ödp verlangt sofortigen EU-Förderstop für osteuropäische Reaktoren!“, 8. 6. 2004, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.eco-world.de/scripts/basics/econews/basics.prg?a_no=10689.

Energostat, „Aktualizovaná SEK odložena na neurčito“, 26. 2. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://energostat.cz/aktualizovana-sek-neresi-dodavky-uhli-pro-vyrobu-tepla.html>.

EurActiv.com, „Member states' positions on 2030 climate and energy targets revealed“, 17. 10. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.euractiv.com/sections/energy/member-states-positions-2030-climate-and-energy-targets-revealed-309279>.

Euractiv.cz, „Klimatický balíček: ztráta konkurenceschopnosti nebo příležitost?“, 27. 10. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.euractiv.cz/energetika/clanek/klimaticky-balicek-ztrata-konkurenceschopnosti-nebo-prilezitost-271008>.

Euractiv.cz, „Přes Balt povede rusko–německý plynovod“, 9. 9. 2005, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.euractiv.cz/?a=show&cid=1882&pid=23&sid=23>.

Eurelectric, „Florence Forum: EURELECTRIC Calls For Comprehensive RES Strategy, More Transparency To Foster Market Integration“, 22. 5. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.eurelectric.org/news/2012/florence-forum-eurelectric-calls-for-comprehensive-res-strategy,-more-transparency-to-foster-market-integration/>.

Euroskop, „Speciál: Energetika v letech 2004–2009“, 10. 07. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.euroskop.cz/13/12820/clanek/special-energetika-v-letech-2004-2009/>.

Euroskop, „Topolánek podpořil plynovod Nabucco, který obchází Rusko“, 1. 9. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.euroskop.cz/38/2112/clanek/topolank-podporil-plynovod-nabucco-ktery-obchazi-rusko/>.

Euroskop.cz, „Květnové zasedání Evropské rady se věnovalo energetice“, 5. 6. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.euroskop.cz/13/22498/clanek/energie-v-kvetnu-2013/>.

Finance.cz, „Česko bude moct v případě nouze odpojit přeshraniční vedení“, 16. 10. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.finance.cz/zpravy/finance/367777-cesko-bude-moct-v-pripade-nouze-odpojit-preshranicni-vedeni/>.

Finance.cz, „Německá strana plynovodu je skoro hotová, napojila se do Čech“, 16. 11. 2010, naposledy navštíveno 14. 5. 2015,

<http://www.finance.cz/zpravy/finance/288273-nemecka-strana-plynovodu-je-skoro-hotova-napojila-se-do-cech/>.

Finance.cz, „RWE Transgas: Dodávky plynu již pokrývají spotřebu ČR i tranzit“, 21. 1. 2009, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.finance.cz/zpravy/finance/206785-rwe-transgas-dodavky-plynu-jiz-pokryvaji-spotrebu-cr-i-tranzit/>.

Finanční noviny, „Vláda přerušila projednávání energetické koncepce“, 22. 12. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.financninoviny.cz/zpravy/vlada-prerusila-projednani-energeticke-koncepce/1161810>.

Handelsblatt, „Störfall im Atomkraftwerk Temelin“, 5. 9. 2004, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.handelsblatt.com/panorama/aus-aller-welt/seit-inbetriebnahme-mehr-als-60-mal-stoerungsbedingt-abgeschaltet-stoerfall-im-atomkraftwerk-temelin/2396400.html>.

Hruška, Blahoslav, „Schröder chystá comeback. Pomůže dobýt Berlín?“, *Aktuálně.cz*, 11. 9. 2008, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=616294>.

Idnes.cz, „Nečas a Merkelová jednali v Berlíně, o fiskálním paktu nepadlo slovo“, 24. 2. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://ekonomika.idnes.cz/premier-necas-s-merkelovou-pry-o-fiskalnim-paktu-nemluvili-p42-eko_euro.aspx?c=A120224_074207_eko_euro_skr.

Idnes.cz, „Schröder v Praze pochválil vztahy s Českem“, 17. 5. 2005, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://zpravy.idnes.cz/schroder-v-praze-pochvalil-vztahy-s-ceskem-f2z-/domaci.aspx?c=A050517_084331_domaci_lja.

Lewis, Barbara, „Germany says using tax money for nuclear power 'out of the question'“, *Reuters*, 5. 5. 2015, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.reuters.com/article/2015/03/05/us-eu-energy-nuclear-idUSKBN0M115Q20150305>.

Lidovky.cz, „Merkelová Topolánka nepřesvědčila“, 26. 1. 2007, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.lidovky.cz/merkelova-topolanka-nepresvedcila-dt8-/zpravy-domov.aspx?c=A070126_211401_ln_domov_lvj.

Lidovky.cz, „Německá studie zpochybnila bezpečnost Temelína, ministr Česko hájí“, 9. 9. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.lidovky.cz/nemecka-studie-zpochybnila-bezpecnost-temelina-ministr-cr-haji-psv-/zpravy-svet.aspx?c=A130909_104116_ln_zahranici_kys.

Lidovky.cz, „Německý tlak proti Temelínu nemá obdoby, ohradil se Schwarzenberg“, 11. 6. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.lidovky.cz/schwarzenberg-se-ohradil-proti-nemecke-kritice-temelina-pkf-/zpravy-svet.aspx?c=A120611_114345_ln_zahranici_jv.

Marek, Jaromír, „Evropský parlament schválil vstup Česka do Evropské unie“, *Český rozhlas*, 10. 4. 2003, naposledy navštíveno 14. 5. 2015,

<http://www.radio.cz/cz/rubrika/udalosti/evropsky-parlament-schvalil-vstup-ceska-do-evropske-unie>.

Merkur.de, „Darum gibt es Proteste gegen die Stromtrasse“, 5. 2. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.merkur.de/politik/proteste-gegen-stromtrasse-bayern-will-projekt-bremsen-3350336.html>.

News.at, „Kontrollsystem schlugen an: Wieder Ströfall im umstrittenen AKW Temelin!“, 6. 12. 2004, <http://www.news.at/a/kontrollsystem-wieder-stroefall-akw-temelin-99728>.

Parlamentní listy, „Na summitu EU bude Nečas hovořit o přetěžování přenosových sítí“, 22. 5. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Na-summitu-EU-bude-Necas-hovorit-o-pretezovani-prenosovych-siti-272819>.

Parlamentní listy, „Nečas nabízí Merkelové veřejnou diskusi o dostavbě Temelína“, 23. 11. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Necas-nabizi-Merkelove-verejnou-diskusi-o-dostavbe-Temelina-214832>.

Parlamentní listy, „Premiér Nečas: Uspořádáme v Německu diskusi o dostavbě jaderné elektrárny Temelín“, 24. 11. 2011, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/politici-volicum/Premier-Necas-Usporadame-v-Nemecku-diskusi-o-dostavbe-jaderne-elektrarny-Temelin-214989>.

Platform Energiewende, „Thüringer Strombrücke“ kommt, Aigner verärgert Seehofer“, 22. 1. 2015, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://plattform-energiewende.info/index.php?id=59&tx_ttnews%5Btt_news%5D=239&cHash=370af7e340f5a80b928a358061dd4500.

Schubert, Gerald, „Paroubek besuchte Merkel: Prag und Berlin setzen auf Kontinuität in den Beziehungen“, *Český rozhlas*, 7. 12. 2005, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.radio.cz/de/rubrik/tagesecho/paroubek-besuchte-merkel-prag-und-berlin-setzen-auf-kontinuitaet-in-den-beziehungen>.

Süddeutsche Zeitung, „Aus für neue Reaktoren in Temelín“, 10. 4. 2014, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/umstrittener-akw-ausbau-in-tschechien-aus-fuer-neue-reaktoren-in-temeln-1.1934548>.

Štráfěldová, Milena, „Německo stojí o užší spolupráci s ČR při řešení přetoků elektriny“, *Český rozhlas*, 17. 10. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.radio.cz/cz/rubrika/zpravy/nemecko-stoji-o-uzsi-spolupraci-s-cr-pri-reseni-pretoku-elektriny>.

Tn.cz, „Nečas s Merkelovou se dohodli: Ano Temelínu, ne energetické blokádě“, 3. 4. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://tn.nova.cz/clanek/zpravy/domaci/angela-merkelova-dnes-dorazi-do-ceska-cekaji-na-ni-i-protesty.html>.

Tn.cz, „Rakušané rozhořčeni kvůli zpožděné informaci o nehodě v Temelínu“, 1. 3. 2007, naposledy navštíveno 14. 5. 2015,

<http://tn.nova.cz/clanek/zpravy/domaci/rakusane-rozhorcení-kvuli-zpozdene-informaci-o-nehode-v-temelinu.html>.

TZB-info, „ČEPS a další operátoři chtějí omezit přetoky energie v Evropě“, 28. 3. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://energetika.tzb-info.cz/109752-ceps-a-dalsi-operatori-chteji-omezit-pretoky-energie-v-evrope>.

Vejvodová, Alžběta, „Proti blackoutu čtveřicí "obru": Dohoda o regulaci proudu ve finále“, *Česká televize*, 6. 1. 2014, naposledy navštíveno 14. 1. 2015, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/257195-proti-blackoutu-ctverici-obru-dohoda-o-regulaci-proudu-ve-finale/>.

VZ24.cz, „Němci dostali více času na námítky k ekologické studii k Temelínu“, 21. 5. 2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vz24.cz/clanky/nemci-dostali-vice-casu-na-namitky-k-ekologicke-studii-k-temelinu/?reg=zlinsko&p%5Bpg%5D=493>.

Zeit online, „Bundeskabinett Merkel I (2005 bis 2009)“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://interactive.zeit.de/bundeskabinett/#/merkel-i>.

Zeit online, „Bundeskabinett Merkel II (2009 bis 2013)“, 22.5.2012, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://interactive.zeit.de/bundeskabinett/#/merkel-ii/4>.

Zeit online, „Bundeskabinett Merkel III (2013 bis 2017)“, 17. 12. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://interactive.zeit.de/bundeskabinett/#/merkel-iii/0>.

Zeit online, „Deutschland produziert zu viel Strom“, 2. 9. 2013, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.zeit.de/wirtschaft/2013-09/stromproduktion-deutschland-ueberschuss-energiewende>.

3.3. Ostatní internetové zdroje

Atomstopp Oberösterreich, „Tschechien meldet Temelin-Stoerfall verspaetet“, Presseausendung von atomstopp_oberoesterreich am 13. Jänner 2009. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.cl-netz.de/foren/cl.politik.atom/Tschechien-meldet-Temelin-Stoerfall-verspaetet-19599.pdf>.

Baltic Cable, „Baltic Cable AB“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.balticcable.com/>.

Česká nukleární společnost, „Informace z JE Temelín k úniku vody ze 6. června 2004“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.csvts.cz/cns/news/040612e.htm>.

Český statistický úřad, „Zahraniční obchod České republiky se sousedními státy“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.czso.cz/documents/10180/20542677/241005-1410.pdf/b1a9cee0-1526-43cb-a273-12714bf87290?version=1.0>.

Europa, „The 2004 enlargement: the challenge of a 25-member EU“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://europa.eu/legislation_summaries/enlargement/2004_and_2007_enlargement/e50017_en.htm.

- European Wind Integration Study (EWIS), ed. Wilhelm Winter, 2010. Naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.wind-integration.eu/downloads/library/EWIS_Final_Report.pdf.
- Eurostat, „Gross value added at basic prices, 2003 and 2013“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Gross value added at basic prices, 2003 and 2013 \(%25 share of total gross value added\) YB14.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Gross_value_added_at_basic_prices,_2003_and_2013_(%25_share_of_total_gross_value_added)_YB14.png).
- EWIS, „European Wind Integration Study“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.wind-integration.eu/>.
- Foratom, „ENEf“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.foratom.org/eu-policy/eu-energy-strategy/60-enef.html>.
- Kurzy.cz, „Elektrina - aktuální a historické ceny elektřiny, graf vývoje ceny elektřiny - od 12.5.2012 - měna EUR“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.kurzy.cz/komodity/cena-elektřiny-graf-vyvoje-ceny/nr_index.asp?A=5&idk=142&od=12.5.2012&curr=EUR&default_curr=EUR&unit=&lg=1.
- Nord Stream, „Our Story“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.nord-stream.com/the-project/history/>.
- Nord Stream, „The Pipeline“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <https://www.nord-stream.com/the-project/pipeline/>.
- Presseportal.de, „Statistisches Bundesamt: Deutschlands wichtigste Handelspartner 2004“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.presseportal.de/pm/32102/664532/statistisches-bundesamt-deutschlands-wichtigste-handelspartner-2004>.
- Statista, „Anteil der Wirtschaftsbereiche am Bruttoinlandsprodukt (BIP)* in Deutschland im Jahr 2014“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/36846/umfrage/anteil-der-wirtschaftsbereiche-am-bruttoinlandsprodukt/>.
- Statista, „Börsenstrompreis am EPEX-Spotmarkt in Deutschland in den Jahren 2010 bis 2013 (in Euro-Cent pro Kilowattstunde)“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/154012/umfrage/grosshandelspreise-fuer-strom-in-deutschland-seit-2008/>.
- STEM – Středisko empirických výzkumů, „Další rozvoj jaderné energetiky u nás podporuje stabilně 60 % občanů“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.stem.cz/clanek/90>.
- STEM – Středisko empirických výzkumů, „Tisková informace z výzkumu stem trendy 1/2015, vydáno dne 4. 2. 2015: veřejné mínění o naší energetice“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.stem.cz/clanek/3033>.
- TenneT, „TenneT - größter Investor in die Energiewende“, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.tennet.eu/de/en/grid-projects/offshore-projects.html>.

Trh s elektrickou energií v Evropě, zpráva vypracována pro Energetickou burzu Praha z července 2007, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, http://www.pxe.cz/pxe_downloads/Info/pxe_analyza.pdf.

Vorarlberg online, „Temelin: Kühlwasser-Austritt in Block 2“, 20. 12. 2004, naposledy navštíveno 14. 5. 2015, <http://www.vol.at/temelin-kuehlwasser-austritt-in-block-2/vol-news-gachowetzd-20041220-050019>.